

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIJA

COMMUNIO

Ne bojte se!

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIJA

COMMUNIO

Ustanovitelji:

Hans Urs von Balthasar, Joseph Ratzinger, Henri de Lubac

Izdaja:

SVET MEDNARODNE KATOLIŠKE REVIJE COMMUNIO
PRI SLOVENSKI ŠKOFOVSKI KONFERENCI

Uredniški odbor:

ALOJZIJ ČEMAŽAR, JANEZ FERKOLJ,
DAVID MOVRIN, MARIJAN PEKLAJ,
CIRIL SORČ, BOGOMIR TROŠT, STANISLAV ZORE

Glavni in odgovorni urednik: ANTON ŠTRUKELJ

© Slovenska škofovska konferenca

Jezikovni pregled: Helena Škrlep

Izhaja pri založbi: DRUŽINA d.o.o.

Za založbo: Tone Rode

Tisk: Tiskano v Sloveniji

Naklada: 750 izvodov

Ljubljana 2023

JOSEPH RATZINGER	321	TROEDINI BOG
LUDGER SCHWIENHORST-SCHÖNBERGER	329	STRAH IN NEUSTRAŠNOST V SVETEM PISMU
ANTON ŠTRUKELJ	342	KRISTJANOVA TESNOBA IN VEDRINA
HERMANN GEISSLER	349	JANEZ HENRIK NEWMAN IN BENEDIKT XVI.
GERHARD LUDWIG MÜLLER	359	VERUJEM [...] ENO, SVETO, KATOLIŠKO IN APOSTOLSKO CERKEV
JANEZ FERKOLJ	367	POSLUŠANJE V TIHOTI. POMEN TIHOTE ZA SVETO LITURGIJO
ANTON ŠTRUKELJ	381	SIJAJ MUČENCEV V CERKVI
LIU ČENGJING	397	MUČEN ZA KRISTUSA
BENEDIKTINSKI MENIH	403	IN SINU JESU – V JEZUSOVEM SRCU
VSEBINSKO KAZALO 2023	415	

JOSEPH RATZINGER

Troedini Bog

Kako pogosto smo že naredili znamenje križa raztreseno in pri tem izgovorili ime troedinega Boga? Po svojem izvirnem pomenu je to vsakokrat obnovitev krsta. Tedaj v svoje osebno življenje sprejmemo besede, s katerimi smo postali kristjani, in si prisvojimo tisto, kar nam je bilo pri krstu podarjeno brez našega sodelovanja in premišljevanja. Kajti pri krstu so nad nas izlili vodo in izgovorili besedo: »Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.« Cerkev napravi človeka za kristjana, ko izgovarja ime troedinega Boga.

Cerkev na ta način že od svojih začetkov izraža, kaj ima za dejansko odločilno v krščanstvu: vero v troedinega Boga.

To nas razočara. Je tako daleč od našega življenja. Je tako nekoristno in nerazumljivo. Če že kratek obrazec, tedaj pričakujemo nekaj privlačnega, razburljivega, nekaj takega, pri čemer se neposredno vsiljuje pomembnost za človeka in njegovo življenje. Pa vendar gre prav za to, kar je tu rečeno: v krščanstvu ne gre najprej za Cerkev ali za človeka, ampak za Boga. Krščanstvo nas ne usmerja na naša pričakovanja, bojazni in želje, ampak nas usmerja na Boga, na njegovo visokost in moč. Prvi stavek krščanske vere, temeljna usmeritev krščanskega spreobrnjenja, se glasi: Bog je.

Kaj pa to pomeni? Kaj to pomeni v našem vsakdanjem življenju v tem našem svetu? Najprej to: Bog je, torej »bogovi« niso Bog. Zato moramo častiti Boga in nikogar drugega. Toda ali niso bogovi tako in tako že zdavnaj mrtvi? Ali ni to tako in tako jasno ter zato prazno? Kdor budno gleda v resničnost, mora tu odgovoriti z nasprotnim vprašanjem: ali v našem času res ni nobenega mali-

kovanja več? Ali ni ničesar, kar častijo poleg Boga in proti njemu? Ali se po »smrti Boga« maliki ne vzpenjajo spet z neznansko silo? Luter je v svojem Velikem katekizmu to povezavo izrazil silovito: »Kaj pomeni imeti Boga ali kaj je Bog? Odgovor: Boga imenujemo tistega, od katerega pričakujemo vse dobro in h kateremu se zatekamo v vsaki stiski. Imeti Boga zato ne pomeni ničesar drugega, kakor da nekomu (ali neki stvari) iz srca zaupamo in verjamemo. Kakor sem že pogosto rekel: edino zaupanje in vera srca napravita oboje – Boga in malika.«¹ Komu torej zaupamo in verjamemo? Ali niso denar, oblast, ugled, javno mnenje, spolnost postali tiste sile, pred katerimi se ljudje uklanjajo in jim služijo kakor malikom? Ali ne bi bil svet drugačen, če bi te malike pahnili s prestola?

Bog je – to pomeni: nad vsemi našimi cilji in zanimanji obstaja visokost resnice in prava. Obstaja vrednost tistega, kar je na zemlji brez vrednosti. Obstaja češčenje Boga samega, pravo češčenje, ki človeka varuje pred diktaturo namembnosti in ga edino more obvarovati pred diktaturo malikov. Bog je – to pomeni tudi: mi vsi smo njegova ustvarjena bitja. Smo ustvarjena bitja, a prav kot ustvarjena bitja izhajamo iz Boga. Smo ustvarjena bitja, ki jih on hoče in določa za večnost: to je tudi sosed, ki je morda nesimpatičen poleg mene. Človek ne izhaja iz naključja, ne iz golega boja za bivanje, boja, ki je dosegel, da zmaga nekaj smotrnega, nekaj, kar se zna uveljaviti. Ne, človek izhaja iz stvariteljske ljubezni Boga. Bog je – pri tem moramo poudariti zlasti besedico »je«, ki pomeni: Bog je resničen in dejaven, se pravi, da ustvarja in deluje, more delovati. Ni daljni izvor ali nedoločen »kraj našega preseganja«. Ni se odpovedal svojemu stroju sveta, ni brez vloge, ker vse deluje samo. Svet je in ostaja njegov svet; sedanost je njegov čas, ni preteklost. Bog more delovati in res deluje, povsem resnično, zdaj, v tem svetu in v našem življenju. Ali ga vidimo kot resničnost v računici svojega življenja, svojega vsakdanjika? Ali smo razumeli, kaj pomeni prva plošča desetih zapovedi, ki je dejansko temeljna zahteva človeškemu življenju, ustrezno s prvimi tremi prošnjami očenaša, ki sprejemajo prvo ploščo in jo hočejo narediti za temeljno usmeritev našega duha, našega življenja?

Bog je. Krščanska vera dodaja: Bog je kot Oče, Sin in Sveti Duh – troedin. Kar precejšen molk iz zadrege v krščanstvu obdaja to njegovo središče. Ali se Cerkev s tem ni spustila predaleč? Ali naj ne bi raje tako veliko in nedostopno skrivnost pustili v njeni nedostopnosti? Ali to za nas sploh lahko kaj pomeni? No, seveda, ta člen je in ostane izraz drugačnosti Boga, ki je neskončno večji kakor mi ter presega vse naše mišljenje in bitje. Toda če nam ne bi imel prav ničesar povedati, nam njegova vsebina ne bi bila razodeta. Da, ta verski člen je bilo sploh mogoče izreči v človeški govorici zato, ker je že prodril v človeško mišljenje in življenje.

Kaj torej to pomeni? Začnimo na tistem mestu, na katerem je začel Bog. Imenuje se Oče. Človeško očetovstvo sme dati slutnjo tega, kaj je Bog Oče. A kjer ni več očetovstva, kjer resničnega očetovstva ne doživljajo več zgolj kot biološki, ampak hkrati kot človeški in duhovni pojav, tam tudi govorjenje o Bogu kot Očetu postane prazno. Kjer izgine človeško očetovstvo, ni več mogoče izrekati in misliti Boga. Ni mrtev Bog, ampak v človeku je v veliki meri odmrlo, kar naj bi bila predpostavka za to, da Bog v svetu živi. Kriza očetovstva, ki jo danes doživljamo, spada k jedru krize človeškosti, ki nas ogroža. Kjer se očetovstvo javlja samo še kot biološko naključje brez človeške obveznosti ali kot tiranstvo, ki ga moramo zavreči, tam je ranjeno nekaj v osnovni zgradbi človeškosti. Za celovito človeškost je potreben oče v tistem pomenu, v katerem se je razkril po veri: kot odgovornost za drugega, odgovornost, ki ne gospoduje nad drugim, ampak ga osvobaja za njega samega. Očetovstvo je ljubezen, ki se drugega noče polaščati, a ga tudi ne potrjuje v njegovem stanju s pretvezo, da spoštuje njegovo svobodo. Očetovska ljubezen vodi drugega k njegovi najgloblji resnici, ki je v njegovem Stvarniku. Takšno očetovstvo je seveda mogoče samo pod predpostavko, da sprejmemo svoje lastno otroštvo. Pritrditev Jezusovi besedi: »Samo eden je vaš oče, v nebesih« (Mt 23,9), je notranja predpostavka za to, da ljudje morejo biti oče na pravičen način: ne v gospodovanju nad drugimi ljudmi, ampak v odgovornosti resnice, ki se je sama izročila Bogu in more zato drugega brez sebičnosti osvoboditi zase in za Boga, v katerem biva.

Zraven si moramo seveda misliti še tole: Bog se v Svetem pismu primarno javlja pod podobo »očeta«. To dejstvo pa vključuje: tudi skrivnost materinskosti ima v Bogu svoj izvor in nič manj kakor očetovstvo ne kaže nanj oziroma proč od njega, kadar je ta skrivnost popačena. Resnica, da je človek »Božja podoba«, je tu razumljiva v svoji resnični in zelo praktični vsebini. Človek ni Božja podoba kot abstrakcija – to spet vodi samo k abstraktnemu Bogu. Človek je to v svoji konkretni resničnosti, ki je odnos: človek je to kot oče, kot mati, kot otrok (»sin«). V tem smislu so ti odnosi, uporabljeni za Boga, »podobe«, a to so zato, ker je človek »podoba«, in to so z resničnostno zahtevo, ki je v njej. Podobe so podobe, ki zahtevajo »podobo«, in v njej lahko ponazarjajo Boga ali njegovo »smrt«. Učlovečenje človeka in njegovo spoznanje Boga sta neločljivi prav zato, ker je človek »podoba« Boga. Kjer je njegova človeškost uničena, se nekaj pripeti na Božji podobi. Ukinitev očetovstva in materinstva, ki bi ju najraje preložili v retorto ali pa vsaj skrajšali v biološki trenutek, ki se ne tiče človeka kot človeka, je povezana z ukinitvijo otroštva, ki naj se umakne popolni enakosti že od začetka. To je program napuha, ki hoče človeka izvzeti iz biološkega okvira in ga docela zaslužnji tja. Ta napuh sega v korenine človeškosti in korenine zmožnosti, da mislimo na Boga. Kjer ni več njegove podobe, tam tudi ni več mogoče misliti nanj. Kjer mišljenje zastavi vso svojo moč, da bi onemogočilo upodobitev po Bogu, mu noben »dokaz za Boga« ne more več kaj povedati.

Seveda pri takšnih premislekih, ki so kritični do našega časa, ne smemo pretiravati. Po eni strani ne smemo pozabiti, da so prav tudi danes zgledni očetje in matere ter da tako velike osebnosti, kakor sta Janusz Korczak in mati Terezija, prav v našem času dokazujejo, kako je mogoče tudi brez biološkega očetovstva in materinstva izpolniti njuno resnično bistvo. Po drugi strani moramo vedeti, da je bilo povsem čisto uresničenje vedno izjema in da je bila podoba Boga v človeku vedno zamazana in popačena. Zato je prazna romantika govoriti: prizanesite nam z dogmami, s kristologijo, Svetim Duhom, Trojico. Saj povsem zadostuje, če oznanjamo Boga Očeta in bratstvo vseh ljudi ter to živimo brez

mističnih teorij – to je čisto dovolj. To je slišati zelo prikupno, toda ali na ta način zapletenemu bitju človeku res pridemo do živega? Od kod pa vemo, kaj je očetovstvo, kaj bratstvo, da se moremo tako zanašati nanj? Gotovo so v zgodnjih kulturah ganljiva pričevanja čistega zaupanja »Očetu« v nebesih. Toda v nadaljnjem razvoju se je religiozna pozornost večinoma zelo hitro odvrnila od tega in se obrnila k površnim pravljam. Z razvojem zgodovine je tudi človekova podoba in s tem podoba Boga povsod dobila dvoumne poteze. Grki so, kakor je znano, svojega Zevsa imenovali »oče«. A zanje to ni bila beseda zaupanja, ampak izraz globoke dvoumnosti boga, tragične dvoumnosti in strahotnosti sveta. Ko so rekli »oče«, je to pomenilo: on je oče tako, kakor smo mi človeški očetje. Včasih prav ljubezniv, če je dobre volje; a v jedru je egoist, tiran, nepreračunljiv, nepredvidljiv in nevaren. Enako so doživljali tudi skrivno moč, ki obvladuje svet: posameznim ljudem se dobrika, druge pa ravnodušno pusti, da umrejo od lakote, so zaslužnjeni in propadejo. »Oče« sveta, kakor ga doživljamo v življenju, je odsev človeških očetov: je pristranski in navsezadnje grozljiv. A tudi »bratstvo«, ki ga danes v odvrnitvi od sveta očetov tako navdušeno opevajo – ali je to bratstvo v našem izkustvu res tako enoumno, tako obetavno? Prva bratska dvojica svetovne zgodovine se v Svetem pismu imenuje Kajn in Abel. V rimskem mitu sta Romul in Remul – ta motiv je vseskozi navzoč kot kruta parodija, ki jo piše resničnost sama, parodija hvalnici »bratstva«. Ali niso izkušnje vse od leta 1789 tej parodiji dali nove, še strašnejše poteze in še veliko bolj potrdile vizijo »Kajna in Abela« kakor tisto, kar so s to besedo obljubljali?

Od kod torej vemo, da je očetovstvo zanesljiva dobrota, da se Bog navkljub vsemu videzu ne igra s svetom, ampak ga zanesljivo ljubi? Zato se je moral Bog sam pokazati, podreti podobe in vzpostaviti novo merilo. To se dogaja v Sinu, v Kristusu. Njegovo celotno življenje je v molitvi potopljeno v brezno resnice in dobrote, ki je Bog. Šele ob tem Sinu resnično spoznamo, kaj je Oče. Kritika verstev 19. stoletja je trdila, da so religije nastale s tem, da so ljudje svoje najboljše in najlepše projicirali v nebesa, da bi si svet naredili znosen. Ko pa so projicirali v nebesa samo svojo lastno

predstavo, je dobila ime Zeus in to je bilo grozljivo. Svetopisemski Oče ni nebeška podvojitev človeškega očetovstva, ampak postavlja nekaj novega. Je božja kritika človeškega očetovstva. Bog vzpostavi svoje lastno merilo.²

Brez Jezusa ne vemo, kaj »Oče« resnično je. To je zažarelo v njegovi molitvi. In ta molitev utemeljuječo spada k njemu. Jezus brez stalne zatopljenosti v Očeta, brez stalne povezanosti z njim, bi bil popolnoma drugo bitje kakor Jezus Svetega pisma, resnični Jezus zgodovine. Jezus je živel iz središča molitve, od koder je razumel Boga in svet in ljudi. Gledati svet z očmi Boga in tako živeti, pomeni hoditi za njim. Ob Jezusu je mogoče videti, kaj pomeni živeti povsem iz stavka: Bog je. Ob Jezusu je mogoče videti, kaj pomeni sprejeti prvo ploščo zapovedi kot prvo. Jezus je dal temu središču smisel. On kaže, kaj je to središče.

A zdaj se še enkrat pojavi vprašanje: k Jezusu nujno spada molitvena povezanost z Bogom. Utemeljuje ga. Brez nje ne bi bil isti, kakor je. Toda ali spada tudi k Očetu, ki ga Jezus nagovarja, tako da bi bil Oče drugi, če ne bi bil tako nagovorjen? Ali pa gre to mimo njega, ne da bi prišlo vanj? Odgovor se glasi: k Očetu spada nagovor »Sin« prav tako, kakor spada k Sinu nagovor »Oče«. Brez tega nagovora tudi Oče ne bi bil isti. Jezus se ga ne dotika samo od zunaj, ampak kot Sin spada k božanstvu Boga. Še preden je bil svet ustvarjen, je Bog že ljubezen med Očetom in Sinom. *Zaradi tega* more Bog postati naš Oče in merilo vsakega očetovstva, ker je od vekomaj Oče. V Jezusovi molitvi se nam razodene notranjost Boga samega, kakšen je Bog sam. Vera v troedinega Boga ni nič drugega kakor razlaga tega, kar se dogaja v Jezusovi molitvi. V tej molitvi zasije Troedinost. Toda kako Troedinost, bo kdo vprašal? Dvoedinost, to smo že razumeli, to je razvidno po povedanem. Toda od kod naenkrat pride Tretji? Temu vprašanju bomo morali posvetiti posebno premišljevanje; za zdaj samo namig. Reči smemo, da gola dvoedinost sploh ne obstaja, ker ostaja ali samo nasprotje, dvojnost, in nato ne nastane resnična enost ali pa se obe spojita in je tako dvojnost vzeta nazaj. Poskušajmo to dojeti nekoliko abstraktneje: Oče in Sin ne postaneta eno tako, da se spet lahko

razvežeta drug v drugega. Oba ostajata drug do drugega, kajti ljubezen je utemeljena v soočenju, ki ni odpravljeno. Če tako oba ostaneta on sam in se med seboj ne razveljavita, potem njuna enost ne more obstajati v vsakem posamezniku, ampak v rodovitnosti, v kateri vsak podarja sebe in je vsak on sam. Eno sta s tem, da je ljubezen rodovitna, da sega onkraj njiju. V Tretjem, v katerem se sama podarjata, v Daru, sta ona sama in sta eno.

Vrnimo se: v Jezusovi molitvi zasije Oče, Jezus je spoznan kot Sin in tako je vidna enost, ki je Troedinost. Postati kristjan zato pomeni deležnost pri Jezusovi molitvi, vstop v njegov življenjski vzor, se pravi v njegov molitveni vzor. Postati kristjan pomeni: z Jezusom reči Oče in tako postati otrok, sin Božji – Bog –, v edinosti Duha, ki nam daje, da smo mi sami in nas prav s tem pritegne v edinost Boga. Biti kristjan pomeni: iz tega središča gledati svet in postajati svoboden, upajoč, odločen in varen.

S tem smo spet dosegli izhodišče tega premišljevanja. Bili smo krščeni v ime Očeta in Sina in Svetega Duha, preden smo to vedeli. Danes so v nas precejšnji dvomi, ali je to dobro. Imamo vtis, da so se drugi vnaprej odločili in naložili človeku odločitve, ki jih more v resnici sprejeti edino sam. Takšno prehitevanje se nam zdi vprašljivo oviranje človeške svobode v osrednjem območju oblikovanja življenja. V tem odseva naša globoka negotovost do krščanske vere: občutimo jo bolj kot breme kakor milost – breme, ki si ga sme človek naložiti edino sam. Toda pri tem pozabljamo, da nam je bilo tudi življenje podarjeno vnaprej, brez vprašanja, in z življenjem še toliko drugega: ko je človek rojen, mu ni vnaprej dano samo biološko bivanje, ampak tudi jezik, čas, njegovo mišljenje, njegovo vrednotenje. Življenja brez vnaprejšnjih danosti sploh ni. Ni vprašanje, ali so sploh vnaprejšnje danosti, ampak katere. Če krst vnaprej podarja ljubljenost od večne Ljubezni, katera vnaprejšnja danost bi bila potem dragocenejša in čistejša kakor ta? Vnaprejšnja podaritev življenja sama je brez smisla. More postati strašno breme. Ali smemo življenje podarjati naprej? To je mogoče zagovarjati samo, če je mogoče zagovarjati življenje samo; če je življenje podprto z upanjem, ki presega vse zemeljske grozote.³

Kjer se Cerkev javlja samo kot naključno društvo, tam je vnaprejšnja danost vere vprašljiva. Kdor pa je prepričan, da v Cerkvi ne gre za društvo, ampak za darilo ljubezni, ki nas pričakuje že, preden začnemo dihati, ta ne bo poznal nobene dragocenejše naloge, kakor je naloga, da človeka pripravljamo na vnaprejšnji dar ljubezni, ki edini opravičuje vnaprejšnji dar življenja. Zato se moramo spet naučiti zlasti to, da bi krščanstvo razumeli v luči Boga: kot vero v njegovo ljubezen in kot vero, da je Bog Oče, Sin in Sveti Duh. Samo tako ima stavek, da je Bog ljubezen, sploh smisel. Kajti če Bog ni ljubezen sam v sebi, potem to sploh ni. Če pa je Bog ljubezen sam v sebi, potem mora biti Bog jaz in ti in potem mora biti eden: troedin. Prosimo ga, naj nam odpre oči, da bi krščanstvo spet razumeli v njegovi luči ter bi s tem na novo razumeli sami sebe in prenovili človeštvo.

Opombe

¹ Nav. po: Luther, *Der große Katechismus*, 1. Gebot, 560. Problematike tega besedila, ki jo je Paul Hacker, *Das Ich im Glauben bei Martin Luther*, Gradec 1966, 22ss., ostro izpostavil, v tej povezavi ni treba obravnavati.

² Naslednje se močno opira na moja izvajanja v besedilih *Verkündigung vom Gott heute*, v: JRGS 3/1 (2020) 111–114, in *Der heutige Mensch vor der Gottesfrage*, v: JRGS 3/1 (2020) 104–109.

³ Tukaj povedano sem izčrpneje obravnaval in predstavil v svojem članku: *Taufe, Glaube und Zugehörigkeit zur Kirche (Krst, vera in pripadnost Cerkvi)*, v: JRGS 3/1, Herder, Freiburg 2020, zlasti str. 512–515.

LUDGER SCHWIENHORST-SCHÖNBERGER

Strah in neustrašnost v Svetem pismu

Spodbuda: »Ne boj(te) se!« – v ednini ali množini – se v Stari zavezi pojavi skupaj 78-krat in v Novi zavezi 27-krat. Statistično gledano med obema zavezama torej ni pomembne razlike. Postava strahu se torej pred Novo zavezo ne sme umakniti. Stara in Nova zaveza kličeta v različnih povezavah k neustrašnosti.

Upravičen in neupravičen strah

O splošnem pozivu k neustrašnosti pa v Svetem pismu vendarle ne moremo govoriti. Dobri razlogi so, da se bojimo. Ko je Jožef po svoji vrnitvi iz Egipta prišel v izraelsko deželo in slišal, »da vlada v Judeji Arhelaj namesto svojega očeta Heroda, se je bal iti tja. Bil pa je v sanjah opomnjen in se je umaknil v galilejsko deželo. Ko je prišel tja, se je naselil v mestu, ki se imenuje Nazaret« (Mt 2,22–23). In to je bila očitno pametna odločitev. Zdi se, da je bil Jožef obveščen o političnih razmerah v deželi in je pravilno ocenil nevarnosti. Svoj strah je vzel zares. Poleg tega je upošteval tudi sanje. Oboje skupaj ga kaže kot dobrega družinskega očeta, ki v upravičeni skrbi za zaupano mu družino ustvarja razmere, da bo mali Jezus lahko odraščal v kolikor toliko varnih razmerah. Evangelist Matej je prepričan, da se s tem uresničuje Božji načrt, kakor so ga razodeli že preroki (Mt 2,23). Resno vzeti strah, se lahko ujema z Božjo voljo.

Ludger Schwienhorst-Schönberger, roj. 1957, je bil od 2007 do 2022 profesor za starozavezno znanost na dunajski univerzi. Članek Furcht und Furchtlosigkeit in der Bibel, v: IKaZ Communio 52 (2023) 140–151, je prevedel Bogomir Trošt.

Poleg upravičenega znotrajsvetnega strahu, ki ga je treba jemati resno, sta še dve obliki strahu, na kateri v Svetem pismu pogosto naletimo. Obe se dotikata jedra svetopisemskega označila. V prvi skupini srečamo ta motiv v povezavi s teofanijo. Bog, angel ali prerok se prikaže neki osebi ali skupini in jih pozdravi s spodbudo: »Ne boj(te) se!« Ta tako imenovani strah ob srečanju z Bogom (*Epiphaniefurcht*) je v Svetem pismu povezan z naznanilom razodetja. To, da ga premagamo, je osnovni pogoj, da Bog lahko pride k ljudem. V drugi skupini dokazov gre za notranji strah, ki ga je treba z zaupanjem v Boga premagati ali pa prepoznati kot neupravičenega.

Strah ob srečanju z Bogom

Ko se prikaže božanstvo, se naznani v nenavadnih pojavih in se da spoznati, kar pa običajno pri tistih, ki to zaznajo ali jih to doleti, sproži začudenje, strah in zaprepačenost. Na zaznavnem področju Božje razodetje pomeni, da se predrejo poznane oblike zaznavanja in bivanja v svetu. Na dan prodre neka doslej prikrita ali še ne zaznana razsežnost resničnosti. In to sproža začudenje, tesnobo in zaprepačenost. O tem poročata Stara in Nova zaveza na enak način. V tem smislu *strah božji* spada k Bogu in njegovemu razodevanju.

Na božji strah se pojavita dva povsem nasprotna odziva: beg in smrt na eni strani ter zaupanje in rešitev na drugi. Božji sovražniki se morajo v strahu pred Bogom pognati v beg: »Svoj strah pošiljam pred teboj in zbehal bom vsa ljudstva, h katerim prideš, ter zapodil pred teboj vse tvoje sovražnike v beg« (2 Mz 23,27). Kdor pa v resničnega Boga veruje in se mu zaupa kakor Abraham (1 Mz 15,6), se nima česa bati. Zanj velja spodbuda: »Ne boj se!« (1 Mz 15,1).

V besedilu Svetega pisma se spodbuda »Ne boj se« prvič pojavi v opisu sklepanja zaveze z Abrahamom, ki je vernik *par excellence*. Opis nočnega sklepanja zaveze (1 Mz 15) ustvarja

arhaično božanstveno vzdušje – z vsakim trenutkom *tremendum* (grozljivo, odbijajoče), *majestas* (mogočno) in *fascinans* (privlačno in očarljivo), kar je Rudolf Otto videl kot bistveno za dojemanje svetega.¹ Ne nazadnje prav zato velja besedilo, vsaj v svojem temeljnem obstoju, za »zelo starinsko«.² Verjetnejše pa je, da gre pri 1 Mz 15 za razmeroma mlado pojmovanje, ki v smislu od tod izhajajoče razlage poskuša duhovniško sklepanje zaveze v 1 Mz 17 uskladiti z devteronomističnim vzorcem pogodbene zaveze. Za naše spraševanje o odnosu med strahom in neustrašnostjo je zdaj odločilno to, da se Abrahamov naravni strah spričo božjega, ki se mu razodene v prikazni, s pomočjo spodbude »Ne boj se« spremeni v zaupanje. Spremenitev iz strahu in pomislov v vero in zaupanje se v pogovoru med Bogom in Abrahamom uresničuje korak za korakom (1 Mz 15,1–6). Na koncu Abraham najde pot v popolno vero (1 Mz 15,6), kar je temeljni pogoj za to, da Bog z njim lahko sklene zavezo (1 Mz 15,18). Tako je ta pripoved iz nočne epifanije, med katero se je Bog v podobi plameneče bakle premikal med kosi živali in se je Abrahama »polastila groza in gost mrak je padel nanj«, postala razlaga za odrešilno moč vere, na katero se je z argumenti lahko skliceval Pavel v sporni teološki razpravi: Abraham »je veroval Gospodu in ta mu je to štel v pravičnost« (1 Mz 15,6; prim. Rim 4,3; Gal 3,6).

Ne boj se!

V stiski izgnanstva se zdi, da se je ta vera omajala. Zato ni čudno, da se spodbuda »Ne boj se« še posebno pogosto pojavlja v drugem delu Izaijeve knjige, v tistem delu, ki je nastal med izgnanstvom in po njem ter se ukvarja z pobitostjo in obupom med izgnanci (Iz 41,10.13; 43,1.5; 44,2; 54,4). Ti naj si vzamejo Abrahama za zgled, saj je odšel iz Ura na Kaldejskem, da bi se preselil v kanaansko deželo (1 Mz 11,31; 12,1–5): »Glejte na Abrahama, svojega očeta, in na Saro, ki vas je rodila. Kajti bil je sam, ko sem ga poklical« (Iz 51,2). Ta klic velja zdaj pregnancem: »Pojdite iz Babilona, bežite

iz Kaldeje!» (Iz 48,20). Božjemu služabniku in Abrahamovemu potomcu velja spodbuda: »Ti pa, Izrael, moj služabnik, Jakob, ki sem ga izvolil, potomec Abrahama, mojega prijatelja, ki sem te vzel s koncev zemlje, te poklical iz njenih skrajnih kotov in ti rekel: Ti si moj služabnik, izvolil sem te in te nisem zavrgel. Ne boj se, saj sem s teboj, nikar se plaho ne oziraj, saj sem jaz tvoj Bog« (Iz 41,8–10).

Mirno vzdržati

Napetost med strahom do Boga, ki ga je treba opustiti, in med strahom božjim, ki ga je treba sprejemati in se ga učiti, se lepo pokaže v poteku pripovedi o rešitvi Izraela iz Trstičnega morja (2 Mz 14) in v razodetju Boga na Sinaju (2 Mz 19). Na vrhuncu dramatične rešitve Izraelcev, ki jih preganja faraon, se ljudstvo prestraši: »Ko se je faraon bližal, so Izraelovi sinovi vzdignili oči in zagledali Egipčane, ki so šli za njimi. Izraelovi sinovi so se silno prestrašili in so vpili h Gospodu« (2 Mz 14,10). Raje bi kot sužnji v Egiptu umrli naravne smrti, kakor da v teh okoliščinah v puščavi umrejo nasilne smrti. Mojzesu ostro očitajo: »Kaj si nam storil, da si nas izpeljal iz Egipta? Ali ti nismo že v Egiptu govorili in rekli: Pusti nas!« Mojzes jim je odvrnil: »Nikar se ne bojte! Vztrajajte in videli boste rešitev, ki vam jo danes nakloni Gospod. Kajti kakor danes vidite Egipčane, jih ne boste videli nikdar več. Gospod se bo bojeval za vas, vi pa ostanite mirni!« (2 Mz 14,13–14). Prečudovita pripoved o rešitvi, ki nam postavi pred oči temeljno strukturo Božjega reševanja: Izrael naj vztraja, naj nikar ne zbeži, ampak trdno stoji in natančno opazuje, kaj se dogaja. Edini, ki deluje, je Bog, on se bojuje za tiste, ki jih ogroža oblast smrti. Izrael naj ostane miren, tudi ko se zgodi kaj strašnega. Besedilo so v izročilu razumeli ne samo v zgodovinskem pomenu, ampak poleg tega v duhovnem pomenu kot izraz naravnosti, ki jo vernik pridobiva v molitvi. Primer takega opisa, ki je postal kar klasičen, izhaja od Edith Stein; evangeličanski teolog Volker Leppin ga v »Zgodovini krščanske mistike (Geschichte der christlichen Mystik)« postavlja

na začetek kot vodilo: »Je neko stanje spokojnosti v Bogu, popolne sprostitev vseh duhovnih dejavnosti, v katerem ne načrtujemo, se ne odločamo in še posebno ne delujemo, ampak vse, kar nam je namenjeno, prepuščamo Božji volji, se povsem prepuščamo ,usodi'. Tega stanja sem bila deležna po nekem doživetju, ki je preseglo moje moči, povsem izčrpalo mojo duhovno življenjsko moč in mi ugrabilo vso dejavnost. Počivanje v Bogu je nasproti odpovedi dejavnosti zaradi pomanjkanja življenjske moči nekaj povsem novega in edinstvenega. Ono je bilo smrtna tišina. Na njegovo mesto stopa zdaj občutek varnosti, rešitev vsakršne skrbi in odgovornosti in dolžnosti za delovanje.«³ Edith Stein poroča o izkustvu, ki je po svoji osnovni strukturi povsem primerljivo s tistim, ki ga je bilo po Mojzesu deležen Izrael ob Trstičnem morju: »Ne bojte! Vztrajajte in videli boste rešitev, ki vam jo danes nakloni Gospod« (2 Mz 14,13). Popolna nemoč spričo sovražne premoči se izkaže kot prvi pogoj za prodor odrešilne Božje moči. Bati se ali zbežati, bi tu ne bilo na mestu.

Strah božji

Izrael se na Sinaju nauči, da na novo dosežena svoboda ni neomejena, ampak jo določa Bog in njegove zapovedi. Med bliskom in grmenjem se Gospod spusti na Sinaj. Ljudstvu je Mojzes zabičal, da ostane odmaknjeno in se zadržuje ob vznožju gore. Ko je doživelo »grmenje, bliskanje, glas roga in kadečo se goro; ljudstvo je videlo in trepetalo in stalo od daleč. Rekli so Mojzesu: Ti govôri z nami in poslušali bomo! Bog pa naj ne govori z nami, da ne umremo! In Mojzes je rekel ljudstvu: Nikar se ne bojte! Kajti Bog je prišel, da bi vas preizkusil in da bi bil njegov strah pri vas, da ne bi grešili« (2 Mz 20,18–20). To je to: napetost med neustrašnostjo in strahom. Po eni strani ni razloga za strah, saj Bog ni prišel, da bi ljudstvo uničil. Strah zbujajoče okoliščine, ki spremljajo teofanijo, nimajo namena pognati Izraela v beg. Ravno nasprotno: ljudstvo naj bo stanovitno in naj ostane: »Ne bojte se!«

(2 Mz 20,20). To seveda ne pomeni, da bi Bogu, ki se razodeva na Sinaju, nehali posvečati nadaljnjo pozornost, marveč nasprotno, da »da bi bil njegov strah pri vas, da ne bi grešili« (2 Mz 20,20). Zdaj gre *primeren strah* pred Bogom; tak strah naj ostane. Je pogoj za to, da Izrael ne greši. V njem se vnaprej namiguje na pripoved o zlatem teletu. V njej bo razloženo, kako so Izraelci grešili in se niso izkazali za bogaboječe, kako »so krenili s pota, ki sem jim ga zapovedal« (2 Mz 32,8). Christoph Dohmen se naveže na Georga Steinsa ter opozori na zvezo med preizkušnjo Izraela na Sinaju in Abrahamovo preizkušnjo. Abraham jo je prestal (1 Mz 22,1: *nsh*) in se tako izkazal za bogaboječega (1 Mz 22,12: *da se bojiš Boga*). Pripoved o Abrahamovi preizkušnji prehiteva (anticipira) preizkušnjo Izraela na Sinaju. Bog se na Sinaju razodene ljudstvu, da bi »ga uvedel v abrahamsko življenjsko obliko poslušnosti in vere«. ⁴ V poslušnosti Božjemu glasu je Abraham »*avant la lettre* izpolnil zahtevo sinajske postave (tora)«. ⁵ Torej se že z Abrahamovo preizkušnjo »odpre središče postave (tora)«. ⁶ Izpolniti Božjo voljo, to je strah božji. Najti ga je treba tudi pri ljudeh, ki – glede na kanonični potek besedila – postave s Sinaja sploh še ne poznajo, pa jo kljub temu vendarle upoštevajo kakor hebrejski babici, ki sta se bali Boga, se uprli faraonovemu ukazu in pustili otroke pri življenju. Ker sta se babici bali Boga, jima je pomagal do sreče in jima priskrbel potomstvo (2 Mz 1,20 sl.).

Na tem ozadju je treba razumeti Božji strah kot naravnost, ki napetost med strahom in neustrašnostjo, ki spremljata epifanijo, dolgoročno postavlja v pravilno razumljeno sredino. Tukaj je božji strah – v hebrejskem besedilu običajno naveden kot »JHVH-strah« – treba razumeti v pomenu *vere*. Bogaboječ je v Svetem pismu tisti, ki veruje v Boga in izpolnjuje njegove zapovedi. Pojem spominja na to, da je svetopisemsko izpričana vera izšla iz izkušenj transcendence. Kdor bi rad načelno brisal pojem strahu ožjega iz teološke jezikovne rabe, je očitno pozabil, da svetopisemska vera sloni na razodetju in da pri tem ni izšla iz nekega čistega notranjega sporazumevanja, kakor si je treba Boga predstavljati. V tem smislu strah božji ne nasprotuje umu (pameti), ampak postaja

krepost modrega: »Strah Gospodov je začetek znanja, modrost in vzgojo zaničujejo bedaki – *timor Domini principium scientiae, sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt*« (Prg 1,7; prim. 9,10; 15,33; 31,30; Job 28,28).

V 2 Mz 20,18–21 gre za postavitev Mojzesa kot posrednika med Bogom in ljudstvom. Neposredno srečanje ljudstva z Bogom se na daljši čas ne da zdržati. Potreben je posrednik, ki Božje besede posreduje ljudstvu in prošnje ljudstva prinaša pred Boga in ki je v času krize pripravljen med Bogom in ljudstvom postaviti na tehtnico svoje lastno življenje (2 Mz 32,32): »Rekli so Mojzesu: Ti govôri z nami in poslušali bomo! Bog pa naj ne govori z nami, da ne umremo!« (2 Mz 20,19).

Strah ob epifaniji v Markovem evangeliju

Srednik med Bogom in človekom *par excellence* je po krščanskem razumevanju Jezus Kristus. Srečanje med njim in njegovim ljudstvom je zaznamovano z enako napetostjo strahu in neustrašnosti kakor med Bogom in njegovim ljudstvom, kakor je izpričano v Stari zavezi. Povsem pravilno piše Rudolf Otto v svojem delu z naslovom »Das Heilige« (Sveto), ki spada že v klasiko: »Bog Nove zaveze ni manj svet kakor Bog Stare zaveze, ampak bolj; oddaljenost od ustvarjenega nič manjša, ampak absolutna, nevrednost profanega nasproti njemu ne obledi, ampak se še poveča. Da se sveto vendarle napravi dostopno, ni nikakršna samoumevnost kakor pri ganjenem optimizmu ‚ljubi Bog‘ razpoloženja, ampak nepojmljiva milost. Če krščanstvu odvzamejo ta občutek, pomeni, da ga poplitvijo do nerazpoznavnosti.«⁷

V povezavi z Jezusom in njegovim delovanjem stopa v ospredje arhaični pojav strahu ob epifaniji predvsem v najstarejšem, Markovem evangeliju. Evangelist dvakrat pripoveduje o viharju na jezeru. V obeh pripovedih učence prevzame strah, toda v nasprotju z razširjenim pojmovanjem ne zaradi viharja, ampak po njem. Šele potem ko je Jezus utišal vihar, je učence prevzel velik strah; v tem

zaporedju je pri Mr 4,35–41 pripoved: »In vstal je, zapretil vetru in rekel jezeru: ‚Utihni! Molči!‘ In veter se je polegel in nastala je globoka tišina. Njim pa je rekel: ‚Kaj ste strahopetni? Ali še nimate vere?‘ Prevzel jih je velik strah in spraševali so se: ‚Kdo neki je ta, da sta mu pokorna celo veter in jezero?‘« Tudi v drugem poročilu o viharju na jezeru se učenci prestrašijo in so zaprepadeni šele, ko jim pride Jezus naproti po jezeru. Kolikor se jim da spoznati, toliko se njihov strah spremeni v zaupanje. Jezus jih k temu še spodbuja: »Bodite pogumni! Jaz sem. Ne bojte se!« Toda z zaupanjem imajo učenci še težave: »Nato je stopil k njim v čoln in veter je ponehal; bili so vsi iz sebe. Niso še doumeli dogodka s hlebi, temveč je bilo njihovo srce zakrknjeno« (Mr 6,51–52).

Že od nekdaj je povzročalo veliko začudenje to, da se Markov evangelij v svojem izvirnem obsegu konča z motivom strahu, saj se (skoraj) zadnja beseda evangelija glasi: »kajti bale so se« (Mr 16,8). Na koncu evangelija stoji strah ob epifaniji [*Epiphanieschrecken*]. To pa ni ravno lahko uskladiti z razširjeno predstavo o Jezusu; že najzgodnejši posredovalci besedila so bili nad takim zaključkom tako osupli, da so iz preostalih evangelijev sestavili besedilo, ki se konča s pomočjo Vstalega. Zaključna misel prvotnega zapisa je, kot meni Joachim Gnllka, »sklep besedila o grobu in evangelija«. ⁸ »Izraza ἐκστασις (*ékstasis*, biti iz sebe) in φόβος (*fóbos*, strah) sta bila ponovno odziv ljudi na epifanijo, ki se zgodi pri čudežu (4,41; 5,15.33.42). Jezusovo vstajenje kot vrhunec te epifanije sproži kar največjo zbeganost.« ⁹ Peter Dschulnigg navaja razloge: »Beg in molk [...] v strahu žena; in ni jih treba obsojati, saj gre za čisto ustrezen odziv na nepojmljiv Božji poseg.« ¹⁰

Teološko pomembno je, da najstarejši evangelij postavlja Jezusovo delovanje v okvir motiva strahu in groze. Prvi javni Jezusov nastop v shodnici v Kafarnaumu pri tistih, ki so bili zraven, ne povzroči ne veselja ne hvaležnosti, ampak vzbudi strah in grozo: »Vsi so se tako prestrašili, da so razpravljali med seboj: ‚Kaj je to? Nov nauk z oblastjo! Celo nečistim duhovom ukazuje in so mu pokorni.‘ In glas o njem se je takoj razširil po vsej okolici Galileje« (Mr 1,27–28). Rudolf Otto ima prav, ko opozarja na to, da Jezus ne

spravlja v »razpoloženje ljubega Boga«. Očitno si sploh ne znamo več predstavljati uravnoteženega in z modernostjo usklajenega oznanjevanja, da se je namreč glas o Jezusu razširil po vsej Galileji, potem ko je v shodnici v Kafarnaumu nastopil kot eksorcist in spravil ljudi v strmenje. Očitno obstaja, kakor ve povedati iz lastnega izkustva Terezija Avilska, neki nepristen mir (*falsa paz*), ki ga povzroča hudič, da bi človeka tako rekoč uspaval in odvrnil od srečanja z Bogom.¹¹ Duhovno razločevanje je potrebno tudi, ko vlada mir. Z Jezusovim nastopom v shodnici v Kafarnaumu je konec te spokojnosti. Hudi duhovi so začeli vpiti (Mr 1,23).

Človeški strah in božji strah

V drugem velikem govoru v Matejevem evangeliju Jezus v navezavi na pošiljanje dvanajsternih učencev opozori na nevarnosti, ki jih lahko pričakujejo pri svoji misijonarski dejavnosti. Pri tem pride do razločevalne presoje. Učenci naj se ne bojijo svojih preganjancev (Mt 10,26; prim. 1 Pt 3,14; Raz 2,10). Vendar je primerno biti previden in nasprotnikom ne lahkomišno ponujati razlogov za obtožbe (Mt 10,17). Lahko je povsem primerno, da ob preganjanju zbežijo v drugo mesto (Mt 10,23). Pričevanja za Jezusa torej ne smejo opustiti zaradi strahu pred ljudmi (Mt 10,31–34). Na splošno velja: »*Ne bojte se tistih, ki umorijo telo, duše pa ne morejo umoriti. Bojte se rajši tistega, ki more dušo in telo pogubiti v peklenki dolini!*« (Mt 10, 28). S tistim, ki more dušo in telo pogubiti v pekel, je mišljen Bog. To je spet tisti božji strah, ki ga moramo ohraniti v vseh okoliščinah. Ta strah se izkaže tukaj v neustrašenem ter hkrati pametnem in preudarnem pričevanju za Jezusa. V najslabšem primeru lahko to pomeni izgubiti življenje zaradi Jezusa (Mt 10,39). Toda tega naj se učenci ne bojijo: »*Ne bojte se torej! Vi ste vredni več kakor veliko vrabcev. Vsakega torej, ki bo priznal mene pred ljudmi, bom tudi jaz priznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih. Kdor pa bo mene zatajil pred ljudmi, ga bom tudi jaz zatajil pred svojim Očetom, ki je v nebesih*« (Mt 10,31–33).

V ljubezni ni strahu (1 Jn 4,18)

Nāše razlage glede strahu in neustrašnosti v Svetem pismu bi bile nepopolne, če ne bi prišli do 1 Jn 4,18: »V ljubezni ni strahu, temveč popolna ljubezen prežene strah. Strah je namreč povezan s kaznijo, in kdor se boji, ni dosegel popolnosti v ljubezni.« Trditev vzbujā vtis, kakor da bi bil božji strah, ki smo ga na podlagi vrste svetopisemskih besedil poudarili kot bistveno značilnost vere, znamenje nepopolne ljubezni. Opazovanje pobliže pa vendarle pokaže, da se izjava o tem, kako popolna ljubezen prežene strah, zelo dobro vključuje v dinamiko dosedanjih razlag. Saj strah prežene samo *popolna* ljubezen, in sicer *strah pred kaznijo* na »dan sodbe«. »Za takšen strah spričo veličastnega Božjega dejanja ljubezni, ki se je dopolnilo v smrti njegovega Sina na križu, za verujoče ne obstaja nobena priložnost več, če predpostavljamo, da so Boga, ki je ljubezen, janezovsko rečeno, zares spoznali.«¹² Ljubezen je popolna samo pri tistih, ki so spoznali Boga. Samo ob tej predpostavki ljubezen prežene strah. Kaj pomeni spoznati Boga, je razloženo v odlomku tik pred tem. Spoznanja Boga v janezovskem smislu ne moremo doseči z oddaljenim opazovanjem ali intelektualnim priznavanjem, ampak ga je treba razumeti kot proces, pri katerem spoznavajoči in spoznavani postajata eno. Da bi to pojasnil, avtor uporabi izjavo o vzajemnosti: »Kdor priznava, da je Jezus Božji Sin, ostaja Bog v njem in on v Bogu« (1 Jn 4,15). To *priznanje* prihaja iz *spoznanja*: »Ljubi, ljubimo se med seboj, ker je ljubezen od Boga in ker je vsak, ki ljubi, iz Boga rojen in Boga pozna (γινώσκει)« (1 Jn 4,7). Ljubezen in spoznanje sta tukaj eno: Ubi amor, ibi oculus (*Kjer je ljubezen, tam je oko*). Za katero spoznanje gre? Za spoznanje, »da je Bog poslal v svet svojega edinorojenega Sina, da bi živeli po njem« (1 Jn 4,9). Tu je treba spoznanje razumeti kot postopek, v katerem Bog nenehno rojeva spoznavajočega človeka, in prav na ta način človek ostaja v njem: »Bog je ljubezen, in tisti, ki ostaja v ljubezni, ostaja v Bogu in Bog ostaja v njem« (1 Jn 4,16; prim. 1 Jn 5,1). Ko se je vernik v tem postopku potopil v obojestransko, vzajemno, popolno ljubezen, ni več prostora za strah. Je pregnan, natančneje:

izgnan (vržen ven). »V ljubezni ni strahu, temveč popolna ljubezen (ἡ τελεία ἀγάπη) prežene strah« (1 Jn 4,18). Z izrazom strah tukaj ni mišljen strah božji, ki se izraža v izpolnjevanju zapovedi, ampak strah pred kaznijo na »dan sodbe«. V janezovskem smislu se kaže izpolnjevanje zapovedi v Božji ljubezni: »To je Božja ljubezen, da se držimo njegovih zapovedi« (1 Jn 5,3). *Božji strah* in *Božja ljubezen* sovpadata. Če še naletimo na strah pred kaznijo, gre torej za ljubezen, ki je še na poti, ki še ni popolna: »Strah je namreč povezan s kaznijo, in kdor se boji, ni dosegel popolnosti v ljubezni« (1 Jn 4,18).

Povzetek

Sveto pismo izriše zelo realistično sliko strahu in neustrašnosti. So dobri razlogi za to, da se bojimo znotraj svetnih nevarnosti ter se nanje pametno in ustrezno odzovemo. Izogniti se zastrašujočemu političnemu preganjanju, da bi zaščitil lastno družino, kakor je storil Jožef v Novi zavezi, je prav tako po Božji volji, kakor je pametna in upravičena skrb, da se s primernimi sredstvi prepreči grozeča stiska lakote, zato da se zagotovi preživetje prebivalcem v deželi in lastni družini, kakor je storil Jožef v Stari zavezi v egiptovski deželi (1 Mz 37–50). Oba sta v sanjah slišala Božji glas in se nanj ustrezno odzvala. So pa tudi oblike strahu, ki so neprimerne in jih je treba premagati. Prerok Izaija v brezglavem aktivizmu kralja Ahaza odkriva ravnanje, ki mu manjka zaupanje v Boga in se skriva za avro dozdevne pobožnosti (Iz 7,1–17). Prerokova spodbuda »Ne boj se!« (Iz 7,4) v tej povezavi pomeni: »Če ne boste verovali, ne boste obstali« (Iz 7,9).

Spodbuda »Ne boj(te) se!« v Svetem pismu nastopa predvsem v povezavi s presenetljivim Božjim razodetjem. Takšen strah ob epifaniji je nekaj povsem naravnega in značilnega tudi za druge religije. Stari in Novi zavezi je to enako poznano. Spodbuda meri na to, da bi se naravni človekov strah pred razodetim božanstvom spremenil v zaupanje, zato da bi nagovorjenega obvaroval pred tem,

da bi zbežal (φοβέομαι, *fobéomai* – »bati se« se etimološko povezuje s φέβομαι, *fébomai* – »zbežati«), da bi ga opogumil, da bi vzdržal, da bi lahko prišla odrešujoča in ljubeča Božja naklonjenost, da je ne bi zadržal kakšen napačno dojet strah ali pa bi zaradi pobega ostali brez njenega blagodejnega učinka. Po takšnem sunkovitem zasuku od strahu k zaupanju lahko Bog po svojih ustvarjenih bitjih deluje v stvarstvu. Ozdravitev hčerke načelnika shodnice, Jaira, ima za uvod Jezusove besede: »Ne boj se, samó veruj!« (Mr 5,36). Vrata k veri se v Stari zavezi odprejo z Abrahamovo sklenitvijo zaveze. V videnju se Abram ugodno Božja beseda: »Ne boj se, Abram, jaz sam sem tvoj ščit« (1 Mz 15,1). V Novi zavezi se z enako spodbudo odpre nova etapa Božjega delovanja. Angelov pozdrav Marijo prestraši (Lk 1,29). Zato ji je angel rekel: »Ne boj se, Marija, kajti našla si milost pri Bogu.« Marija vzdrži (vztraja) in z notranjo privolitvijo dopusti, da se ji zgodi delovanje Svetega Duha. Podobno se je angel že prej odzval na Zaharijev strah: »Ne boj se, Zaharija, kajti uslišana je tvoja molitev« (Lk 1,13).

Opogumljanje »ne boj se«, ki sledi strahu zaradi epifanije, ne pomeni, da bi morali naravno doživljanje strahu ob stiku z Božjim spremeniti v brezskrbnost, ki bi Boga postavljala na raven »dobrega starega moža«, ki si ne zasluži kakšne nadaljnje pozornosti, saj je »prijazen in ti ne bo nič naredil«. Spodbuda je veliko bolj usmerjena na to, da v človeku, ki ob srečanju z Božjim ali plane v beg ali otrpne v strahu, vzbudi ali prepreči takšno stanje, da more Bog po človeku delovati na ljudi. V tem pomenu spada spodbuda k bistvu svetopisemsko izpričanega razodetja. Pravilno dojeti strah božji ostaja živa pozornost, ki si prizadeva poslušati Boga in izpolniti njegove zapovedi ter sprejeti in zdržati njegovo delovanje, ki spreminja človeka. To se najbolje potrjuje z razodetjem Božje ljubezni v Jezusu Kristusu. Pavel piše vernikom v Filipih: »S strahom in s trepetom udeležite svoje odrešenje« (Flp 2,12). Kadar takšno ravnanje preide v popolno spoznanje Boga, je ljubezen do njega dovršena. Tedaj izgine strah pred kaznijo, saj je vernik v Bogu in Bog v njem (1 Jn 4,15). Kdor ni samo ustvarjeno bitje, ampak je postal Božji otrok, kdor ni le od Boga ustvarjen, ampak iz njega

spočet in rojen, njega moči tega sveta ne morejo premagati. »Kajti vse, kar je rojeno iz Boga, premaga svet« (1 Jn 5,4). Ljubezen, ki je postala popolna, prežene strah (1 Jn 4,18). V tem smislu je treba spodbudo »Ne boj(te) se!« razumeti kot vabilo: zrasti do tega, da bi bili Božji otroci (Jn 1,12–13).

Opombe

¹ Rudolf Otto, *Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*, München 1971. Delo, ki je prvič izšlo leta 1917, »velja za najbolj brano teološko delo 20. stoletja v nemškem jeziku« (Stefan Walser, 420) in je še za časa Ottovega življenja (1869–1937) doživelo 25. izdajo. Leta 2014 je izšlo v novi izdaji in spremno besedo je prispeval Hans Joas. Stefan Walser, »*Das Heilige*« wird 100 Jahre alt, v: *GuL* 90 (4/2017) 420–427, se navezuje na Hansa Joasa glede še vedno veljavne teološke aktualnosti dela »*Das Heilige* (Sveto)«, ki je spet aktualno. V nasprotju z vssemi napovedmi se vrača v zasebno in javno življenje« (prav tam, 427).

² Gerhard von Rad, *Das erste Buch Mose – Genesis* (ATD 2–4), Göttingen 1972, 11. izdaja, 1981, 147.

³ Edith Stein, *Psychische Kausalität* (Edith-Stein-Gesamtausgabe. Bd. 6, Freiburg i. Br. 2010, 73. Navaja: Volker Leppin, *Ruhen in Gott. Geschichte der christlichen Mystik*, München 2021, 407.

⁴ Christoph Dohmen, *Exodus 19–40* (HThK AT), Freiburg i. Br., 3. izdaja, 2022, 131.

⁵ Georg Steins, »*Die Bindung Isaaks*« im Kanon (Gen 22). *Grundlagen und Programm einer kanonischintertextuellen Lektüre* (HBS 20), Freiburg i. Br. 1999, 172 sl.

⁶ Prav tam, 186.

⁷ Otto, *Das Heilige* (prim. op. 1), 72 sl.

⁸ Joachim Gnllka, *Das Evangelium nach Markus* (Mk 8,27–16,20) (EKK II/2), Zürich u. a. 1979, 345.

⁹ Prav tam, 344.

¹⁰ Peter Dschulnigg, *Das Markusevangelium* (ThK NT 2), Stuttgart 2007, 414.

¹¹ Teresa von Avila, *Gedanken zum Hohenlied* 2,1: »Če kdo od ljudi sveta, sredi velikih grehov, živi precej udobno in kljub svojim krivicam povsem mirno, brez kakršnega koli obžalovanja, potem je ta mir znamenje, da sta hudič in on prijatelj«. Terezija v teh primerih govori o »nevarnem miru«, *peligrosa paz*; 2,6). Navedeno po: Teresa von Avila, *Gesamtausgabe* Bd. I: *Werke*, Freiburg i. Br. 2015, 1292.

¹² Hans-Josef Klauck, *Der erste Johannesbrief* (EKK XXIII/1), Zürich u. a. 1991, 271.

ANTON ŠTRUKELJ

Kristjanova tesnoba in vedrina

Danski filozof Søren Kierkegaard je že leta 1844 napisal temeljito študijo o strahu: *Begriff Angst* (Pojem tesnobe), ki še vedno velja za prvi in zadnji poskus obravnavanja tega vprašanja. Tako je zapisal Hans Urs von Balthasar v uvodu svoje knjige *Christ und die Angst* (Kristjan in tesnoba).¹ Ta razprava je poskušala dati odgovor glede smisla tesnobe, glede nočnih stanj, ki jih je Adrienne von Speyr doživljala in pogosto izmolila po svojem spreobrnjenju. Balthasar dodaja: »Moj esej poskuša uvrstiti pojav grešne tesnobe v odrešensko zgodovino, izhajajoč iz Knjige modrosti 17 in Razodetja, glede na Gospodovo stisko na Oljski gori ter nato na oblike normalnih in izrednih krščanskih izkušenj v hoji za Kristusom.«² Pri tem Balthasar izhaja iz ugotovitve: če je že Kierkegaard začutil potrebo, da premišljuje o pojmu tesnobe, potem je bivanjska tesnoba sodobnega človeka odtlej zrasla kakor vihar. Filozofi (Freud in Heidegger) in pesniki (Bloy, Bernanos, Claudel) so poskušali dati odgovor s svojega zornega kota. In kaj ima o tem povedati teologija? Na kratko povzemimo to razpravo, ki ima tri dele: Božja beseda in tesnoba, 2. Kristjan in tesnoba, 3. Bistvo tesnobe.

1. Božja beseda in tesnoba

Balthasar najprej povpraša Božjo besedo, ki se je pogosto in jasno izrazila o tesnobi. Smelo zatrdi: »Božja beseda se ne boji tesnobe ... Kakor trpljenje in smrt tudi tesnoba za Božjo besedo ni stvar, ki bi se je morala bati (Pudendum)« (13). Saj je vendar »živa in dejavna, ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in

misli srca. Pred njegovimi očmi je vse razgaljeno in odkrito« (Heb 4,12–13).

Sveto pismo pozna tri vrste tesnobe: najprej splošno, ki jo more izkusiti vsak človek: to je nepremagljiva bolečina spričnosti bivanja, ki se nezadržno izteka. »Velika nadloga je pri-sojena vsakemu človeku in težak jarem teži človeške otroke od dneva izhoda iz materinega telesa do dneva vrnitve k materi vseh« (Sir 40,1). To je tesnoba pred minljivostjo, pred smrtjo, tesnoba, ki se povsod v svetovni književnosti spreminja v obupen klic, naj uživamo bežni trenutke.

Nato obstaja tesnoba zla, ki jo prav v trenutku zločinskega početja napade gnusen strah. Najtrdnejši opis te bojazni je po Balthasarju v 17. poglavju Knjige modrosti, ki premišljuje o izhodu iz Egipta in o zastrašujoči temini, ki je popadla Egipčane ob zasledovanju izvoljenega ljudstva. Hudič misli, da more skriti greh v enega svojih tajnih kotov pred lučjo Boga. Toda temine, ki jih priklíče, da bi prikril svoj zločin, kmalu postanejo vzrok nepremagljive groze. Hudič nato poskuša prepoditi temo z ognjem ali kakšno drugo človeško zvijačo, toda tema se dviguje iz srca v oči in jih ovira, da bi zaznale nenehno žarečo luč Boga. Da, svetloba postane nova tema, postane vir nadaljnjega trepeta za hudiča, ki si končno zgradi svet neresničnosti, temine in strahu, iz katerega ne najde več izhoda. »V celoti se tu odpira podoba totalne tesnobe, izključena iz celotne resničnosti in vkovana v lasten kozmos strahu, ki se nasproti resničnosti javlja kot nesmiseln in brez biti« (21). Te strašne stiske hudobnih dobri ne poznajo, ker slišijo večkratni klic, naj se ne bojijo, naj se ne plašijo.

Obstaja še tretja vrsta tesnobe: to je strah dobrih v njihovem odnosu do Boga. Dobri, povabljeni, da se postavijo na stran Boga, s tesnobnostjo zaznavajo svojo nezadostnost in svoje odpovedovanje. In ko jim Bog ponudi svojo zavezo, morajo vedno znova ugotavljati svojo nezmožnost, da bi se držali sprejetih obveznosti. Temu se končno pridružuje tesnoba pravičnega, ki ga Bog preizkuša, da bi mu razodel svoje veličastvo v skušnjavi. Job je zadnja beseda Stare zaveze o tesnobi: »Ves zemeljski opaž

mu je v začetku porušen, vsaka svetna opora mu je bila odvzeta, da more biti potem, ko nastopi dejanska skušnjava, samo še prepuščen, tesnobi izročen» (30). Ob prehodu iz Stare v Novo zavezo srečamo značilnosti treh pravkar opisanih vrst tesnobe v še poglobljeni in stopnjevani obliki. Pretresljive podobe Razodetja (Apokalipse) prinašajo idejo o poslednji tesnobi ustvarjenega bitja, ki mu Božja sodba dokončno razodene njegovo končnost; prav tako se tesnoba hudobnih stopnjuje onkraj vsega dotlej poznanege. Temina podzemlja (hades) se še enkrat pomrači v znamenju najglobljega brezna, pekla: »In zvezda je odprla žrelo brezna in iz žrela se je vzdignil dim kakor dim velike peči. Od dima iz žrela sta potemnela sonce in ozračje« (Raz 9,2). Tudi tesnoba dobrih se stopnjuje v Novi zavezi: vpričo tistega, ki razodeva Božje veličastvo, se pravični umaknejo, učenci bežijo, apostoli vidijo Vstalega: »Prestrašili so se in obšel jih je strah. Mislili so, da vidijo prikazen« (Lk 24,37). Vse te tesnobe pa so vendar samo bled odsev vpričo tesnobe Odrešenika samega: to je tesnoba neskončno Čistega spričo naravnega nereda, ki zanj šele razodeva vso svojo strahotnost; to je hkrati namestniška tesnoba tega Čistega za vso zlobo, ki jo namestniško pretrpi za vse hudobneže; to je končno tesnoba, ki jo Bog trpi zaradi svojih ustvarjenih bitij, zaradi celotnega sveta, ki mu grozi nevarnost, da se izmuzne njegovi roki. Bog je postal človek prav zato, da bi izkusil to tesnobo in pokazal, kako zelo so mu ustvarjena bitja pri srcu. In vendar obstaja še večja tesnoba, tesnoba, ki jo zmore nekoliko razumeti samo zares ljubeči svetnik: tesnoba na križu od Očeta Zapuščenega. To je »popolna zapuščenost in s tem popolno merilo brezna in vsake izkušnje v breznu ... Samo Sin popolnoma ve, kdo je Oče in kaj sta Očetova bližina in ljubezen« (38). Z drugega zornega kota smo spet v kristocentričnosti, pri tesnobi Odrešenika, ki podeljuje smisel in pomen sleherni predkrščanski in pokrščanski tesnobi. Predkrščanska tesnoba so porodne bolečine, bolečine porodnice: »Oh, kričanje slišim kakor kričanje žene v porodnih bolečinah, ječanje kakor ječanje žene, ki prvič rodi: glas hčerke sionske, ki stoka« (Jer 4,31).

2. Kristjan in tesnoba

Prvo, kar moramo reči in kar ni nikdar mogoče dovolj silovito in zmagovito povedati, je popolna in dokončna zmaga križa nad človeško tesnobo. Strah in tesnoba spadata k tistim silam, ki jih je Gospod na križu premagal in vklenil v verige. Kristus je premagal in izničil tudi »zadnjega sovražnika, smrt« (1 Kor 15,26). Kot zmagovalec »odtlej čaka, da bodo njegovi sovražniki položeni k njegovim nogam za podnožje« (Heb 10,13). Kristjan, ki se oklepa Kristusa, se nima ničesar več bati. Janez to najbolje ve: »Če nas naše srce obsoja, je Bog večji kot naše srce in pozna vse« (1 Jn 3,20). »V ljubezni ni strahu, temveč popolna ljubezen prežene strah« (1 Jn 4,18). Klic »Ne bojte se«, ki ga Gospod ponavlja med vsemi napovedmi preganjanj kakor odpev (Mt 10,19; 26,28.31), ima svoj vrhunec v vriskajoči hvalnici, ki naj doni iz srede goreče peči: »Blagor vam, kadar vas bodo zaradi mene zasramovali, preganjali in vse húdo o vas lažnivo govorili. Veselite in radujte se, kajti vaše plačilo v nebesih je veliko. Tako so namreč preganjali že preroke, ki so bili pred vami« (Mt 5,11–12). Apostol Pavel pozna to blagrovanje: »Ponašamo se s stiskami« (Rim 5,3), »Pri vsej svoji stiski sem poln tolažbe in moje veselje prekipeva« (2 Kor 7,4). S tem blagrom so šli mučenci pojoč v smrt.

Če je ta brezskrbnost kristjana pred Bogom, pred svetom, pred vsako drugo močjo naravnost zapovedana, potem se zdi votlo vse, kar moderna filozofija in psihologija navajata o obvladovanju strahu. Kristjan je enkrat za vselej oproščen strahu. V luči in moči Kristusovega križa se vse spremeni. Pokrščanska tesnoba je prevrednotena: ima možnost, da je deležna strahotne tesnobe Križanega. Ali ima tesnoba še smisel za verujočega, ki ve, da je Kristus zmagal in da je bil poslednji sovražnik uničen, saj je od enega konca Nove zaveze do drugega luč pretrgala temo? S tem je dosežena točka, za katero se ni dovoljeno vrniti. Vendar obstaja krščanska tesnoba, ki ni več trpljenje zaradi končnosti, zaradi teme, ki izhaja od greha, trpljenje zaradi lastnega greha, ampak je dar udeležnosti. »Ta tesnoba je razširitev, dilatatio ljubezni na križu,

ki kot takšna v udeleženi spet ne more povzročiti ničesar drugega kakor razširitev« (48). Razlog tesnobe križa je ljubezen Boga, ki sprejme vase celotno stisko, da bi jo s trpljenjem premagal. Ta ljubezen je nasprotje grešnikovega doživljanja strahu: je naklonjenost, zavarovanost, vdanost, osvoboditev. Pristna krščanska stiska more izvirati samo iz poguma; kristjanov pogum pa je dejanje vere, s katero si upa sebe in ves svet položiti v roko Gospoda, ki more z njim razpolagati v vsem.

Kot zgled te krščanske tesnobe imamo v evangeliu stisko Jezusovih prijateljic Marte in Marije (Jn 11). Sestri sta osamljeni sredi skrbi za umrlega brata in še bolj za Gospoda, ki mu človeško in krščansko služita. To služenje Gospodu kot izhodišče tesnobe je bilo služenje iz veselja. Zato smemo reči, da je novozavezna tesnoba vedno bistveno katoliška tesnoba. Verujoči prejme od vseobsegajoče Kristusove ljubezni kot dar obliko tesnobe, ki je ljubeča vnema za bližnjega, s katerim se počuti tako solidarnega, da uresniči tisto, po čemer je hrepenel Pavel: »da bi bil preklet in zavržen od Kristusa za svoje brate« (Rim 9,3). Ljubezen se podarja v prostodušnem zaupanju, v brezmejni veri, ki otroško in brezskrbno pričakuje vsak čudež, ki ga more storiti Bog. Čudež krščanskega zaupanja v Boga in v odrešenje na križu je nekaj nežnega in krepkega hkrati.

Krščansko tesnobo je mogoče opisati takole: krščanstvo hoče in more odrešiti človeka stiske greha, če se odpre odrešenju in njegovim pogojem. »Krščanstvo človeku ne ponuja brezna, ampak trdna tla, seveda tla v Bogu, ne v njem samem ... Grešnik pa se hoče opirati nase, ne na Boga ... Živa in dejavna vera pomeni hojo. Kdor hodi, ima pod nogami tla. Vera, upanje in ljubezen, ki so človeku nenehno na voljo, so trdna tla, ki so človeku stalno položena pod noge« (56).

Nadalje velja: kolikor smo grešniki, nam odrešenjsko dejanje na križu ne odvzame tesnobe. Nasprotno, po milosti nas lahko napravi deležne temne noči. To je pravzaprav krščanska tesnoba oseb pri Bernanosu, recimo priorice, ki od Blanche prejme v dar in prevzame tesnobo, da bi ji posredovala pogum, ki jo bo usposobil za prestajanje mučeništva z dostojanstvom, ki je priorici odvzeto.³

To je sicer izkušnja Marte in Marije ter mnogih svetnikov, ki so bili nenadoma pahnjeni v noč Kristusove odsotnosti, potem ko so prej okušali njegovo navzočnost. Za Balthasarja je končno to izkušnja Adrienne von Speyr, te pogumne, neustrašene žene, ki je po spreobrnjenju spoznavala »najskrajnejšo tesnobo vse do roba blaznosti«. ⁴ Iz tega izhaja: Bog podeli verniku (mistično ali navedno) deležnost pri Kristusovi smrtni stiski šele potem, ko mu je prej podaril celotno moč poslanstva in veselja, celotno luč vere, upanja in ljubezni.

3. Bistvo tesnobe

Če so temine subjektivno stvarno doživete, pa so objektivno znamenje vedno večjega zaupanja Boga do vernika; so vrata v svetlo temino, najvišje približanje troedinemu življenju, Božjemu bistvu. Tako more Balthasar skleniti s poslednjo pripombo o Bernanosu: širok prostor, ki ga pri pesniku zavzemajo noč, obup, tesnoba, nikakor ne pomeni tragičnega gledanja na bivanje, ampak razgaljenje pred Bogom, podvrženost njegovi volji v slabostih narave, v ponižanju zadolženosti in v hrepenenju, da bi bili deležni odrešenjskega dela in troedinega življenja. In kakor kristjanove tesnobe ne moremo odmisлити od katoliškega občestva, tako se tudi ne more odtegniti javnemu življenju Cerkve. Ta daje kristjanu na voljo zakrament in službo kot pomoč, ki jo more vedno znova sprejemati.

Potreben je pogum, da si kristjan v Cerkvi. Pogum nikakor ni samo nasprotje strahu. Je prav tako mnogovrsten pojav kakor strah. Krščanska krepost srečnosti je od Boga podarjena milost. Pogum postane krščanska srčnost tam, kjer ne omahuje in odločno sprejme vsak položaj, tudi vsako tesnobo. Pogum postane krščanska krepost tam, kjer privoli celotni Božji volji. Nemoč in slabotnost postaneta priložnost, da se uveljavi Božja moč:

»Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah, da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas. Od vseh strani pritiskajo na nas, pa nismo utesnjeni. Ne vidimo poti, pa jo še najdemo. Pregarjajo

nas, pa nismo zapuščeni. Ob tla nas mečejo, pa nismo uničeni« (2 Kor 4,7–9). »Rekel mi je: 'Dovolj ti je moja milost. Moč se dopolnjuje v slabotnosti.' Zato se bom zelo rad ponašal s svojimi slabotnostmi, da bi se v meni utaborila Kristusova moč. Vesel sem torej slabotnosti, žalitev, potreb, preganjanj in stisk za Kristusa. Kajti močan sem tedaj, ko sem slaboten« (2 Kor 12,9–10).

Opombe

¹ *Der Christ und die Angst*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1951; ⁶1989, 7.

² *Unser Auftrag*, Neuauflage Johannes Verlag Einsiedeln, Freiburg 2004, 97s.

³ G. Bernanos, *Dialogues des Carmaites* (Éditions du Seuil, Pariz 1949); nem. *Die begnadete Angst* (Hegner Verlag, Köln-Olten 1951); slovenski prevod: G. Bernanos, *Pogovori karmeličank*, Celjska Mohorjeva družba 2007, 67–159.

⁴ *Unser Auftrag*, 86.

HERMANN GEISSLER

Janez Henrik Newman in Benedikt XVI.

O prijateljstvu dveh velikanov v veri

31. decembra 2022 je umrl Benedikt XVI., pastir, ki se bo v zgodovino Cerkve zapisal kot papež teolog. V svoji skromnosti je večkrat poudaril, da ni strokovnjak za Newmana in da ni temeljito preučeval njegovih spisov. Vseeno pa je bil eden tistih teologov, ki je vse življenje na kardinala Newmana gledal z občudovanjem. Navdihovalo ga je Newmanovo razmišljanje, prepoznal je njegov izjemni pomen za naš čas, ga tudi ubesedil. Z velikim angleškim učenjakom ga je povezovalo globoko duhovno prijateljstvo.

1. Prva srečanja z Newmanom

Joseph Ratzinger je leta 1946, po nemirih druge svetovne vojne, vstopil v freisinško semenišče. V prvih letih študija so ga z Newmanom seznanile tri osebnosti. Prvi med njimi je bil Alfred Läpple, študent višjega letnika in perfekt mladim bogoslovcem v semenišču. Z Ratzingerjem sta se kmalu sprijateljila. Pred začetkom vojne je Läpple začel pripravljati disertacijo o Newmanovi teologiji vesti, zdaj pa se je teme lotil z vnovično vnemo. Njegova spoznanja o Newmanu so na mlajše študente naredila globok vtis:

Fr. Hermann Geissler FSO, John Henry Newman and Benedict XVI: On the Friendship between two Giants in Faith. Z avtorjevim dovoljenjem prevedla Lizanaja Primc.

»Newmanov nauk o vesti je za nas takrat postal pomemben temelj teološkega personalizma, ki nas je vse vlekel v svoje zave-tje. Naša podoba človeka in tudi podoba Cerkve je bila prežeta s tem izhodiščem. Doživeli smo vladavino totalitarne stranke, ki se je razumela kot izpolnitev zgodovine in ki je zanikala vest posameznika. Eden od voditeljev stranke je dejal: 'Nimam vesti. Moja vest je Adolf Hitler.'« Pred našimi očmi je bilo strašno opu-stošenje človeštva.

»Zato je bilo za nas osvobajajoče in bistveno spoznanje, da 'mi' Cerkve ne temelji na odpovedi vesti, ampak da se, ravno nasprotno, lahko razvije le iz vesti. Prav zato, ker je Newman razlagal obstoj človeškega bitja iz vesti, torej iz odnosa med Bogom in dušo, je bilo jasno, da ta personalizem ni individualizem in da zavezanost vesti ne pomeni dovoljenja za poljubnost, prav nasprotno.«¹

Naslednje leto je mladi semeniščnik spoznal drugega Newmanovega poznavalca: »Ko sem leta 1947 nadaljeval študij v Münchnu, sem v tamkajšnjem predavatelju osnovnega bogo-slovja Gottliebu Söhngenu, svojem dejanskem učitelju teologije, našel razgledanega in navdušenega Newmanovega privrženca. Približal nam je *Razpravo o slovnici pritrditve* [*Essay in Aid of a Grammar of Assent*] in s tem poseben način in obliko gotovosti verskega spoznanja.«² Joseph Ratzinger je svoje habilitacijsko delo napisal pri profesorju Söhngenu, velikem strokovnjaku za Newmana.

Nekaj let pozneje ga je pritegnil prispevek, ki ga je profesor Heinrich Fries objavil ob jubileju kalcedonskega koncila (451): »Tu sem dobil vpogled v Newmanovo učenje o razvoju [krščanskega] nauka, ki ga imam skupaj z njegovim naukom o vesti za odločilni prispevek k prenovi teologije. S tem nam je dal v roke ključ, da bi zgodovinsko misel vgradili v teologijo, ali še več, naučil nas je zgodovinsko misliti v teologiji in tako prepoznati istovetnost vere v vseh oblikah razvoja.«³ Vest, gotovost vere in razvoj: te tri temeljne kategorije Newmanove teologije so v razmišljanju Josepha Ratzingerja že od zgodnjega otroštva našle plodna tla in živ odmev.

2. Izrazne oblike duhovnega prijateljstva

Joseph Ratzinger je več desetletij gojil stike z Mednarodnim središčem Newmanovih prijateljev (*International Centre of Newman Friends*): »Videti sestre, ki se resno zanimajo za Johna Henryja Newmana in imajo hkrati veliko ljubezen do kuhinje, se mi zdi zelo izvirna kombinacija!« S temi besedami je opisal svoje prvo srečanje z Newmanovim središčem 28. septembra 1975. S tem srečanjem se je za profesorja Josepha Ratzingerja, ki je bil v Rimu na takratnem zasedanju Mednarodne teološke komisije, začelo tesno prijateljstvo in sodelovanje s sestrami duhovne družine »Delo« (Familia spiritualis Opus, FSO, ali nemško »Werk«). Te so v Rimu organizirale prvi Newmanov simpozij (od 3. do 8. aprila 1975). Malo pozneje jih je kardinal Luigi Raimondi, prefekt Kongregacije za zadeve svetnikov, prosil, naj nadaljujejo Newmanovo delo v dobro Cerkve. Tako se je rodilo Mednarodno središče Newmanovih prijateljev.

Ko se je kardinal Ratzinger leta 1982 kot prefekt Kongregacije za nauk vere preselil v Rim, se je večkrat udeležil dogodkov v Newmanovem središču. Z »Newmanovimi prijatelji« je obhajal bogoslužje in molil za ugoden razplet postopka za Newmanovo kanonizacijo. Na konferencah in kongresih je predaval o velikem angleškem teologu. Redno je obiskoval Newmanovo središče in tako postal prijatelj »Dela«⁴ ter se seznanil z duhovnostjo te skupnosti, ki jo je ustanovila mati Julija Verhaeghe. Pri zahvalni maši za papeževo priznanje »Dela« 10. novembra 2001 je v homiliji v baziliki svetega Petra dejal: »Mislim, da 'Delo' ni po naključju v prijateljstvu z Newmanom, z njegovim geslom na grbu '*Cor ad cor loquitur*' (Srce govori srcu). Mati Julija je razmišljala na podlagi srca in izhajajoč iz srca spoznala Jezusovo Srce – to prebodeno Srce, ki je izvir zaveze, izvir našega življenja.«⁵

V tematiki nauka o vesti, ki je v sedANJI razpravi posebno sporna, je Joseph Ratzinger podrobneje obravnaval Newmanovo stališče in ga aktualiziral. V študiji o odnosu med vestjo in resnico izhaja iz dejstva, da vest danes pogosto enačijo s subjektivno gotovostjo in jo ločujejo od objektivnih zahtev resnice. Posledica tega pa je, da človek ne postane svoboden, ampak zgolj prehitro postane suženj

lastne pravičnosti ali pritiska javnega mnenja. V tej povezavi je Newmanovo pojmovanje vesti zelo pomembno: »Za Newmana vest ne pomeni človekove opredelitve do zahtev avtoritete v svetu brez resnice, ki živi od kompromisa med zahtevami subjekta in zahtevami družbenega reda. Prej pomeni slišno in oblastno navzočnost glasu resnice v subjektu samem. Vest je ukinitiv zgolj subjektivnosti v stiku med človekovo notranjostjo in resnico, ki izhaja od Boga.«⁶

Nedvomno mora človek vedno slediti svoji vesti. Ravnanje v nasprotju z vestjo je greh. Vendar pa vest ne pomeni, da si vsak posameznik določa lastna merila, marveč da se v svoji notranjosti odpre za dobro, resnično, za Boga in se v skladu s tem usmerja. Newman s svojim življenjem in mišljenjem pokaže, da je vest zagovornica resnice v človekovem srcu.

Newman je bil za kardinala Ratzingerja tudi pravi zgled v življenju. Ko ga je Peter Seewald nekoč vprašal, ali je »mož vesti«, je odgovoril: »Poskušam to biti. Ne upam si trditi, da sem. Toda zdi se mi zelo važno, da človek ne postavlja odobravanja ali tudi prijaznega skupinskega ozračja nad resnico. To je vedno velika skušnjava. Seveda se more sklicevanje na vest sprevreči v svojeglavost, tako da človek misli, da mora biti v vsem proti. Toda če razumemo to v pravilnem smislu, je človek, ki posluša vest in za katerega je potem to, kar je spoznal, dobro, nad odobravanjem in sprejemanjem, zame dejansko ideal in naloga. In liki kakor Tomaž More, kardinal Newman in drugi veliki pričevalci [...] so zame veliki vzorniki.«⁷

Kardinal Ratzinger je poudaril še drugi vidik povezanosti z Newmanom. Seewald je spomnil, da so vedno znova trdili, da »obstajata dva Ratzingerja: eden pred Rimom, progresivni Ratzinger, in drugi v Rimu, konservativni Ratzinger in strogi varuh vere«. Kardinal je odgovoril: »Mislim, [...] da je temeljna odločitev mojega življenja nepretrgana: da verujem v Boga v Kristusu v Cerkvi in da poskušam živeti v naravnosti na to. Ta odločitev se razvija v procesu življenja in toliko se mi zdi tudi dobro, da ni na kakem mestu zamrznila. [...] Ne oporekam trditvi, da obstajata v mojem življenju razvoj in spreminjanje, a trdno se držim tega, da sta ta razvoj in spreminjanje v temeljni istovetnosti in da sem ravno v

spreminjanju poskušal ostati zvest temu, za kar mi je zmeraj šlo. Tu pritrujem kardinalu Newmanu, ki pravi, da živeti pomeni spreminjati se, in veliko je živel, kdor je bil tudi zmožen spreminjanja.«⁸

Benediktu XVI. je bilo v veliko veselje, da je leta 2010 Newmana lahko povzdignil do časti oltarja, saj je v njem videl duhovnega prijatelja, navdihujočega teologa in pravega vzornika. Na začetku svojega papeževanja je določil, da bo obhajanje beatifikacije v večini primerov zaupal drugim. Osebo je razglasil za blaženega samo dve izjemni osebnosti: Janeza Pavla II. in Janeza Henrika Newmana. Že samo to dejstvo kaže njegovo globoko spoštovanje do kardinala Newmana. Da bi ustrezno počastil tega Božjega človeka, je odpotoval v Veliko Britanijo, večer prej vodil izredno molitveno bedenje v londonskem Hyde Parku in Newmana razglasil za blaženega med slovesnim evharističnim slavljem v Birminghamu 19. septembra 2010. V Hyde Parku je pred veliko množico zlasti mladih izrazil svoje veselje s temi besedami:

»To je večer veselja, neizmernega duhovnega veselja za vse nas. Tukaj smo se zbrali pri molitvenem bedanju, da bi se pripravili na jutrišnjo sveto mašo, med katero bo za blaženega razglašen veliki sin tega naroda, kardinal Janez Henrik Newman. Koliko ljudi v Angliji in po vsem svetu je hrepenelo po tem trenutku! Tudi meni osebno je v veliko veselje, da smem ta dogodek doživljati z vami. Že dolgo je Newman, kakor veste, na poseben način vplival na moje življenje in mišljenje, kakor je to storil pri toliko ljudeh onkraj teh otokov. Drama Newmanovega življenja nas vabi, da preverimo svoje življenje in ga premerimo pred prostranim obzorjem Božjih načrtov in da rastemo v občestvu s Cerkvijo vseh časov in krajev: s Cerkvijo apostolov, Cerkvijo mučencev, Cerkvijo svetnikov, s Cerkvijo, ki jo je Newman ljubil in je za njeno poslanstvo zastavil vse svoje življenje.«⁹

3. Newmanov pomen za današnji čas

Benedikt XVI. je ob različnih priložnostih okoli beatifikacije večkrat govoril o Newmanovem trajnem pomenu za Cerkev

21. stoletja. Predvsem je omenil štiri osrednje vidike sporočila angleškega učenjaka, ki so mu bili pri srcu.

Kot prvi vidik je omenil vedno potrebno spreobrnjenje k veri v živega Boga. Ob spominu na Newmanovo prvo spreobrnitev pri 15 letih je pojasnil: »Do tistega trenutka je Newman razmišljal kot povprečen človek svojega časa in pravzaprav kot povprečen človek današnjega časa, ki ne izključuje obstoja Boga, temveč ga obravnava kot nekaj negotovega, nekaj, kar nima bistvene vloge v njegovem življenju. Kot dejanska resničnost se mu je zdela tako kakor ljudem njegovega in našega časa empiričnost, ki je snovno oprijemljiva. To je 'resničnost', po kateri se posameznik usmerja. 'Resnično' je oprijemljivo, so stvari, ki jih je mogoče izračunati in vzeti v roke. Newman je v svojem spreobrnjenju spoznal, da je ravno obratno: da sta Bog in duša, človekova duhovna istovetnost, tisto, kar je edino resnično in pomembno. To je veliko bolj resnično kakor oprijemljivi predmeti. To spreobrnjenje pomeni kopernikansko revolucijo. Kar se je prej zdelo neresnično in drugotno, se je zdaj izkazalo kot zares odločilno. Kjer pride do takšnega spreobrnjenja, se ne spremeni le posameznikova filozofija, ampak se v temelju spremeni oblika življenja. Vsi nenehno potrebujemo takšno spreobrnjenje: tedaj smo na pravi poti.«¹⁰

Newman je vedno znova poudarjal, da je pomembno postaviti vero v Boga na prvo mesto in jo 'udejanjiti' v vsakdanjem življenju, torej da ji pustimo oblikovati in preoblikovati naše celotno življenje. Spominjanje na to prvenstvo Boga je bilo tudi bistvena točka v papeževanju Benedikta XVI. V *Zadnjih pogovorih* je rekel: »Zavedal sem se, da je moja naloga drugačna, da moram predvsem poskušati pokazati, kaj vera pomeni v današnjem svetu; ponovno opozoriti na osrednjost vere v Boga in dati ljudem pogum za verovanje, pogum, da vero v tem svetu zares živijo.«¹¹

S tem je povezan drugi vidik, namreč pravilno razumevanje vesti, ki ga je Benedikt XVI. videl kot gonilno silo Newmanovega spreobrnjenja. Toda kaj je vest?

»V sodobnem mišljenju beseda 'vest' pomeni, da obstaja pri moralnih in verskih vprašanjih subjektivnost, posameznik, tisti, ki predstavlja končno avtoriteto odločanja. Svet je razdeljen na področji

objektivnega in subjektivnega. Objektivnost so stvari, ki jih je mogoče izračunati in preveriti s poskusi. Religija in morala ne spadata v okvir teh metod in zato veljata za subjektivno področje. Tu, kakor rečeno, navsezadnje ni objektivnih meril. Končna instanca, ki lahko tukaj odloča, je torej samo subjekt in prav to izraža beseda 'vest': na tem področju lahko odloča samo posameznik s svojimi spoznanji in izkušnjami. Newmanovo razumevanje vesti je temu diametralno nasprotno. Zanj je 'vest' človekova zmožnost za resnico: zmožnost, da prav na odločilnih področjih svojega bivanja – religiji in morali – prepozna resnico, pravo resnico. Hkrati pa vest – človekova zmožnost prepoznavanja resnice – človeku s tem nalaga obveznost, da stopi na pot k resnici, da jo išče in se ji podredi, kjerkoli jo najde. Vest je sposobnost za resnico in hkrati poslušnost (pokorščina) resnici, ki se kaže vsakomur, ki jo išče z odprtim srcem. Pot Newmanovih spreobrnjenj je pot vesti – ne pot samopotrjevanja subjektivnosti, ampak, nasprotno, pot poslušnosti resnici, ki se mu je postopoma odpirala.«¹² Newman pokaže – in kardinal Ratzinger je ta vidik prevzel in poglobil –, da vest v svojem bistvu ni glas lastnega jaza, ampak odmev glasu Boga, »prvotnega Kristusovega namestnika«¹³. Ta glas je pomembno prepoznati in ga upoštevati.

Tretji vidik, ki skoraj sam od sebe izhaja iz povedanega, je osrednji pomen vprašanja resnice. Vsak človek je poklican, da išče resnico, ji sledi in jo posreduje naprej. Newman je v tem pogledu očarljiv vzor: »Ob koncu svojega življenja je Newman opisal lastno življenjsko delo kot boj proti vse močnejši težnji, da bi vero obravnavali kot povsem zasebno in subjektivno zadevo, kot vprašanje osebnega mnenja. To je prvi nauk, ki se ga lahko naučimo iz njegovega življenja: v današnjem času, ko intelektualni in moralni relativizem grozi, da bo spodkopal temelje naše družbe, nas Newman spominja, da smo ljudje, ki smo bili ustvarjeni po Božji podobi in podobnosti, bili ustvarjeni, da bi spoznavali resnico ter v tej resnici našli svojo najvišjo svobodo in izpolnitev svojih najglobljih človeških hrepenenj. Z eno besedo, določeni smo za to, da bi spoznali Kristusa, ki je sam 'pot in resnica in življenje' (Jn 14,6). Newmanovo življenje nas opozarja, da so vnema za resnico, intelektualna poštenost in pristno spreobrnjenje

zahtevni. Resnice, ki nas osvobaja, ne moremo zadržati zase; resnica zahteva pričevanje, hoče, da jo slišimo; in končno, njena prepričljiva moč izvira iz nje same in ne iz človeške zgovornosti ali argumentov, v katerih je morda prikrita. [...] V našem času cena, ki jo je treba plačati za zvestobo evangeliju, ni več obešanje, natezanje in razčrtverjenje, ampak pogosto pomeni, da te zavračajo, zasmehujejo ali se norčujejo iz tebe. A vendar se Cerkev ne more izmakniti nalogi, da oznanja Kristusa in njegov evangelij kot zveličavno resnico, kot vir največje sreče za vsakega posameznika in kot temelj pravične in človeške družbe. Končno nas Newman uči, da ni mogoče ločevati tega, kar verujemo, in načina, kako živimo, če smo sprejeli resnico Jezusa Kristusa in mu izročili svoje življenje. [...] Resnice ne posredujemo samo s formalnim znanjem – čeprav je tudi pomembno –, ampak tudi s pričevanjem življenja v čistosti, zvestobi in svetosti; tisti, ki živijo v resnici in po njej, instinktivno prepoznajo, kaj je lažno; in kot lažno prepoznajo ravno tisto, kar je proti lepoti in dobroti, ki spremljata sijaj resnice, *veritatis splendor*.¹⁴ Benedikt XVI. je izbral za svojo pastoralno služenje geslo *Cooperatores veritatis*, sodelavci za resnico. V celoti se je použival v služenju resnici. V Newmanu je našel duhovnega brata, ki nas mojstrsko uči, »da je prvenstvo Boga prvenstvo resnice in ljubezni«. ¹⁵

Končno ne smemo pozabiti, da je bil Newman duhovni oče, sin svetega Filipa Nerija, duhovnik z velikim srcem za ljudi. Geslo Srce govori srcu (*Cor ad cor loquitur*), ki si ga je izbral kot kardinal, čudovito izraža to plat njegove osebnosti. Benedikt XVI. je homilijo pri maši ob beatifikaciji sklenil z nekaj mislimi o Newmanovem dušnopastirskem služenju:

»Toplino in človečnost, ki navdihujeta njegovo pojmovanje dušnopastirske službe, lepo izraža v eni od svojih pridig: 'Ko bi bili angeli vaši duhovniki, moji bratje, ne bi mogli žalovati z vami, enako sodoživljati z vami, imeti z vami sočutja, biti do vas ljubeznivi in popustljivi, kot to zmoremo mi. Oni ne bi mogli biti vaši zgledi in vodniki ter vas voditi od starega človeka v vas k novemu življenju, kakor to zmorejo tisti, ki prihajajo iz vaše srede' (*Men, not Angels: the Priests of the Gospel, Discourses to Mixed Congregations*, 3). Newman

je v letih, preživetih v oratoriju, ki ga je ustanovil, udejanjal to globoko človeško videnje duhovniške službe v svoji predani skrbi za ljudi v Birminghamu, ko je obiskoval bolne in uboge, tolažil žalostne in skrbel za zapornike. Ni čudno, da je toliko tisočev ljudi stalo ob cestah, ko so po smrti njegovo telo pospremili na pokopališče kakšne pol milje od tod. Po sto dvajsetih letih so se vnovič zbrale velike množice, da izrazijo svoje veselje ob dogodku, ko je Cerkev slovesno priznala izredne svetosti tega nadvse ljubljenega očeta duš.«¹⁶ Cerkev današnjih dni nujno potrebuje takšne duhovne očete in matere.

Benedikt XVI. je v Newmanu videl Božjega moža, pričevalca vesti, oznanjevalca resnice in duhovnega očeta. Te značilnosti njegove osebe in dela spadajo k vidikom, ki angleškega kardinala napravljajo za velikega učitelja za Cerkev našega časa: »Spreobrnjenje je *iter* – pot celotnega življenja. Vera pa je vedno *development*, razvoj, in prav na ta način zorenje duše za resnico, za Boga, ki nam je bližji, kakor smo mi sami sebi. V ideji razvoja je Newman razložil lastno izkušnjo nikoli dokončanega spreobrnjenja in nam pojasnil ne le pot krščanskega nauka, temveč tudi pot krščanskega življenja. Značilna lastnost velikega učitelja v Cerkvi se mi zdi v tem, da ne uči samo s svojim mišljenjem in govorjenjem, ampak s svojim življenjem, saj se v njem misel in življenje prepletata in dopolnjujeta. Če je tako, potem Newman spada med velike učitelje Cerkve, saj se hkrati dotika naših src in razsvetljuje naše mišljenje.«¹⁷

V času, ko je papež Frančišek 13. oktobra 2019 razglasil Newmana za svetnika, so se spet slišali že nekdANJI glasovi, ki so Newmana videli kot morebitnega novega cerkvenega učitelja. Benedikt XVI. se je, ne da bi želel prehitovati presojo vladajočega papeža, temu upanju pridružil iz globokega osebnega prepričanja. Nekaj tednov pred svojo smrtjo je dejal: »Newman – cerkveni učitelj? To bi bila luč za temo našega časa!«

Opombe

¹ Joseph Kardinal Ratzinger, Newman je eden od velikih učiteljev Cerkve, predavanje z dne 28. aprila 1990, v: Maria Katharina Strolz in Margarete Binder, John Henry Newman. Ljubitelj resnice, Rim 1991, 142.

² Prav tam.

³ Prav tam.

⁴ Herman Geissler, Benedikt XVI. in Newmanovo središče na: <https://www.newman-friendsinternational.org/en/benedict-xvi-and-newman/>

⁵ Maria Katharina Strolz in Willi Peter (ur.), Ljubila je Cerkev. Mati Julija Verhaeghe in začetki duhovne družine »Delo«, Bregenz 2008, 13–16, tu 15.

⁶ Joseph Kardinal Ratzinger, Wenn du den Frieden willst, achte das Gewissen jedes Menschen. Gewissen und Wahrheit (Če hočeš mir, spoštuj vest vsakega človeka. Vest in resnica), v: Wahrheit, Werte, Macht. Prüfsteine der pluralistischen Gesellschaft, Herder, Freiburg 1993, 43.

⁷ Isti, Sol zemlje. Krščanstvo in katoliška Cerkev ob prelomu tisočletja. Pogovor s Petrom Seewaldom, Družina, Ljubljana 1998, 72s

⁸ Prav tam, 126s.

⁹ Benedikt XVI., govor na molitvenem bedenju na predvečer kanonizacije kardinala Johna Henryja Newmana 18. septembra 2010. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/september/dokumenti/hf_ben-xvi_spe_20100918_veglia-card-newman.html

¹⁰ Isti, nagovor ob božičnih voščilih rimski kuriji, 20. december 2010. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20101220_curia-auguri.html

¹¹ Isti, Zadnji pogovori s Petrom Seewaldom, Družina, Ljubljana 2016, 28.

¹² Isti, nagovor ob božičnih voščilih rimski kuriji, 20. december 2010. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/december/documents/hf_ben-xvi_spe_20101220_curia-auguri.html

¹³ John Henry Newman, Nekatere težave, ki jih anglikanci čutijo pri katoliškem učenju, II. zvezek, Longmans, Green and Co, London 1896, 248.

¹⁴ Benedikt XVI., govor pri molitvenem bedenju na predvečer beatifikacije kardinala Johna Henryja Newmana 18. septembra 2010. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2010/september/dokumenti/hf_ben-xvi_spe_20100918_veglia-card-newman.html

¹⁵ Isti, sporočilo za simpozij Mednarodnega središča Newmanovih prijateljev, 18. november 2010.

¹⁶ Papež Benedikt XVI., Kardinal Newman – blaženi, v: *Communio* 20 (3/2010), 217–221, tu 220.

¹⁷ Joseph Kardinal Ratzinger, Newman je eden od velikih učiteljev Cerkve, predavanje z 28. aprila 1990, v: Maria Katharina Strolz in Margarete Binder, John Henry Newman. Ljubitelj resnice, Rim 1991, 146.

GERHARD LUDWIG MÜLLER

Verujem [...] eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev

I.

Zahvaljujem se vašemu škofu za prijazno povabilo. Zahvaljujem se vsakemu od vas, ki ste prišli nocoj v stolnico, da bi premišljevali o »eni, sveti, katoliški in apostolski Cerkvi«. Zato bom kar začel. Cerkve nikoli niso pojmovali kot navadnega združenja posameznih verujočih oseb, ampak kot zveličavno občestvo, utemeljeno na Kristusovem dogodku. Cerkev kot Kristusovo telo je *koinonia*, *communio*, *občestvo* vseh udov telesa, zedinjenih med seboj in s svojo glavo, Kristusom. Občestvo in povezanost se izražata v medsebojni pomoči in priprošnji. Vzajemno služenje na podlagi posebnega in osebnega milostnega daru (prim. 1 Pt 4,10; Rim 12,3; 1 Kor 12,26) pomaga graditi občestvo (prim. Ef 4,12). Po medsebojni pomoči, solidarnosti v trpljenju, v upanju in vzajemni priprošnji posameznih udov telesa Kristus kot glava Cerkve vodi posamezne kristjane k njihovi izpopolnitvi ter zedinja telo in njegove posamezne ude s seboj kot glavo (prim. Ef 4,13–16). Ob spominjanju mučencev prve Cerkve je raslo prepričanje, da smrt ne uniči življenjske vezi udov Kristusovega telesa. Med potujočo Cerkvijo (*sancti in via*) in nebeško Cerkvijo (*sancti in patria*; prim. Raz 6,9; Heb 12,22–24) namreč obstaja zgodovinsko vodoravna in navpična edinost, ki presega mejo smrti.

Preglejmo zdaj na kratko glavne trditve o Cerkvi, ki jih najdemo v Svetem pismu.

1) Cerkev je vidno občestvo ljudi, zedinjenih v izpovedovanju vere, v bogoslužju in apostolskem nauku. Cerkev kot delo Boga se javlja kot *ljudstvo Boga Očeta*, kot *telo Jezusa Kristusa*, učlovečenega Sina, kot *tempelj Svetega Duha*. Ustanovljena je v Božji izvolitvi, v občestvu učencev, ki naj sestavlja eshatološko Božje ljudstvo; dokončno je ustanovljena s Kristusovim križem in vstajenjem, z izlitjem Svetega Duha. Zato je Cerkev kot občestvo ljudi znamenje in orodje za zveličanje sveta.

2) Cerkev je vesoljna, ker predstavlja *vesoljno zveličavno voljo Boga*. Stvarno obstaja v krajevnih Cerkvah in se uresničuje kot občestvo v molitvi, nauku apostolov in apostolskem vodstvu (prim. Apd 2, 42.46). V njej se uresničujejo vera, upanje in ljubezen; nenehno jo izgrajuje evangelijska beseda ter zlasti krst in Gospodova večerja.

3) Poveljani Kristus po Cerkvi in v njej v Svetem Duhu uresničuje svoje vesoljno zveličavno poslanstvo. Cerkev je obdarovana z vsemi *darovi* in *službami*, ki jih potrebuje za svoje služenje.

4) Sveti Duh gradi Cerkev kot občestvo krajevnih Cerkva z darovi, službami in karizmatičnimi darovi. *Službena oblika* poapostolske Cerkve, ki jo sestavljajo škofje, duhovniki in diakoni, ima svoj zgodovinski temelj v prvotnem apostolstvu in občestvenih službah, ki izhajajo iz apostolstva. Te službe so zakramentalne, ker Sveti Duh podpira njihovo podeljevanje po polaganju rok in molitvi in ker poveljani Gospod sam na ta način podeljuje delež pri svojem poslanstvu in svoji oblasti.

5) Zavest vesoljne edinosti Cerkve se kaže v prevzemanju *odgovornosti za celotno Cerkev*. Tako na primer sv. Pavel skrbi za vse Cerkve in jih pojmuje kot eno samo Kristusovo Cerkev. Ta odgovornost se kaže tudi v Cerkvi »z apostoli in starešinami« (Apd 15,4), ki pod vodstvom Svetega Duha skupno rešujejo pomembno vprašanje za vso Cerkev (prim. Apd 15,22.28).

6) Apostol Peter jamči za *edinost predvelikonočne skupnosti apostolov in povelikonočne Cerkve*. V apostolskem zboru ima Peter odlično mesto kot pričealec in izpovedovalec vere v Kristusa.

V Matejevem evangeliju na primer beremo: »Jezus jim je rekel: ‚Kaj pa vi pravite, kdo sem?‘ Simon Peter je odgovoril; rekel mu je: ‚Ti si Mesija, Sin živega Boga.‘ Jezus pa mu je dejal: ‚Blagor ti, Simon, Jonov sin, kajti tega ti nista razodela meso in kri, ampak moj Oče, ki je v nebesih. Jaz pa ti povem: ›Ti si Peter in na tej skali bom sezidal svojo Cerkev in vrata podzemlja je ne bodo premagala. Dal ti bom ključne nebeškega kraljestva; in kar koli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih; in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih.« (Mt 16,15–19). Ali v Lukovem evangeliju: »Jaz pa sem molil zate, da ne opeša tvoja vera. Ko se boš nekoč spreobrn timer, utrdi svoje brate« (Lk 22,32). Isto najdemo v Apostolskih delih (prim. Apd 2,32; 10,37–43; 15,8). Vstali Gospod zaupa Petru vesoljno pastirsko službo za svoje učence in torej službo za vesoljno Cerkev. »Ko so pojedli, je Jezus rekel Simonu Petru: ‚Simon, Janezov sin, ali me ljubiš bolj kakor tile?‘ Rekel mu je: ‚Da, Gospod, ti veš, da te imam rad.‘ Rekel mu je: ‚Hrani moja jagnjeta!‘ Spet, drugič, mu je rekel: ‚Simon, Janezov sin, ali me ljubiš?‘ Rekel mu je: ‚Da, Gospod, ti veš, da te imam rad.‘ Rekel mu je: ‚Pasi moje ovce!‘ Tretjič mu je rekel: ‚Simon, Janezov sin, ali me imaš rad?‘ Peter se je užalostil, ker mu je tretjič rekel: ‚Ali me imaš rad?‘ in mu je rekel: ‚Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad.‘ Jezus mu je rekel: ‚Hrani moje ovce!‘« (Jn 21,15–17).

II.

Zdaj moremo, spet zelo na kratko, pregledati *bistvene trditve učiteljstva o Cerkvi*. Na podlagi pravkar povedanega spoznamo izvor Cerkve v zveličavni volji troedinega Boga.

1) Zveličavna volja Boga Očeta se razodeva v izvolitvi Izraela kot *ljudstva zaveze*. Jezus Kristus, učlovečena Beseda Očeta, uresničuje v svojem mesijanskem poslanstvu ter v svojem križu in vstajenju eshatološko kraljestvo Boga. Božje ljudstvo je ljudstvo zaveze v Kristusovi krvi (prim. Apd 20,28) ter obstaja kot Cerkev iz Judov

in poganov (prim. Ef 2,14). Cerkev je Kristusovo (skrivnostno) telo, je vidno občestvo ljudi, pripadajočih Gospodu, zakramentov in stvarne cerkvene ureditve. Cerkev je poklicana, da bi bila znamenje in orodje zveličavne Božje volje. Sveti Duh, poslan od Očeta in Sina, napravlja iz nje znamenje svoje eshatološke navzočnosti, saj je tempelj Svetega Duha. Duh podpira poglobitno delovanje Cerkve: *martyria*, *leiturgia* in *diakonia*; izvaja jih po svojih osebah, ustanovah, karizmah in službah, ki jih oživlja.

2) Cerkev je *zakramentalna*. Cerkev je v Kristusu zakrament, orodje in znamenje vesoljne zveličavne volje Boga. Njena vidna in družbena podoba je učinkovito znamenje nevidnega občestva ljudi z Bogom in med njimi v življenju milosti. Cerkvena zakramentalnost ima svojo najvišje središče v obhajanju evharistije (prim. *Lumen gentium*, C 11; *Sacrosanctum Concilium*, B 10). Kristus, navzoč v Svetem Duhu, v Cerkvi in po njej opravlja svojo duhovniško, kraljevsko in preroško službo.

3) Iz zakramentalnosti Cerkve izvira njena *neuničljivost* kot njena bistvena lastnost. Neuničljivost Cerkve kot vidne družbe in kot nevidnega nadnaravnega občestva izhaja iz njene zakramentalnosti, kolikor je Cerkev znamenje zmagovite zveličavne volje Boga v zgodovini in v svojem trajanju do konca časa (prim. Mt 28,20). Zato je nemogoča popolna pokvarjenost Cerkve, njenih osnovnih dejanj in njene bistvene zgradbe, kljub grešnikom v njej. Tudi vidna in potujoča Cerkev ostaja »neuničljivo sveta« (C 39, proti montanizmu, novacianizmu in nekaterim trditvam protestantske reforme). Neuničljivost njenega bitja in njenega bistva se udejanja v njenih treh temeljnih dejanjih: a) *martyria*, po kateri je Cerkev *nezmotna* v dokončnih odločitvah svojega učiteljskega oznanjevanja. Cerkev ima karizmo nezmotnosti v svoji celoti (*sensus fidelium*) in svojem učenju. Sveti Duh jamči za neuničljivost Cerkve v pristnem oznanjevanju evangelija; b) *leiturgia*, objektivna učinkovitost zakramentov (*ex opere operato*); c) *diakonia*, uresničevanje ljubezni do Boga in do bližnjega (prim. Mt 25).

4) Navedimo zdaj štiri bistvene lastnosti Cerkve: ena, sveta, katoliška in apostolska Cerkev.

a) *Edinost/enost*. Ena in ena sama Kristusova Cerkev – tako se izraža dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium* drugega vatikanskega koncila – »obstaja v katoliški Cerkvi, katero vodijo Petrov naslednik in škofje, ki so v občestvu z njim. S tem ni izključeno, da je zunaj njene organizacije mogoče najti prvine posvečenja in resnice, ki kot darovi, lastni Kristusovi Cerkvi, nagibljejo k edinosti« (C 8). Edinost se uresničuje kot »communio« (občestvo) krajevnih Cerkev, škofovsko urejenih. Edinost se udejanja v občestvu vere, zakramentov in cerkvene ustanove (koncil, sinode, papeštvo). Kljub tolikim napetostim edinost in enost še naprej obstajata tudi vidno. Edinost je vnaprejšnji varovalni dar Božje milosti, podeljene pri krstu, a se razločneje javlja v stiski časa. Iz edinosti kot Božjega daru izvira naloga, da ta dar napravljamo razločno razpoznaven tudi v zunanji podobi vsega krščanstva – kakor je to značilno za človeško osebo, ki je enota telesa in duha (*corpore et anima unus*). Sv. Janez pravi: »Da bi bili vsi eno, kakor si ti, Oče, v meni in jaz v tebi, da bi bili tudi oni v naju, da bo svet veroval, da si me ti poslal« (Jn 17,21). Za ta cilj si prizadeva *ekumensko gibanje*, ki poskuša premagati ločitve in doseči vidno edinost Cerkve, ki »obstaja v katoliški Cerkvi, katero vodijo Petrov naslednik in škofje, ki so v občestvu z njim«, kakor smo že spomnili s koncilskimi besedami.

b) *Svetost* Cerkve je hkrati dar in naloga (ne smemo zamenjevati bitnostnega in moralnega pomena »svet«): Cerkev kot delo Boga je sveta v svojem bistvu, v svojih dejanjih in svojih udih, kolikor je v njih navzoč Sveti in Posvečevalec, ki hoče dejansko postati zveličanje sveta. Čeprav posamezni udje v Cerkvi morejo postati in postanejo grešniki, še vedno pripadajo vidni Cerkvi. Cerkev ni sveta kakor truma tistih, ki so vnaprej spoznani in določeni za zveličanje. Tudi grešniki so del vidne Cerkve, a ne izbrišejo njene svetosti, ker svetost Cerkve obstaja v njeni trajni zmožnosti, da opravlja zveličavno službo, in ne obstaja v osebni moralni brezhibnosti vseh udov Cerkve. Lahko se celo zgodi, da potujoče Božje ljudstvo v svoji celoti ni na višini zahtev kake dobe in v svojem poslanstvu »greši«. Vendar tudi to ne odpravi neporušnega zveličavnega poslanstva Cerkve. Kdor je z grehom zašel v nasprotje z bistvom svete Cerkve, more biti po zakramentu sprave ponovno vključen v polno življenje svete Cerkve.

c) *Katoliškost* Cerkve se kaže v količinskem in kakovostnem smislu. Iz vesoljne zveličavne volje Boga izvira *količinska* katoliškost, to je vesoljnost Cerkve, kolikor so vsi ljudje brez razlike (na primer: etnična pripadnost, družbeni položaj, starost, spol itd.) poklicani k občestvu z Bogom prek pripadnosti Cerkvi. Iz Božje zveličavne eshatološke volje pa izhaja tudi *kakovostna* katoliškost, kolikor je Bog svoji Cerkvi zaupal polnost resnice svojega razodetja v Jezusu Kristusu, naj jo oznanja v celoti. V ta namen ima Cerkev vsa sredstva, institucije in službe, potrebne za izpolnjevanje njenega poslanstva (prim. C 8).

d) *Apostolskost* Cerkve. Zaradi zgodovinsko posredovanega razodetja je Cerkev v svojem učenju, v svojem zakramentalnem življenju in svojem družbenem organizmu zares istovetna v teku časov in zaporedju rodov: istovetna je s Cerkvijo vseh časov in vseh krajev, prav posebno pa z zgodovinskim izvorom v prvotni Cerkvi »apostolov«, to je s skupino dvanajsterih pred veliko nočjo in po njej, ter drugih prič vstajanja in prvih glavnih misijonarjev. Apostolskosti v nauku in zakramentalnem življenju je po katoliškem in pravoslavnem gledanju deležen tudi začetek zakramentalnega škofovstva apostolov. Škofje so nasledniki apostolov v svoji službi poglavarjev občestva in zakonitih pričevalcev vstajenja. Apostolska služba prvotne Cerkve se prenaša po apostolskem nasledstvu zakramenta svetega reda. Tako se tudi apostolski zbor nadaljuje v škofovskem zboru in oblikuje z njim zgodovinsko enoto, ki Cerkvi podeljuje učinkovito znamenje apostolske oblike. Zato je zgradba Cerkve, zlasti cerkvena služba, »Božja naredba« (C 20). Rimski škof je kot naslednik apostola Petra glava škofovskega zbora, počelo in temelj cerkvene edinosti v nauku in občestvu. Tudi poslanstvo laikov (C 33) je neposredno uresničevanje apostolskega bistva Cerkve. Laiški apostolat je deležnost pri odrešenijskem poslanstvu Cerkve in za to jih je Gospod vse določil s krstom in birmo. Celovito apostolsko poslanstvo Cerkve se udejanja v raznih karizmah in službah, ki jih urejajo (a ne pokroviteljsko) škofje kot varuhi edinosti krajevne Cerkve in občestva krajevnih Cerkva med seboj v naročju vesoljne Cerkve.

III.

V tretjem in zadnjem delu bi rad končal svoje predavanje z nekaterimi strnjenimi pripombami o *nujnosti potujoče Cerkve za zveličanje* in o *marijanskosti Cerkve*.

1) Rek prvotne Cerkve *extra Ecclesia nulla salus* (zunaj Cerkve ni zveličanja) razlagamo kot izraz neločljivosti vesoljne zveličavne volje Boga od zakramentalnosti Cerkve in ne kot kategorične trditve o končni usodi nekristjana ali nekatoličana. Trditev glede zveličavne nujnosti Cerkve kot orodja gledamo skupaj s trditvami o vesoljni zveličavni volji; ta pa more doseči svoj namen tudi zunaj meja vidne Cerkve. Kristusova milost namreč deluje povsod; po svoji naravi se hoče v polnosti uresničevati v zakramentalni in cerkveni obliki. Nujnost Cerkve izhaja iz zapovedi Jezusa Kristusa, ki je določil Cerkev za *sredstvo* zveličanja. Na ravni vidne Cerkve obstajajo stopnje pripadnosti njenih udov: »V družbo Cerkve se popolnoma včlenijo tisti, ki, obdarjeni s Svetim Duhom, sprejemajo v celoti njeno ureditev in vsa odrešensko-zveličavna sredstva, katera so v njej postavljena, in se v isti vidni organizaciji z vezmi veroizpovedi, zakramentov in cerkvenega vodstva povezujejo s Kristusom, ki Cerkev vodi po papežu in škofih« (C 14).

2) *Zaročniška edinstvo sveta z Bogom v Jezusu Kristusu*. Če si je dopolnitev in razodevanje edinstvi mogoče misliti samo kot dialoško izmenjavo med Bogom in človekom v zavezi iz čiste ljubezni, tedaj bo mogel biti samo Kristus središče in vir te svete zamene, *sacrum commercium*, zaročniškega občestva Jagnjeta in Cerkve, njegove neveste (prim. Raz 19,7), ki skupaj s Svetim Duhom kliče dokončen prihod Božjega kraljestva (prim. Raz 22,17). Prav zato, ker bistva Cerkve kot skrivnosti vere ni mogoče v polnosti zaobseči s sociološkimi kategorijami, se je že teologija cerkvenih očetov zatekala k svetopisemskim podobam. Z duhovnim razlaganjem Svetega pisma jih je tipološko in alegorično uporabljala za bistvo Cerkve. Cerkev kot ljudstvo zaveze je tako rekoč pred Jahvejem kot *sionska devica* in *hči*; Cerkev je *Kristusova nevesta*, ki s poslušanjem in molitvijo sprejema Božjo besedo in milost. Na ta

način postane tudi *mati*, ki z oznanjevanjem evangelija, krstom in evharistijo rojeva, hrani in vzgaja vernike kot svoje otroke. Cerkev je tako rekoč *nova Eva*, edina *skrinja zaveze*, *Petrova ladja*, *Božja čreda* in *vinograd*, *raj*, *Kristusova suknja* brez šiva in nerazdeljena ter končno, z Visoko pesmijo, *golobica*.

3) Cerkev kot ljudstvo zaveze ni občestvo v splošnem pomenu. Cerkev je *oseba* (prim. Gal 3,28: »vsi ste *eno* v Kristusu«), ki posluša Božjo besedo in je poslana oznanjat evangelij. S poslušanjem besede uresničuje svojo povezanost z Bogom kot devica in nevesta, medtem ko z oznanjevanjem evangelija in v vsem svojem odrešenjskem služenju postaja skrbna mati vernikom. Cerkev kot devica in mati ima svoj najpopolnejši vzor v ženi, ki je v veri postala *deviška Božja Mati*, *Marija*, Jezusova mati; je »hči Boga Očeta« (kot ustvarjeno bitje, izvoljeno od Boga), je »mati Sina« in »tempelj Svetega Duha«, trinitarični izvor Cerkve. Zato jo pozdravljamo kot odličen in edinstven ud Cerkve, pa tudi kot najčistejši vzor v veri in ljubezni. Zato jo katoliška Cerkev, poučena po Svetem Duhu, časti s sinovsko pobožnostjo kot ljubljeno Mater (prim. C 53 in 63). V Mariji je Cerkev že prišla do dopolnitve: Marija je vzeta v nebesa. Ker je milost izvir končne dopolnitve, Cerkev vidi v Mariji, ki je bila obvarovana izvirnega greha, ogledalo lastne eshatološke dopolnitve, ki se bo zgodila s Kristusovo vrnitvijo (C 65). Marija je zgled Cerkve in hkrati, po svojem Božjem materinstvu, najodličnejši ud Kristusovega telesa. »Ko je brezmadežna Devica, obvarovana v nedotaknjenosti od kakršnega koli madeža izvirnega greha, dovršila tek zemeljskega življenja, je bila končno s telesom in dušo vzeta v nebeško slavo. In Gospod jo je povišal za Kraljico veseljstva, da bi bila v popolnejši meri upodobljena po svojem Sinu, Gospodu gospodov (prim. Raz 19,16) in zmagovalcu nad grehom in smrtjo« (C 59). Marija kot mati Cerkve ljubeče skrbi za svoje otroke: »Marijino materinstvo v redu milosti neprestano traja ... Vzeta v nebesa te zveličavne naloge ni odložila, temveč nam z mnogotero priprošnjo še naprej pridobiva darove večnega zveličanja. V svoji materinski ljubezni se zavzema za brate svojega Sina, ki še potujejo in so v nevarnostih in stiskah, dokler ne bodo prišli v blaženo domovino« (C 62).

JANEZ FERKOLJ

Poslušanje v tihoti. Pomen tihote za sveto liturgijo

Uvod

Ker je Bog sam v sebi neskončno blažen in popoln, zato in samo zato je vse, kar stori, storjeno iz čiste dobrote, iz ljubezni. Nič ga ne sili, Bog nas ne potrebuje, da bi bival. Bog edini JE (KKC 212). Nikdar ne bomo izčrpali tega, kaj Bog je; nikoli doumeli, kdo je: »*Si comprehenderis, non est Deus.*«¹ Pred takšno skrivnostjo more človek samo umolkniti in strmeti v brezdanjo skrivnost, ob kateri umolkne, da more z vsem svojim bitjem izpovedati: »Verujem v enega Boga.« V pričujočem članku bomo opozorili na nekaj izhodišč, da bi mogli prav pristopati k mizi Božje besede in k mizi svete evharistije, ki ostvarjata človekov ljubeči, molitveni odgovor na Božjo ljubezen.

Poslušanje v sveti tihoti

»Bog je v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti samega sebe in razkriti skrivnost svoje volje (prim. Ef 1,9), da bi ljudje po Kristusu, učlovečeni Besedi, imeli v Svetem Duhu dostop k Očetu in bi postali deležni Božje narave (prim. Ef 2,18; 2 Pt 1,4).« Tako se začne prvo poglavje dogmatične konstitucije o Božjem razodetju. Poslušanje glasu Boga, ki govori ljudem v svojem razodetju je Božja zapoved. Bog nam naroča, naj ga poslušamo, da se bomo mogli

pravilno podrejati njegovi volji in to izraža našo ljubezen do njega. Bog v Stari zavezi pogosto ponavlja besede: »Poslušaj moj glas!«

Središčne besede za izraelsko ljudstvo so bile Božje besede v peti Mojzesovi knjigi: »Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod edini. Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo in vso močjo! Te besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem srcu. Zabičuj jih svojim otrokom in govori o njih, ko bivaš v svoji hiši ali ko hodiš po poti, ko se ulegaš ali ko vstajaš! Priveži si jih za znamenje na roko in naj ti bodo za čelni nakit med očmi! Napiši jih na hišne podboje in na mestna vrata!« (5 Mz 6–9). Sveti Pavel uči: »*fides ex auditu*« (vera je iz oznanjevanja) (prim. Rim 10,17). Bog se je razodel z izražanjem sebe, ko se je sam obrnil na nas. Obrnil se je k nam z govorico ne samo po znamenjih, ampak tudi z besedami. Polnost razodetja je Jezus Kristus, ki je Beseda: »In Beseda je bila Bog« (Jn 1,1). Janezov evangelij nadaljuje: »Boga ni nikoli nihče videl; edinorojeni Bog, ki biva v Očetovem naročju, on je razložil« (Jn 1,18). Bog Oče nam je zapovedal, naj poslušamo njegovo Besedo: »Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje; njega poslušajte« (Mt 3,17; 17,5). Delovanje Boga, ki razodeva sebe in govori, zaznamuje človekovo poslušanje in udejanjanje božje besede v vsakdanjem življenju. Moč vsega duhovnega življenja in celo večnega odrešenja je odvisna od tega poslušanja, kakor nam Gospod pravi v evangeliju: »Zato je vsak, ki posluša te moje besede in jih uresničuje, podoben preudarnemu možu, ki je zidal svojo hišo na skalo. Ulila se je ploha, pridrla je vodovje in zapihali so vetrovi ter se zagnali v to hišo, in vendar ni padla, ker je imela temelje na skali. Kdor pa te moje besede posluša in jih ne uresničuje, je podoben nespametnemu možu, ki je zidal hišo na pesku. Ulila se je ploha, pridrla je vodovje in zapihali so vetrovi; zagnali so se v to hišo in padla je in njen padec je bil velik« (Mt 7,24–27).

Cerkev nas uči o pomembnosti pokorščine od Boga razodeti besedi. V dogmatični konstituciji o Božjem razodetju drugega vatikanskega koncila nam govori: »Bogu, ki se razodeva, smo dolžni 'poslušnost vere' (Rim 16,26; prim. Rim, 1,5; 2 Kor 10,5.6). Z njo se človek svobodno vsega izroči Bogu, ko razodevajočemu Bogu

izkaže 'popolno pokorščino razuma in volje' in prostovoljno pritrdi njegovemu razodetju. Da pride do take vere, je potrebna predhodna in pomagajoča Božja milost ter notranja podpora Svetega Duha, ki naj nagiblje srce in ga obrača k Bogu, odpira duha in 'vsem daje lahkoto, da resnici pritrdijo in jo z vero sprejmejo'« (DV 5).

Cerkev živi z oznanjevanjem Besede resnice vsem ljudstvom. Jezus je rekel apostolom: »Kdor posluša vas, posluša mene. In kdor zavrača mene, zavrača tistega, ki me je poslal« (Lk 10,16). Zato je Gospod dejal apostolom: »Pojdite in učite« (prim. Mt 28,19). »Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da pričujem za resnico. Kdor je iz resnice, posluša moj glas« (Jn 18,37). Opozorili smo na Božje naročilo »Poslušaj, Izrael«. Nekatere skupnosti v Cerkvi prav to jemljejo kot istovetnost svoje izpovedi vere. Toda za kristjana je osrednja izpoved vere v Sveto Trojico. Ne zadošča, če izpovedujemo vero, da je Bog eden, če ne verujemo in izpovedujemo, da je Bog Oče in Sin in Sveti Duh. Boga moramo častiti kot Troedinega Boga, Sveto Trojico, ki se nam je razodela po učlovečeni Božji Besedi.

V Stari zavezi je ganljiv prizor, ko duhovnik Ezra po babilonskem suženjstvu, potem ko se je ljudstvo obrnilo od Božje postave, najde knjigo Mojzesove postave in zbere ljudstvo, da bi jim jo prebral. Ko je ljudstvo slišalo Božjo besedo, je jokalo, padlo na obraz in častilo Boga. »Ko je Ezra, ki je stal višje od ljudstva, odprl knjigo pred očmi vsega ljudstva, je vse ljudstvo vstalo. Ezra je hvalil Gospoda, velikega Boga, vse ljudstvo pa je s povzdignjenimi rokami odgovarjalo: 'Amen! Amen!' Pripognili so se ter poklonili Gospodu z obrazom do zemlje. ... Tedaj so Nehemija, ki je bil upravnik, duhovnik in pismouk Ezra ter leviti, ki so poučevali ljudstvo, rekli vsemu ljudstvu: 'Ta dan je svet Gospodu, vašemu Bogu. Ne žalujte in ne jokajte!' Vse ljudstvo je namreč jokalo, ko so slišali besede postave« (Neh 8,5–6.9).

Tudi mi moramo obnoviti naravnost, da nas prevzameta Božja beseda in sveta maša. Cerkev je v eno samo sveto službo zedinila dva vidika češčenja v Stari zavezi: darovanje v templju ter oznanjevanje in poslušanje besede v shodnici. Papež Benedikt XVI. je to sijajno izrazil: »Beseda in evharistija sta med seboj tako

tesno povezani, da ju druge brez druge ne moremo razumeti: Božja beseda se spreminja v zakramentalno meso pri evharističnem dogodku. Evharistija nam odpira umevanje Svetega pisma, kakor nam tudi samo Sveto pismo osvetljuje in pojasnjuje evharistično skrivnost. Brez prepoznavanja Gospodove dejanske navzočnosti v evharistiji ostaja v resnici umevanje Pisma nepopolno. Zato je 'Božji besedi in evharistični skrivnosti Cerkev vedno izkazovala čast in želela ter določala, da se ji povsod in stalno izkazuje isto češčenje, čeprav ne z istim obredom. Neprestano sledi zgledu svojega ustanovitelja in obhaja njegovo velikonočno skrivnost. Zbira se in bere, 'kar je napisano o njem v vseh Pismih' (Lk 24,27), ter z obhajanjem Gospodovega spomina in zakramenti opravlja delo njegovega odrešenja.'²

Besedo je treba spoštovati, zato je Cerkev vedno svarila pred nepripravljenostjo pri liturgiji. Potrebujemo tihoto in kontemplacijo, da bi poslušali besedo. Ljudstvo mora biti pripravljeno, da posluša besede, molitve in pesmi. Prisluhniti mora ne samo berilom v prvem delu svete maše, ampak tudi drugim mašnim besedilom, ki so se oblikovala v dva tisoč letih. Poslušanje je temeljnega pomena za dejavno udeležbo vernikov pri bogoslužju. Benedikt XVI. nas spomni, da je Božja Mati Marija veličasten zgled rodovitnega poslušanja Božje besede: »Ko v Božji Materi občudujemo življenje, ki ga je Beseda povsem preoblikovala, odkrijemo, da smo tudi sami poklicani v skrivnost vere, po kateri prihaja Kristus prebivat v naše življenje. Vsak kristjan, ki veruje, nas spominja sveti Ambrož, v nekem pomenu v sebi spočenja in rojeva Božjo Besedo: če imamo po mesu eno samo Kristusovo Mater, pa je ona po veri Kristusa sad vseh. Kar se je torej zgodilo Mariji, se lahko ob poslušanju Božje besede in obhajanju zakramentov spet vsak dan zgodi v vsakomer izmed nas.«³

Sodelovanje med človekom in Bogom se dogaja v tihoti. Globina človeške duše je Božja hiša. Tihoto nam je dano najti, če smo pozorni na glas tihote. V šoli Svetega Duha se učimo poslušati Boga v tihoti, jeziku pristne ljubezni, ki ga lahko sliši le Bog. Kajti ko so duhovne zmožnosti osamljene ter izpraznjene vseh naravnih oblik

in dognanj, lahko najbolj zveneče sprejmejo duhovni glas odličnosti Boga v njem samem in njegovih stvareh. Ko spregovori Božja beseda, naj pojenjajo naši glasovi. Kolikor bolj se v nas razkriva modrost, tolako manj glasu potrebujemo sami.

Kardinal Joseph Ratzinger/Benedikt XVI. se v neki razpravi o liturgiji ni bal zatrditi: »Če ne razumemo mesta tihote, smo tudi v nevarnosti, da ne razumemo Božje besede. Zato moramo vstopiti v to globino tihote, kjer se razodeva skrivnost, ki presega vse človeške besede. Ta korak je bistvenega pomena. ... Bog je predvsem velika tihota. Utišati moramo mnogo besed, da bi ponovno našli Božjo besedo. Če ne vlada tihota, s katero vstopimo v globino besed, postanejo besede same nerazumljive. Tudi liturgija, navzočnost velike Božje skrivnost, mora zato biti prostor, kjer imamo možnost, da prodremo v globino svojih duš.«⁴

Sveti Avguštin v Izpovedih piše, da pred globino Božje skrivnosti doživljamo »meje besed«. Torej brez besed vriskamo od veselja. Neizrekljivi Bog, ne moremo ga poimenovati: »Toda če ga ne moreš poimenovati, kaj ti ostane, če ne radovanje brez konca, da se tvoje srce razveseli brez besede in da prešernost tvojega veselja ne pozna omejenosti zlogov?«⁵

Kardinal Robert Sarah, današnji klicar k sveti tihoti, nas sredi hrupa sodobnega sveta ne neha vabiti v globini tihote, ki omogoča poslušanje Besede. »Tihota je izraz duše. Ne moremo je določiti, ne da bi postala precenjena, prazna ali izumetničena. Tihota v cerkvenih bogoslužjih ne more biti posledek med obredoma; tihota je že sama v polnosti obred, obdaja vse. Tihota je tkanina, v katero bi morala biti odeta vsa naša bogoslužja. V slednjih ne bi smelo nič prelomiti tihotnega ozračja, ki je v njenem naravnem okolju. Svete maše postanejo utrujajoče, ker se razvijejo v hrupno govoričenje. Bogoslužje je zbolelo. Znamenje za to bolezen, ki najbolj bije v oči, je morda vsesplošna prisotnost mikrofona. Postal je tako nepogrešljiv, da se sprašujemo, kako so lahko duhovniki maševali pred njegovo iznajdbo ... Bolj kakor kadar koli nas mora voditi koncilski nauk o liturgiji, ki je vsebovan v konstituciji o svetem bogoslužju, v *Sacrosanctum concilium*. Gre za udeležbo pri sveti skrivnosti, ki nas

neskončno presega: skrivnost Jezusove smrti iz ljubezni do Očeta in do nas. Kristjani imamo silovito dolžnost, da se odpremo tako skrivnostnemu dejanju, ki ga ne bodo nikoli mogli sami uresničiti: Kristusovi daritvi. Liturgija je v premišljevanju cerkvenih očetov Božje delo, *Actio Christi*. Pred njim nas prevzame tihota občudovanja in spoštovanja. Vrednost tihote meri vrednost naše dejavne udeležbe.«⁶ Sveti Avguštín je v svojih izpovedih zapisal: »Koliko sem prejel ob tvojih himnah in spevih, v globokem ganotju, ko sem poslušal sladko doneče glasove tvoje Cerkve! Ti glasovi so se mi zlivali v ušesa in točila se mi je resnica v srce in vse više je plamenelo v meni čustvo pobožnosti in tekle so solze in bilo mi je dobro z njimi.«⁷

Evharistija, življenje Cerkve

V razmere današnjega časa in kot odgovor na pereča vprašanja, s katerimi se srečuje vesoljna Cerkev, je zasijalo anonimno delo benediktinskega meniha *In Sinu Jesu*. Narek glasu iz tabernaklja menihu pri molitvi predrami človeško, zlasti duhovniško dušo ter jo usmerja v tihoto, samoto, češčenje in zadoščevanje. »Hočem, da spregovoriš vernikom o sveti maši kot resnični daritvi. Pozabili so jo. Nikogar ni več, ki misli na to, da bi jim povedal, da evharistično opravilo obnavlja mojo daritev na križu in da sem navzoč na oltarju kakor na križu, kot duhovnik in žrtev. Vsa moja daritev ljubezni se razgrinja pred njihovimi očmi. Moraš jim to povedati. Hočem, da si drugi Janez za moje Srce. Tvojega duha bom napolnil s svojimi besedami ljubezni, da jih posreduješ tistim, ki jih tako želijo slišati. Nikoli te nisem hotel pustiti samega na zemlji; zato sem te vedno obdajal s svojimi svetniki. Hotel sem in še vedno hočem, da najdeš v njih pravo prijateljstvo, čisto prijateljstvo, prijateljstvo, ki ne razočara. Po svetnikih in njihovi nenehni priprošnji zate pred mojim obličjem boš prišel k meni v slavo. Ne nehaj torej prositi mojih svetnikov in uči druge, da najdejo pri njih pomoč, ki jo potrebujejo v preizkušnjah tega življenja na zemlji. V nebesih bodo vsi ponosni, da so vam pomagali na poti k meni v slavo.«⁸

K razmišljanju v povezavi s koncilskim naukom o Kristusovi navzočnosti v bogoslužju (SC 7) je veliko prispeval Božji služabnik Anton Strle, na primer v razpravah *Teologija prenovljenega bogoslužja* ter *Navzočnost poveličanega Kristusa v Cerkvi in sveti evharistiji*.⁹ Njuno vsebino lahko povzamemo s trditvijo sv. Janeza Henrika Newmana, ki pravi, da je evharistija pravo srce Cerkve: »Tisto, od česar so katoličani, od česar so cerkveni očetje kakor tudi apostolski ljudje v vseh časih živeli, ni določeno število teoloških stavkov in določb, marveč Kristus sam ... Ali ne verujemo v nekoga, ki je pričujoč v tabernaklju? In vendar ta ni formula ali pojem, marveč dejstvo, tako stvarno, kakor smo mi sami!«¹⁰ In nekoliko naprej: »Knjige morejo malo storiti za nas ... Prevzame nas in napolnjuje s hvaležnostjo in ljubeznijo to, kar je pričujoče ... Kristus ni nekaj preteklega; danes je med nami ... Isti Bog, ki je hodil po morju, ki je delal čudeže, je v tabernaklju. K njemu prihajamo, z njim govorimo, kakor so mogli ljudje pred 18 stoletji govoriti z njim. In še več: ni samo med nami kot predmet češčenja, marveč se nam daje v vsej resničnosti in hoče, da ga sprejmemo v svoje srce.«¹¹

Konstitucija drugega vatikanskega koncila o svetem bogoslužju, *Sacrosactum Concilium*, jasno razloži: »Za izvrševanje tolikšnega dela je Kristus vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih. Pri daritvi svete maše je navzoč tako v duhovnikovi osebi, kajti 'isti sedaj daruje po službi duhovnikov, kot je nekoč sam sebe daroval na križu', – kakor še posebno pod evharističnima podobama. Navzoč je s svojo močjo v zakramentih, tako da kadar kdo krščuje, Kristus sam krščuje. Navzoč je v svoji besedi, tako da on sam govori, kadar se v cerkvi bere Sveto pismo. Kadar končno Cerkev moli in poje, je navzoč tisti, ki je obljubil: 'Kjer sta dva sli so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi' (Mt 18,20). Resnično si Kristus pri tako velikem delu, s katerim se daje Bogu popolna čast in se ljudje posvečujejo, vedno pridružuje Cerkev, svojo nadvse ljubljeno nevesto; ta ga imenuje svojega Gospoda in po njem časti večnega Očeta. Po pravici torej velja bogoslužje za izvrševanje duhovniške službe Jezusa Kristusa; vidna znamenja v bogoslužju označujejo in vsako na svoj način povzroča posvečenje

človeka in tako skrivnostno telo Jezusa Kristusa, namreč glava in udje, izvršuje celotno javno bogoslužje. Zato je vsako bogoslužno opravilo kot dejanje Kristusa duhovnika in njegovega telesa, ki je Cerkev, na najodličnejši način sveto dejanje; učinkovitosti tega dejanja v istem redu in isti stopnji ne doseže nobeno drugo cerkveno dejanje« (SC 7).

Nemogoče je sodelovati pri evharistiji, ne da bi postali goreči pričevalci. Evharistija je namreč od Boga Očeta poslani Kristus, ki je trpel in vstal od mrtvih v naše odrešenje ne samo za nekatere, temveč za ves svet. Evharistija je zakrament Kristusa Misijonarja, ki ga peče žeja po tem, da bi vse ljudi končno zbral v svoje telo in jih popeljal na nebeško gostijo. Evharistični Kristus je Kristus, ki »me je vzljubil in sam sebe daroval zame« (Gal 2,20). On je bil tisti, ki je bil povzdignjen z zemlje in bo vse pritegnil k sebi (prim. Jn 12,32); on je tisti, po katerem se je Bog spravil z vsem stvarstvom, pomiril vse, kar je na zemlji in kar je v nebesih (prim. Kol 1,17–20). Evharistija je usmerjena v oznanjevanje, ker je ona sama Kristus, umrli in vstali od mrtvih, pa četudi jo obhajamo v majhni skupnosti, v puščavi, tudi če jo tiho častimo. Kristus, navzoč v evharistiji, je Kristus, ki vedno ljubi svet in ga hoče pridružiti Očetu. V evharistiji je daritev za ves svet, molimo za vso Cerkev, za žive in mrtve. Bolj bomo v evharistiji prepoznavali Kristusa, ki se daje za mnoge, manjkrat bomo padli v skušnjavo obupa pri dejanskih ali zgolj navideznih pastoralnih neuspehih. Ko smo osredotočeni na Kristusa, se odpiramo svetu.

»Oznanjevanje Gospodove smrti, 'dokler ne pride' (1 Kor 11,26), prinaša vsem kristjanom, ki se udeležujejo evharistije, tudi dolžnost 'spreminjati' svoje življenje, da bo v nekem smislu postalo povsem evharistično. Prav ta sad preoblikovanja človeka in dolžnost preoblikovati svet po meri evangelija napravljata, da nastopi eshatološka napetost evharistije in celotnega krščanskega življenja: 'Pridi, Gospod Jezus' (Raz 22,20).«¹²

V odrešenjskem načrtu in njegovem liturgičnem slavu je kot prvo vzgib ljubezni, v katerem nam Oče podari svojo Besedo. Zato je tudi prvo, kar stori Duh, prebuditelj naše vere, da bi pričakovali prihod Besede. Duh pripravi naše srce in nas zbere

za prihajajoče. Vsako liturgično izročilo ima za to svoj posebni vzgojni način. Duh je za nas predhodnik učlovečene Besede in jo tudi razodeva. Hoče biti pri nas in nas kliče kot posameznike, da bi nas vse privedel k Očetu. Skupnost verujočih po tem Gospodovem prihodu kot Besedi Očeta postane zbor, ki bo obhajal liturgijo. Gospod, ki prihaja k nam, zadene naše srce in ga kliče k spreobrnjenju; Gospod trka na vrata, da mu odpremo. ... »Ko so bila vrata zaklenjena, je prišel Jezus, stopil mednje ... Učenci so se razveselili, ko so videli Gospoda« (Jn 20,19sl). ... Vstali Kristus ne more na silo odpreti vrat; toda če ga sprejmemo z ljubečim spreobrnjenjem, ki ga vzbudi vera, okušamo novo veselje nad njegovo navzočnostjo: spreobrnjenje nas uvaja v češčenje. Češčenje in spreobrnjenje srca sta plivkanje molitve Cerkve, ki ji duh razodeva prihajajočega Gospoda. Češčenje brez spreobrnjenja srca bi bilo hinavščina, spreobrnjenje brez obrnitve k Očetovi ljubezni bi bilo prevara, ki se izgublja v moraliziranju. Spreobrnjenje mora biti teološko in češčenje vrnitev v Očetovo voljo. Če to dejanje obhajamo v resnici in veri, se bomo začeli spreminjati; nismo več gledalci bogojavljanja, temveč nas obdaja oblak: Kristusovo razglašenje postaja razglašenje Cerkve in s tem naše. Nato sledi poslušanje. Dogaja se epikleza v besednem bogoslužju. Jezusove besede v Svetem Duhu niso več samo pouk, ampak postanejo dogodek. Učlovečena beseda se z delovanjem Duha dviga v srce Cerkve. Samo tako more Oče razumeti besedo: v odrešenjskem načrtu jo je izročil, v liturgiji se vrača k njemu. Posejana je bila v edinem Sinu, zdaj rodi sad v posinovljenih otrocih. Podarjena Beseda napravlja našo človeškost za Jagnjetovo zaročenko. Čim bolj poslušamo Besedo, ki je postala naše meso, čim bolj jo sprejemamo, tem bolj bomo postali njeno delo. Zato liturgija Besede zahteva trajanje, ozračje tihote. Vsakovrsten hrup nas raztresa; zato ne more, ko nas Duh zbere, zadostovati zgolj branje beril. Polnost skrivnosti se želi izpolniti v nas. Razglašenje, v katerem nas Gospod hoče spremeniti, ne sme zbledeti pri izhodu iz cerkve. Smisel homilije je, da nam tako razlomi kruh Besede, da ga bomo mogli podarjati drugim, ki so lačni učlovečene Besede.¹³

Posnemanje lepote Boga

Če se Bog pusti videti in zreti, če moremo slišati njegovo besedo, je prva stroka, ki pride v poštev, umetnost. To so že od začetka razumeli kristjani, ki jih ni bilo strah imenovati Jezusa za Gospoda, torej za Boga, in ga upodabljati. Umetnost že sama po sebi obuja skrivnost in dopušča, da jo zremo, izhajajoč iz lepote. Kar je lepo, se kaže blaženo samo v sebi. S to razsežnostjo bi se krščanstvo moralo vedno soočati, s svojima teologijo in vero, v vsakem trenutku obstoja. Razumevanje vsebine vere ni nič drugega kot postopno vstopanje v lepoto skrivnosti, ki jo oznanjamo, in tako poskušamo omogočiti globoko dojemljivost. Slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, glasba, književnost ... Vse, kar človek more napraviti, da bi izrazil lepoto stvarstva, bo vedno hvalnica, usmerjena k Stvarniku in življenju, ki ga je vnesel v vse, kar je prišlo iz njegovih rok. Umetnost ne poskuša narediti nič drugega kakor posnemati lepoto Boga in njegovega stvarstva; v tem nadčloveškem naporu imajo le redki dar, da razumejo skrito bistvo in so zmožni to tudi izraziti. Cerkev potrebuje lepoto, kajti samo tako postane očitna kakovost tega, kar veruje. H. U. von Balthasar je zapisal: »V svetu brez lepote, v svetu, ki morda ni brez lepote, a je svet ni več zmožen videti ne računati z njo, je tudi dobro izgubilo svojo privlačnost, razvidnost, da je treba delati dobro. Človek stoji pred to razvidnostjo in se sprašuje, zakaj naj bi delal dobro in ne raje drugega, zlo. Saj je vendar tudi to možnost, in sicer zelo vznemirljiva možnost; zakaj ne bi raziskovali satanovih globin. V svetu, ki si ne upa več odobravati lepote, so dokazi za resnico izgubili svojo sklepčnost.«¹⁴

Benedikt XVI. je v delu *Spisi o cerkveni glasbi* slikovito orisal človekov življenjski prostor. »V morju živijo ribe, ki molčijo; živali na zemlji kričijo; ptice pa, katerih življenjski prostor je nebo, pojejo. Morje molči, zemlja kriči, nebo poje. Človek pa je deležen vseh treh: v sebi nosi globino morja, breme zemlje in višino neba in zato človeku pripadajo vse tri lastnosti: molčanje, kričanje in petje. Danes vidimo, kako preostaja človeku brez transcendence le kričanje, kjer hoče biti le zemlja in poskuša tudi nebo in globino morja narediti za svojo zemljo. Pravo

bogoslužje, bogoslužje občestva svetih, mu vrača njegovo celovitost. Ponovno ga uči molčanja in petja, s tem da mu odpira globino morja in ga uči leteti, pa bivanja angelov. V dviganju srca bogoslužje v njem spet oživlja zasuto pesem. Da, reči smemo celo obratno: pravo bogoslužje prepoznamo po tem, da nas osvobaja od vesplošnega delovanja ter nam spet vrača globino in višino, tišino in pesem. Pravo bogoslužje prepoznamo po tem, da je kozmično, ne po meri skupine. Poje z angeli. Molči s čakajočo globino veselja. In tako odrešuje zemljo.«¹⁵

Bog ni viden, a njegov glas je razločen. Bog je tihotni zaljubljenec in tako svetleča luč, da ostane neviden. Resnična ljubezen ne govori. Mar niso nasmehi brez besed najlepši? Božja tihota je glas, najgloblji od vseh. Vse stvarstvo govori o Bogu zaradi njegove čudovite tihote. V pashalni noči so rojena vsa naša življenja. Naše življenje vere najpogosteje hodi ponoči. Čim bolj se mora vera spoprijemati s preizkušnjami, toliko bolj se utrjuje. Noči vere se vedno končajo z odkritjem majhne Božje luči. Naš svet je pogosto zbeگان. Goreče išče, ne da bi vedel, kje je resnica. Išče na tisoče poti, da bi poskusil verovati v večno življenje. V toliko umetnih rajih išče srečo, preprostost in lepoto. Naš svet v megli in soncu išče svojega Očeta in svojega Boga. Kajti v človekovem srcu, tistem, ki ga pozna, ali tistem, ki ga išče, je že svetla navzočnost Boga.¹⁶

Brez molitve ni teologije

Veliki teologi v zgodovini Cerkve so bili večinoma vsi tudi veliki dogmatiki. Bili so poklicni nosilci cerkvenega življenja s tem, da so v svojem življenju razodevali polnost cerkvenega nauka in v svojem nauku polnost cerkvenega življenja. Kot teologi so bili »stebri Cerkve« in »teološke eksistence«.

Božji služabnik prof. dr. Anton Strle je vedno deloval v dušnem pastirstvu in ohranjal živ čut za celoto. Nikoli se ni umikal v slonokoščeni stolp suhoparnih abstrakcij, čeprav je bil kot pronicljiv duh usmerjen spekulativno. Znal je ustvarjati sintezo med znanstveno dogmatiko, ki jo je obravnaval v svojih učbenikih, in živo teologijo,

ki se hrani pri izvirih krščanskega razodetja. Vedel je, da se teološko razmišljanje začne in konča z molitvijo. Njegova teološka misel izvira iz poslušanja Boga ter vodi k češčenju in molitvi.

Teologija brez molitve sploh ni mogoča. Če teologija ni molitev, potem ni uporabna. Sveti Bernard to jasno pove: »Brez molitve ni teologije.« Cerkvena teologija ne more biti nič drugega kakor pojasnjujoča meditacija o izpovedovanju vere pred svetom, da bi jo razumeli in napravili razumljivo tudi drugim. »Največ vedo o Bogu tisti, ki ljubijo. Njim mora teolog prisluhniti.« V resnici so samo svetniki pravi teologi. Za Strleta povsem velja čudovita beseda, ki jo je izrekel francoski dominikanec François-Marie Léthel: »*Tous les saints sont théologiens, seul les saints sont théologiens*« [Vsi svetniki so teologi, samo svetniki so teologi].¹⁷ Samo obstoj svetnikov, ki molijo in ki so prevzeti od Kristusovega Svetega Duha, more prepričati svet o resnici evangelija. Kako pravilno je to resnico uvidel in izrekel kardinal Henri de Lubac: »Puhli duhovi, ki niso molili in ki danes veljajo za svetilnike kulture, praviloma zbledijo po nekaj letih in jih nadomestijo drugi.«¹⁸

Glavno znamenje svetnikov, molivcev in pričevalcev, je pokorščina Božjemu klicu. Bog jih kliče k posnemanju trpečega Kristusa. Teolog mora biti v hoji za Kristusom pripravljen z brezpogojno predanostjo izpričevati Božjo resnico. Kolikokrat je slovenski teolog prof. Strle izrekal odločilno vprašanje: »Teolog, ali si pripravljen umreti za Kristusa?« To je namreč resen primer krščanskega pričevanja.¹⁹ Vsa Strletova teologija izvira iz kontemplacije vere, iz poglobljanja v Kristusovo velikonočno skrivnost. Teolog hoče biti samo zato, ker hoče biti apostol!

Sklep

Samo obstoj svetnikov, ki molijo in ki so prevzeti od Kristusovega Svetega Duha, more prepričati svet o resnici evangelija. »Cerkvena teologija ne more biti nič drugega kakor pojasnjujoča meditacija o izpovedovanju vere pred svetom, da bi jo razumeli in naredili tudi drugim razumljivo. Zato mora tudi teologija imeti svoj temelj v Svetem Duhu.«²⁰

Nobene svetosti torej ni, če ti, Gospod, odtegneš svojo roko. Nobena modrost nič ne koristi, če jo nehaš voditi; noben pogum nič ne pomaga, če ga ti ne vzdržuješ; nobena čistost ni varna, če je ti ne ščitiš; noben človeški nadzor nič ne koristi, če ga ne spremlja tvoja sveta čuječnost. Kajti če nas ti zapustiš, utonemo in propademo (prim. Mt 8,25). »Če pa nas obiščeš, živimo in se dvignemo, mi smo seveda nestanovitni, a ti nas krepiš; mlačni smo, a ti nas vnemaš.«²¹ Jean Corbon, avtor knjige *Liturgija iz izvira*, velikan misli o skrivnosti liturgije, o obhajanju liturgije in o živeti liturgiji, nagovarja takole: »Sveti Duh je pedagog naše molitve in mistagog naših cerkvenih slavij. Nujno je, da začnemo pri njem in z njim, sicer se izgubimo v jalovih nadomestkih liturgije, ki ne dosežejo srca. Tudi tukaj se vse začne z besednim bogoslužjem, ne z našim govoričenjem, temveč z bogoslužjem učlovečene Besede. Začetek zakramentalnih obhajanj sestavlja prihod Očetove Besede v naši človeškosti: evangelij, se pravi Kristus, prihaja v zbrano občestvo. Sveti Duh poskuša v liturgiji srca neomajno – ‘od začetka do vedno novega začetka’ – prinašati vstalega Gospoda v srce, prebujeno za molitev. Njegova čisto preprosta energija nas uči govoriti s tem, da v naše ‘meseno srce’ vtisne edino besedo, v kateri je vse povedano: JEZUS. V resnici ne pride samo on v nas, ampak zlasti mi stopamo vanj.«²² Papež Benedikt XVI. nas opominja: »V ravnanju z liturgijo se odloča usoda vere in Cerkve.

Opombe

¹ Sveti Avguštin, Serm. 52, 6, 16; Katekizem katoliške Cerkve (230) jedrnato pove: »*Deus se revelans, mysterium permanet ineffabile. 'Si cepisti, non est Deus.'*« (Tudi ko se Bog razodene, ostane neizrekljiva skrivnost: 'Ko bi ga ti doumel, bi to ne bil Bog.')

² Benedikt XVI., posidonalna apostolska spodbuda *Verbum Domini*, št. 55; prim. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, Predhodna navodila, 10.

³ Benedikt XVI., posidonalna apostolska spodbuda *Verbum Domini*, št. 28; prim. Expositio Evangelii secundum Lucam 2,19, v: PL 15, 1559–1560.

⁴ Nav. v: kard. Robert Sarah, *Moč tihote*, Družina, Ljubljana 2019, str. 156, št. 246.

⁵ Nav. v: kard. Robert Sarah, *Moč tihote*, Družina, Ljubljana 2019, str. 156, št. 246.

- ⁶ Prim. kard. Robert Sarah, *Moč tihote*, Družina, Ljubljana 2019, str. 158–159.
- ⁷ Sveti Avguštin, *Izpovedi*, MD, Celje 1991, IX, 6, str. 178–179.
- ⁸ Benediktinski menih, *In Sinu Jesu*, 7. oktober 2007; nav. v: Mednarodna katoliška revija *Communio*, 2 (2023), str. 168.
- ⁹ Prim. Anton Strle, *Živo upanje. Velikonočna skrivnost*, IS 2, Družina, Ljubljana 1990, str. 78–94 in 95–108.
- ¹⁰ Nav. Anton Strle, *Živo upanje. Velikonočna skrivnost*, IS 2, Družina, Ljubljana 1990, 56 in 106.
- ¹¹ Nav. Anton Strle, *Živo upanje. Velikonočna skrivnost*, IS 2, Družina, Ljubljana 1990, 106s.
- ¹² Sveti Janez Pavel II., okrožnica *Ecclesia de Eucharistia*, št. 20.
- ¹³ Prim. Jean Corbon, *Liturgija iz izvira*, MKSBD, Ljubljana 2020, str. 136–139.
- ¹⁴ Hans Urs von Balthasar, *Herrlichkeit. Eine theologische Ästhetik*, zv. I: Schau der Gestalt (Einsiedeln: Johannes Verlag, 1988), 17.
- ¹⁵ Prim. Joseph Ratzinger, *Zur theologischen Grundlegung der Kirchenmusik*, v: isti, *Theologie der Liturgie. Die sakramentale Begründung christlicher Existenz*, Gesammelte Schriften 11, Herder, Freiburg i. Br., 2008, 501–547, tu 546s. (slovensko: Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., *Spisi o cerkveni glasbi*, Družina, Ljubljana 2009, str. 40–41).
- ¹⁶ Prim. kard. Robert Sarah, *Bog ali nič*, Družina, Ljubljana 2018, str. 383–85.
- ¹⁷ Pater François-Marie Léthel OCarm: »Tous les saints sont théologiens – seul les saints sont théologiens« je prvi stavek v njegovi knjigi: *Connaître l'amour du Christ qui surpasse toute connaissance. La théologie des saints*, Venasque 1989.
- ¹⁸ Kard. Henri de Lubac, *Ein Zeuge Christi in der Welt*. Hans Urs von Balthasar, v: IKaZ *Communio* 4 (1975) 390–409.
- ¹⁹ Anton Strle, *Hans Urs von Balthasar o »krščanskem stanu« kot »resnem primeru« Cerkve današnjega časa*, v: BV 39 (1979) 105–110.
- ²⁰ Anton Štrukelj, *Klečeca teologija*, Družina, Ljubljana 2000, str. 23.
- ²¹ Tomaž Kempčan, *Hoja za Kristusom*, MD, Celje 2011, 3.14.2.
- ²² J. Corbon, *Liturgija iz izvira*, MKSBD, Ljubljana 2020, str. 191.

ANTON ŠTRUKELJ

Sijaj mučencev v Cerkvi

Mučeništvo je najvišja oblika krščanskega pričevanja. Drugi vatikanski koncil govori o poklicanosti vseh k svetosti. Med najodličnejše poti in sredstva za doseg svetosti pa Cerkev prišteva mučeništvo: »Cerkev ima mučeništvo, s katerim učenec postane podoben Učeniku, ki je prostovoljno sprejel smrt za zveličanje sveta, in s katerim se upodobi po Njem v prelitju krvi, za odličen dar in najvišji dokaz ljubezni« (C 42).

Ob spominu na dvanajstere duhovnike, ki so v Beli krajini prestali mučeniško smrt, smemo navesti pomenljive besede papeža Benedikta XVI., ki jih je izrekel ob drugi priložnosti: »Ti zgledni duhovniki so v času preganjanja Cerkve žrtvovali svoje življenje v zvestobi svoji duhovniški službi, ki so jo opravljali z veliko predanostjo v svojih župnijah. Ti duhovniki so za nas vse živ zgled duhovniške istovetnosti in redovniške posvetitve. Bodimo hvaležni Bogu za veliki dar teh junaških pričevalcev vere.«¹

Naši pričevalci s krvjo so pred smrtjo izrekli besedo odpuščanja ter molili za svoje mučitelje in ubijalce. To je najpristnejše krščansko pričevanje, je veličastna zmaga ljubezni nad sovraštvom in zlom. Za mučenca velja, da je zmagovalec, ker je žrtev – »Victor quia victima«. Sv. apostol Janez piše: »To je zmaga, ki premaga svet, naša vera« (1 Jn 5,4). »Fides victoria – Vera je zmaga.«

Pričevanje mučencev je neizčrpen vir duhovne rodovitnosti za Cerkev in še naprej krepí vero Cerkve. Mučenci so ljubili Gospoda Jezusa Kristusa bolj kakor svoje zemeljsko življenje. Kristusa so ljubili do konca in se po njegovem zgledu darovali za odrešenje ljudi, za Cerkev. V srcih mučencev je plamenela neugasljiva vera v vstalega Kristusa, zmagovalca nad grehom, hudobijo, trpljenjem in smrtjo. Njihova neomajna zvestoba Bogu in Cerkvi je v najhujših

preizkušnjah zajemala moč vztrajnosti in stanovitnosti do konca v veri v Kristusa, križanega in vstalega Gospoda. Mučenci so v žaru ljubezni Svetega Duha, ki jim je »tisto uro dal, kaj naj govorijo«, dopolnili svoje pričevanje za Boga in za resničnost večnega življenja. Zato so v polnem pomenu besede Kristusovi pričevalci – martyres Christi. S pričevanjem, ki so ga zapečatili z lastno krvjo, so se povzpeli v nebeško kraljestvo, dosegli so večno slavo. Zdaj žarijo potujočemu Božjemu ljudstvu iz večnih višav kakor zvezde, ki nikoli ne zaidejo, nikoli ne ugasnejo. Tudi danes krščanski mučenec z ljubeznijo premaga zlo in smrt.

*Mučeništvo kot najvišje pričevanje ljubezni
po Kristusovem zgledu*

Že v Stari zavezi imamo odlične zgledе mučencev zaradi zvestobe Bogu. Pomislimo za Eleazarjevo mučeništvo in na sedmere makabejske brate z materjo vred (prim. 2 Mkb 6,18–7,41). Vendar je šele Kristus s svojo smrtjo na križu temelj in dokaz največje ljubezni, Božje ljubezni do ljudi: »Bog je namreč tako ljubil svet, da je dal zanj svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor veruje vanj, ne pogubil, ampak imel večno življenje« (Jn 3,16). Kristusov križ je ljubezen v najradikalnejši obliki; Jezus je za nas prvenec mučencev. Kot izvirno mučeništvo je njegovo trpljenje hkrati pravzor slehernega mučeništva, ki je soudeležba pri njegovi velikonočni skrivnosti; to je bilo očitno že pri prvem mučencu Štefanu. Štefanovo mučeništvo je namreč v Svetem pismu opisano kot predstavitev Jezusovega trpljenja in celo besed odpuščanja. Evangelist Luka navaja Jezusovo molitev k Očetu pred svojo smrtjo – »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo« (Lk 23,34) –, prav tako je zapisano, da je Štefan pred smrtjo povzdignil molitev: »Gospod, ne prištevaj jim tega greha« (Apd 7,60). S podobno srčnostjo so darovali svoje življenje apostoli, zlasti sv. Peter in sv. Pavel, in nato nešteti mučenci v dvatisočletni zgodovini Cerkve.

Zadnja knjiga Nove zaveze, Razodetje, z močnimi podobami opisuje krvavo preganjanje Kristusove Cerkve. »Pričevalec, már-

tys, je temeljna beseda Apokalipse (Janezovega Razodetja). Z njo niso mišljeni samo tisti, ki so za Kristusa prelili svojo telesno kri, ampak vsi, ki svoje celotno bivanje krvavo resno postavijo v službo Jagnjeta. Obstajajo daljša in bridkejša mučeništva kakor tista, ki jih prestane 'pričevalec s krvjo' v ožjem pomenu. To obsežnejše mučeništvo so prestale tudi tiste 'duše pod oltarjem' (6,9), ki 'so lačne in žejne pravice' (Mt 5,6). Ali vsi tisti, ki 'so prišli iz velike stiske in so svoja oblačila oprali v Jagnjetovi krvi' (ne v lastni krvi) (7,14), ali obe nadpriči, ki sta pričevali vse svoje življenje, vse dokler 'se zver ne dvigne iz brezna, začne vojno proti njima, ju premaga in usmrti' (11,7). Za tem pa morata dati še svoje najvišje pričevanje, pričevanje vstajenja in vnebovzetja (11,11–12). In ko je Babilon – vlačuga, 'pijana od krvi svetih in od krvi Jezusovih pričevalcev' (17,6), so s tem spet mišljeni vsi pristni verniki.«²

Kdo velja za mučenca?

Kako so se ta merila razvijala v zgodovini? Nekako sredi 2. stol. se je med preganjanji kristjanov izoblikoval pojem »mučenca« kot pričevalca: grška beseda »mártys« pomeni »pričevalec«, njegovo umiranje je »pričevanje« (martyría, martyrion). Ta samostalni izhaja iz glagola »martyrein« (pričevati). Prve vire najdemo v spisu »Hermov pastir« (ok. 140) in zlasti v poročilu o mučeništvu sv. Polikarpa (ok. 160). Na tej podlagi se je s koncem 2. stol. uveljavilo razlikovanje med mučenci in spoznavalci, vendar ne povsem jasno. Tako so včasih tudi spoznavalce v ječi, ki so veliko trpeli, imeli za mučence.

Evharistična narava smrti mučencev je lepo izpričana v hagiografskem slovstvu in v *Delih mučencev*.³ Benedikt XVI. v svoji posinodalni apostolski spodbudi *Sacramentum Caritatis* povzame to dejstvo izročila: »Pomislimo na primer na mučeništvo sv. Polikarpa iz Smirne, učenca sv. Janeza: vse dramatično dogajanje je opisano kakor bogoslužje, ko mučenec sam postane evharistija. Pomislimo tudi na evharistično zavest, ki jo izraža Ignacij Antiohijski pred svojim mučeništvom: ima se za 'Božjo pšenico' in si želi, da bi v

mučeništvu postal 'čist Kristusov kruh'. Kristjan, ki daruje svoje življenje v mučeništvu, vstopi v polno občestvo z velikonočno skrivnostjo Jezusa Kristusa in tako sam postane evharistija skupaj z Jezusom. Tudi danes ne manjka v Cerkvi mučencev, v katerih se na najvišji način kaže Božja ljubezen.«⁴

Mučenec je torej kristjan, ki hodi za Kristusom, da bi pričeval zanj, in je pripravljen žrtvovati zanj svoje življenje. Tako vidimo notranjo vez med pričevanjem v širšem smislu in mučeništvom kot obliko pričevanja, ki vključuje krvavo smrt *in odium fidei, iz sovraštva do vere*. Origen to slovesno pove: »Kdor koli pričuje za resnico, bodisi z besedami ali dejanji, ali pa si prizadeva za takšno pričevanje, se po pravici lahko imenuje pričevalc (mártys). Toda skupnost bratov, prevzeta od moči duha tistih, ki so se bojevali za resnico ali krepost do smrti, je sprejela navado, da prihrani ime pričevalca (martyres) v polnem pomenu tistim, ki so pričevali za skrivnost prave vere s prelitjem krvi« (Origen, In Johannem, II, 210).

»Križ vedno ostaja osrednji v življenju Cerkve in tudi v našem osebnem življenju. V zgodovini Cerkve nikoli ne manjka trpljenja in preganjanja. Ravno preganjanje postane po znanem Tertulijanovem izreku vir rodovitnosti za nove kristjane. Navajam njegove besede: »Pomnožimo se vsakič, ko nas kosite: kri kristjanov je seme« (*Apologeticum* 50,13: *Plures efficimur quoties metimur a vobis: semen est sanguis christianorum*). A tudi v našem življenju postaja križ, ki nikoli ne bo manjkal, blagoslov. Ko sprejemamo križ, vemo, da prinaša blagoslov. Tako se učimo veselja krščanstva tudi v težkih trenutkih. Vrednost pričevanja je nenadomestljiva.«⁵

Mučenec sv. Irenej Lyonski je zapisal: »Cerkev zaradi svoje ljubezni do Boga v vsakem kraju in vsakem času pošlje množico mučencev k Očetu ... Cerkev vedno znova obsekajo, a takoj požene nove ude in postane cela« (Adv. Haer. 4,33,9).

Papež Benedikt XIV. (1740–1758), eden najbolj učenih nadpastirjev katoliške Cerkve, je v štirih knjigah povzel tri glavna merila na podlagi Svetega pisma in izročila, ki so pomembna vse do danes: 1. *dejstvo nasilne smrti*, 2. *pričevanje za krščansko vero*, 3. *pripravljenost umreti za vero*.

Veličina Kristusovih mučencev

Mučeništvo kaže, da je krščansko življenje najgloblje utemeljeno v Kristusovi smrti na križu in vstajenju. Mučenec ne umrje za kakšno idejo, ampak umrje za Kristusa, ki je za nas vse umrl in vstal. Zato sv. Avguštin pravi, da so mučenci »knezi vere, upanja in ljubezni«. Vera pa trpljenja nikakor ne povečuje enostransko, ampak v zedinjenju s Kristusom razodeva njegovo odrešujočo moč. Cerkev govori o »zveličavnem trpljenju«, ki očisti, prinaša spravo in zadoščenje za grehe. To so razumeli že prvi kristjani, ki so se zbirali na grobovih mučencev in tam obhajali sv. evharistijo. Zato tudi v oltarno mizo vgradimo relikvije ali svete ostanke mučencev oz. svetnikov. »Apostolska Cerkev, zgrajena na temelju apostolov in mučencev, je vedno tudi trpeča Cerkev, Cerkev mučencev« (Erik Peterson).

Prvim mučencem so v stoletjih sledili drugi vse do naših dni. »Kako ne bi videli, da izpovedovanje vere tudi v našem času zahteva junaštvo mučencev? Kako ne bi rekli, da je povsod, tudi tam, kjer ni preganjanja, treba plačati visoko ceno za življenje v skladu z evangeliem?« (papež Benedikt XVI. na praznik sv. Štefana, 26. dec. 2005).

Lik mučenca je »prototip« (prvotni vzor) krščanskega svetnika. Iz lika mučenca razumemo vse druge oblike krščanskega služenja (askezo, devištvo, negovanje kužnih bolnikov kot nekrvavo mučeništvo). Izvir in temelj je vedno Kristus Odrešenik. V prenesenem pomenu govorimo tudi o mučeništvu vsakdanjega življenja: v zedinjenju s Kristusom sprejemamo nase svoj križ; v hoji za Kristusom prenašamo bolečine, razočaranja, stiske in trpljenje. »Vsaka odločitev, vsako dejanje, vsaka misel izvira iz odmiranja sebi« (Blondel).

»Mučenec je podobno kakor svetnik po Božji previdnosti to, kar je. Po svoji ljubezni do ljudi, da bi jih svaril in privedel nazaj na Njegovo pot. Mučeništvo ni človeška zamisel življenja. Pravi mučenec je, kdor se pusti oblikovati v orodje Boga. Mučenec je svojo voljo izročil v voljo Boga, a pri tem ni izgubil svoje volje,

ampak jo je šele našel, kajti v izročitvi Bogu je našel svojo svobodo. Mučenec ničesar ne zahteva zase niti časti mučeništva.«⁶

Drugi vatikanski koncil jasno pove: »O apostolih in Kristusovih mučencih, ki so s prelitjem krvi dali najvišje pričevanje vere in ljubezni, je Cerkev vedno verovala, da so v Kristusu tesneje združeni z nami. In obenem z blaženo Devico Marijo in svetimi angeli jih je čistila s posebno gorečnostjo ter se pobožno priporočala pomoči njihove priprošnje ... Ko namreč zremo na življenje tistih, ki so zvesto hodili za Kristusom, nam je to nova pobuda, da iščemo prihodnje mesto (prim. Heb 13,14 in 11,10). Obenem se s tem učimo kar najvarnejše poti, po kateri bomo skozi nestalnosti tega sveta v skladu z vsakomur lastnim stanom in položajem mogli dospeti do popolnega zedinjenja s Kristusom, to je do svetosti« (C 50).

V občestvu svetnikov smo torej povezani z njimi: »Kar najbolj se torej spodobi, da ljubimo te prijatelje in sodediče Jezusa Kristusa, pa tudi naše brate in odlične dobrotnike, da dajemo zanje Bogu dolžno zahvalo« (C 50). Neustrašni pričevalci so bili brezpogojno pripravljeni pretrpeti tudi preganjanje, muke in smrt. Raje so se odpovedali zemeljskemu življenju, kakor da bi zatajili Kristusa. Njihovo življenje mora biti zato za vse, ki nosijo Kristusovo ime, obvezujoča dediščina.

Ne pozabimo pričevanja!

Papež sv. Janez Pavel II. v apostolskem pismu »V zarji tretjega tisočletja« (Tertio millennio adveniente, 10. novembra 1994) pove, da se je Cerkev prvega tisočletja rodila iz krvi mučencev. Nato ugotavlja pretresljivo dejstvo, da je »na koncu drugega tisočletja *Cerkev znova postala Cerkev mučencev*. Peganjanja kristjanov – duhovnikov, redovnikov in laikov – so uresničila veliko setev mučencev v različnih delih sveta. Pričevanje za Kristusa do prelitja krvi je postalo skupna dediščina katoličanov, pravoslavnih, anglikancev in protestantov, kot je poudarjal že Pavel VI. v homiliji pri kanonizaciji ugandskih mučencev. *To je pričevanje, ki ga ne smemo poza-*

biti!« Nato sv. Janez Pavel II. nadaljuje s pogledom na 20. stoletje: »V našem stoletju so se vrnili mučenci, večkrat nepoznani, kot 'neznani junaki' za veliko Božjo stvar.«⁷

Papež Janez Pavel II. je v buli »Incarnationis mysterium« o napovedi velikega jubilejnega leta 2000 spet poudaril: »Stalno, danes pa posebno zgovorno znamenje resnične krščanske ljubezni je spomin mučencev. Ne smemo pozabiti njihovega pričevanja. Evangelij so oznanjali s tem, da so dali življenje za ljubezen. Mučenci so zlasti v naših dneh znamenje največje ljubezni, ki povzema vse druge vrednote. Njegov obstoj odseva najpomembnejšo besedo, ki jo je Jezus spregovoril na križu: 'Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo' (Lk 23, 34).«⁸

Pričevanje mučencev za veliko Božjo stvar je treba iztrgati pozabi. Papež je naročil, da v pripravi na jubilejno leto 2000 zberemo dokumentacijo o mučencih ali »martirologij«. Ob tem je poudaril ekumenski vidik mučeništva: »Kolikor je mogoče, se v Cerkvi ne smejo zgubiti njihova pričevanja ... *Potrebno je, da krajevne Cerkve storijo vse, da se ne bi zgubil spomin na tiste, ki so pretrpeli mučeništvo*, in zberejo vso potrebno dokumentacijo. To bo gotovo imelo tudi ekumenski pomen in zgovornost. *Ekumenizem svetih, ekumenizem mučencev* je morda najprepričljivejši« (TMA 37, OL 25 in US 84).

Kristusova Cerkev je ena sama. Izpovedujemo »eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev«. Zato so Kristusovi mučenci najbolj ekumenski, ne glede na to, ali so bili katoličani, pravoslavni ali evangeličani. Umrli so za Kristusa in njegovo Cerkev. So skupen zaklad ene same Kristusove Cerkve.

Mučenci so danes številnejši kakor v prvih stoletjih in v prvem tisočletju. »Svetniki našega časa so bili večinoma *mučenci*. Totalitarni režimi, ki so sredi 20. stoletja prevladali v Evropi, so povečali njih število. Koncentracijska taborišča, taborišča smrti, ki so med drugim izvedla pošastni judovski holokavst, so razkrila resnične mučence med katoličani in pravoslavni, pa tudi med protestanti. Šlo je za prave mučence. Dovolj je, če se spomnimo na lik Maksimilijana Kolbeja in Edith Stein ter še prej na like mučencev iz španske dr-

žavljanske vojne. Na vzhodu Evrope je velikanska vojska mučeniških svetnikov, zlasti pravoslavnih: ruskih, ukrajinskih in tistih iz zauralskih prostranstev. Katoliški mučenci obstajajo celo v Rusiji, Belorusiji, Litvi, baltskih deželah, na Balkanu, v Ukrajini, Galiciji, Romuniji, Bolgariji, Albaniji, v državah nekdanje Jugoslavije. To je velika množica tistih, ki 'spremljajo Jagnje', kakor je rečeno v Razodetju (prim. 14,4). V svojem mučeništvu so dopolnili Kristusovo odrešensko pričevanje (prim. Kol 1,24) in so obenem položeni v *temelje novega sveta, nove Evrope in nove civilizacije*.⁹ Svetniki in mučenci »razodevajo življenjskost krajevnih Cerkva« (TMA 37).

Kaj pa slovenski mučenci?

Tudi našemu slovenskemu narodu je Bog naklonil obilne darove svetosti in junaške kreposti. Papež sv. Janez Pavel II. je v ljubljanski stolnici 17. maja 1996 dejal: »V preizkušnjah, ki so v teku stoletij zadevale slovensko ljudstvo, se pastirji Cerkve niso umaknili, ampak so stopili naprej, oznanjali evangelij življenja ter branili dostojanstvo in neodtujljive pravice vsakega človeka. To so s še toliko večjim pogumom pokazali v nedavnih letih, med fašizmom, nacizmom in komunizmom. Kako naj se ne bi spomnili junaškega zgleda neustrašene predanosti škofov, duhovnikov, redovnikov in redovnic, ki so s trdno vero v Božjo previdnost delili usodo Božjega ljudstva?«¹⁰

Cerkev je vedno z največjo skrbjo zbirala spomine na tiste, ki so šli do konca, da bi izpričali svojo vero. To so poročila o mučencih (acta martyrum) in sestavljajo arhive resnice, ki so napisani s krvavimi črkami (KKC 2474). Ta dar mučeništva naj postane rodoviten tudi za nas in za prihodnje rodove. Zato smo v Sloveniji po naročilu svetega očeta prav tako zbrali podatke o naših mučencih. Leta 1998 smo v slovenskem in italijanskem jeziku sestavili in poslali v Rim seznam za 204 mučence »Slovenski mučenci – Martiri sloveni«. Pozneje so izmed teh izbrali manjše število, vendar se smemo priporočati vsem slovenskim mučencem. In teh je izredno veliko!¹¹

Čas mučeništva v Sloveniji

Obdobje druge svetovne vojne in po njej je bilo najkrutejše v vsej slovenski zgodovini. Prof. Justin Stanovnik je v uvodni študiji v omenjeni dokument »Slovenski mučenci« med drugim zapisal: »Čas revolucije se je takoj izkazal tudi za čas mučeništva.« Nato je dejal: *»Po tisočletnemu krščanskemu obstajanju je bilo slovenskemu katoličanu naloženo, da v nekem, človeško najbolj skrajnem in zgodovinsko najbolj dramatičnem času pokaže, kako trdni so temelji njegove vere. Naloženo je bilo slovenskim katoličanom – ali najboljšim ali celo izbranim, kdo ve – da nekaj izpričajo, da postanejo priče – martyres.«*

Blaženi Alojzij Grozde je kar slutil svojo mučeniško smrt. Ko je zvedel za umore nekaterih svojih profesorjev, se je spraševal, ali bo sam imel dovolj moči, če ga primejo. Silno ga je potrla novica o smrti profesorja Ernesta Tomca. Bil je ves iz sebe. Ni in ni mogel verjeti! »Kaj, kaj praviš? Zakaj se šališ s takimi rečmi?« – V dnevniku piše ob tej priložnosti: »Kaj bo z nami? Kdo bo vodil našo organizacijo, kdo naše krožke in tečaje? ... V strašnih časih živimo in zdi se, da nam Bog pobira naše najboljše ljudi, ki jih organizacija danes še prav posebno potrebuje ...« – A takoj pristavlja: »Toda zaupam, Ti veš, kaj delaš; ne zapusti nas nikdar!« (26. IV. 1942). In kako so ga bolele nesreče, ki so druga za drugo prihajale nad naš narod! A vendar, Božja previdnost ljubeče bedi nad nami:

*Slovenija, Slovenija, ti moja rana!
Pozabljena, prezrta in izdana,
sovragu prepuščena brez moči!*

*Stegnile so krvave se roke,
da te oskrunijo, raztrgajo, zdrobe –
miruj, srce, miruj: Bog še živi.*

Trije valovi krvavega preganjanja v Sloveniji

Prof. Justin Stanovnik pravi, da je šel mučeniški čas skozi Slovenijo v treh valovih: »Prvi umori komunistične gverile so se začeli jeseni leta 1941, potem pa so v zimskih mesecih nekoliko ponehali in se spet začeli razraščati s prvimi meseci naslednjega leta. Vrhunec so dosegli maja, junija, julija in avgusta 1942. Kakih osemsto do tisoč ljudi je bilo umorjenih, preden se je sredi julija organizirala prva obrambna enota vaše straže.

Sicer pa so ljudje kar čakali na domu, da pridejo komunistični gverilci in jih odpeljejo. Zlasti člani Katoliške akcije. Še danes ne moremo verjeti, da je tako bilo. Od vsega je tisto vztrajanje najbolj ganljivo, od vsega je tisto čakanje v grozi najbolj pretresljivo.

Na Brezovici pri Ljubljani so v noči na 13. junij 1942 prišli iz gozda komunistični gverilci in udarili po Mravljetovi družini: ubili so očeta Antona, sinova Franceta in Vinka, sina Antona pa odpeljali s sabo v gozd in tam ubili. V vasi sta bila še dva člana Katoliške akcije, brata Janko in Zdravko Novak, prvi že profesor, drugi šele abiturient. Človek bi si bil mislil, da je bila usoda Mravljetove družine dovolj velik opomin, da je treba poskrbeti za svojo varnost. Mati ju je silila, naj gresta v Ljubljano, a onadva sta, kakor drugi, čakala, dokler niso prišli 15. avgusta zvečer, ju odpeljali v gozd in tam pokončali. Ti nenavadni ljudje so vztrajali in čakali. Tako je vztrajala in čakala v Rožnem Dolu sredi belokranjskih gozdov učiteljica Marica Nartnik, dokler niso prišli ponjo 23. junija in jo odpeljali. Tako je v Sodražici čakala učiteljica Ivanka Škrabec in v Hinjah učiteljica Darinka Čebulj. Ivanko so odpeljali 3. junija, Darinko pa 29. maja. V Zapotoku je tako čakal kmečki fant Franc Kozinc – do 25. maja. In tako dalje in tako dalje in tako dalje!

Komunisti svojih žrtev niso samo ubijali, ampak so jih tudi mučili, tudi dolgo, včasih cele ure, včasih cele dneve. Da so bile govorice o komaj predstavljenih mukah koristne za ustvarjanje vzdušja strahu, je razumljivo. Po vsakem umoru, po vsakem njegovem opisu, ki se je nazadnje vedno prebil do ljudi, je šel čez deželo nov val groze. Nazadnje je bil ves prostor natrpan s strahom ... O mučenih ni praktično

nobenih zapiskov, toda vsakogar, ki so ga mučili, so tudi umorili. Mučenja so razkrila izkopana trupla. Vsi so morali iti skozi velike in hude bridkosti. Ob njih lahko samo molčimo. Bolečina namreč boli, a tega ni mogoče povedati z besedami. To je mogoče samo čutiti.

Mučeniški čas je šel skozi Slovenijo v treh valovih. O prvem smo nekaj povedali. Ta je bil najvišji in najsilovitejši spomladi in poleti leta 1942. – Drugi se je zgrnil nad ujete vaške stražarje in četnike, ki jih je komunistična gverila zajela v dolenskih in notranjskih postojankah jeseni 1943. Nekatere od teh so v tožilce in sodnike našemljeni komunisti pred smrtjo še obsodili, a to stvari nič ne spremeni. – Tretji val pa je bil od vseh najmočnejši in je zajel največ ljudi. Ko so maja 1945 slovenski komunisti dobili v roke od Angležev vrnjeno domobransko vojsko, so jo, z maloštevilnimi izjemami, vso pobili. To je bil holocidni umor ali holokavst.

To je bil uboj cele vojske. In zakaj štejemo vojake te vojske za mučence? Iz dveh razlogov. Prvič zato, ker so morali umreti zato, ker so bili kristjani – ker so stopili na pot, ki so jo končali na robovih opuščenih rudniških jaškov in brezen vzhodne in južne Slovenije, zato, ker so bili kristjani. Drugič pa zato, ker se ve, kako so umirali: ker so umirali po krščansko. Slovenska domobranska vojska je bila v novejši zgodovini edinstven primer. Doletela jo je smrt vso in naenkrat, in to je bila poudarjeno krščanska smrt. To se ni zgodilo nikjer drugod razen v Sloveniji. Ko so šli pred brezna, pred pištole in brzostrelke, kolona za kolono, so izrekli neke besede. Nagi in z razbitimi usti so izrekli najsvetejše besede, ki so jih poznali. Teh besed jih je naučila Cerkev: una, sancta, catholica. Vedeli so, kaj se z njimi godi, v zadnjem še živem predelu zavesti so tudi vedeli, kakšno vlogo imajo pri tem. Mučenci slovenski, tisti, ki ste ali boste znani, in tisti, ki za vas ne bo nikoli nihče vedel, molite za slovenski narod!«¹²

Kako je danes?

»V zgodovini Cerkve ni bilo nobenega obdobja, v katerem so bili kristjani bolj preganjani kakor v sedanjosti – tudi tam, kjer ne

vemo,« je rekel dolgoletni osebni tajnik papeža Benedikta XVI., nadškof Georg Gänswein, v Gradcu 14. oktobra 2023. Sveti sedež marsičesa ne pove javno, »da ljudi ne bi spravili v nevarnost«. Vendar poskuša preganjanim kristjanom pomagati politično in gmotno. »V molitvi vsakega papeža ima preganjana Cerkev zelo trdno mesto.«

Kardinal Kurt Koch je 25. aprila 2021 je v baziliki sv. Bartolomeja v Rimu ob 106. obletnici armenskega genocida zatrdil: »Danes je namreč več mučencev kakor med preganjanjem kristjanov v prvih stoletjih. Osemdeset odstotkov vseh tistih, ki so danes preganjani zaradi vere, je kristjanov. Krščanska vera je danes najbolj preganjana na svetu.«

Mučeništvo je samo jedro Cerkve. Je ena bistvenih lastnosti krščanstva; to je razlog, da krščanstvo brez mučeništva ne more obstajati. Treba je realistično izhajati iz dejstva, da hoja za Kristusom lahko vedno vključuje mučeništvo, ki je najvišje pričevanje ljubezni, predvsem ljubezni do Kristusa. Krščanski mučenec namreč ne umre zaradi neke ideje niti zaradi zelo plemenite ideje človeškega dostojanstva. Ampak je križan »s Kristusom« in umre »z nekom, ki je že umrl zanj«. Mučenci so najverodostojnejši pričevalci vere. »Mučeništvo je dokaz za resnico krščanske vere ... Umreti iz ljubezni do Kristusa, ki je umrl zame v zapuščenosti od Boga« – ta resni primer je najboljše merilo: »moja pripravljenost, da umrem za Kristusom«. ¹³

Pogum in stanovitnost

Mučeništvo (*martyria*), kakor smo že omenili, prvotno pomeni pričevanje. Vsi kristjani moramo »pričevati za resnico« (Jn 18,37), poudarja koncil (M 11). Katekizem katoliške Cerkve posebej naglaša: »*Mučeništvo* je najvišje pričevanje za resničnost vere; mučeništvo pomeni pričevanje, ki gre prav do smrti. Mučenec pričuje za umrlega in vstalega Kristusa, s katerim je zedinjen po ljubezni. Mučenec pričuje za resnico vere in krščanskega nauka. Smrt pretrpi z dejanjem srčnosti« (KKC 2473).

V zgodovini Cerkve se vedno znova potrjuje, da preganjanja od zunaj Cerkev okrepijo, medtem ko jo zanikanje od znotraj oslabi. Že apostoli »so bili veseli, da so bili vredni trpeti zasramovanje zaradi Jezusovega imena« (Apd 5,41). Tam, kjer je Cerkev preganjana in vendar vztraja, obstaja čisto posebno duhovno veselje, ki ga druga okolja, živeča v miru, ne poznajo. Izkustvo to potrjuje.

»Cerkvi pripadajo vsi svetniki, od Abela in Abrahama do vseh pričevalcev upanja, o katerih nam poroča Stara zaveza, prek Marije, Gospodove matere, in njegovih apostolov ... Njej pripadajo vsi neznani in neimenovani, 'katerih vero pozna samo Bog' ... Svetniki so tista prava, odločujoča večina, ob kateri se usmerjamo. Njih se oklepamo. Oni prevajajo Božje v človeško, večnost v čas. Oni so naši učitelji človeškosti, ki nas ne zapustijo niti v bolečini in osamljenosti ter gredo z nami celo ob uri smrti.« Tako zatrjuje papež Benedikt XVI. in dodaja: »Tu se dotikamo nečesa zelo pomembnega. Svetovni nazor, ki ne more dati smisla tudi v trpljenju in ga vrednotiti, ni nič vreden. Odpove tam, kjer nastopi resna bivanjska preizkušnja. Tisti, ki o trpljenju nimajo povedati drugega kakor to, da se moramo bojevati proti njemu, nas varajo. Seveda moramo storiti vse, da bi zmanjšali trpljenje nedolžnih in omejili bolečino. Toda človeškega življenja ni brez trpljenja. In kdor ni sposoben sprejeti trpljenja, odpove pred tistim prečiščevanjem, ki nas edino dela zrele.«

Za kristjane ima vsako trpljenje v Kristusovi luči zveličavno vrednost. Sv. Janez Pavel II. je po preživelem atentatu napisal apostolsko spodbudo o »Zveličavnem trpljenju« (Salvifici doloris), v kateri večkrat navaja besedo sv. Pavla: »Zdaj se veselim v trpljenju za vas in na svojem telesu dopolnjujem, kar manjka Kristusovim bridkostim, za njegovo telo, ki je Cerkev« (Kol 1,24). Kristjan mora vedeti za apostolsko rodovitnost trpljenja. V tej luči na novo zasije tudi veličina mučeništva. Papež Benedikt XVI. pravi: »Če ni ničesar, za kar se spleča umreti, potem je tudi življenje postalo prazno. Samo če obstaja absolutno dobro, za kar se spleča umreti, in če obstaja to, kar je stalno slabo, ki ne postane nikoli dobro, je človek potrjen v svojem dostojanstvu in smo zavarovani pred diktaturo ideologij.«¹⁴

»Ker je Jezus, Božji Sin, svojo ljubezen pokazal s tem, da je dal svoje življenje za nas, zato nima nihče večje ljubezni, kakor kdor dá svoje življenje zanj in za brate (prim. 1 Jn 3,16; Jn 15,13). Že od prvih časov so torej nekateri kristjani bili poklicani in bodo vedno poklicani, da pred vsemi, zlasti pred preganjalci, dajejo to najvišje pričevanje ljubezni. Zato ima Cerkev mučeništvo, s katerim učenec postane podoben Učeniku, ki je prostovoljno sprejel smrt za zveličanje sveta, in s katerim se upodobi po Njem v prelitju krvi, za odličen dar in najvišji dokaz ljubezni. Čeprav je to dano le maloštevilnim, pa je vendar treba, da so vsi pripravljeni priznavati Kristusa pred ljudmi in hoditi za njim po poti križa v preganjanjih, ki Cerkvi nikdar ne manjkajo« (C 42,2).

Sklep: Poklicanost k popolni ljubezni

Vprašamo se: zakaj ti naši bratje, ki so prestali mučeništvo, niso poskušali za vsako ceno rešiti nenadomestljive dobrine življenja? Zakaj so še naprej služili Cerkvi kljub hudim grožnjam in poskusom ustrahovanja? ... Eno je jasno: po zunanjem videzu se nasilje, totalitarizmi, preganjanje, slepa sila kažejo kot močnejši in utišajo glas pričevalcev vere, ki se, človeško gledano, lahko zdijo kot premaganci zgodovine. Toda vstali Kristus razsvetljuje njihovo pričevanje ... V porazu, v ponižanju tistih, ki trpijo za evangelij, je na delu moč, ki je svet ne pozna: »Kadar sem slaboten, tedaj sem močan« (2 Kor 12,10), vzklika apostol Pavel. To je moč ljubezni, ki je brez obrambe in vendar zmagovita tudi v navideznem porazu. To je moč, ki izziva ter premaga sovraštvo in smrt.

»Kje je torej utemeljeno mučeništvo? Odgovor je jasen: v Jezusovi smrti, v njegovi najvišji žrtvi ljubezni, dovršeni na križu, da bi mogli imeti življenje (prim. Jn 10,10). Kristus je trpeči služabnik, o katerem govori prerok Izaija. On 'je dal svoje življenje v odkupnino za mnoge' (Mt 20,28) ... Mučenec hodi za Kristusom do konca; prostovoljno sprejme umiranje za zveličanje sveta, v najvišjem pričevanju ljubezni.

Od kod prihaja moč, da človek sprejme nase mučeništvo? Iz globoke in prisrčne zedinjenosti s Kristusom, kajti mučeništvo in poklicanost k mučeništvu nista sad človekovih prizadevanj, ampak sta odgovor na pobudo in klic Boga; sta dar njegove milosti, ki usposablja poklicanega, da iz ljubezni do Kristusa in Cerkve ter do sveta žrtvuje svoje življenje. Ko beremo zapise o mučencih, nas presenečata notranji mir in pogum, s katerima sprejemajo nase trpljenje in smrt: Božja moč se očitno razodeva v slabosti, v uboštvu tistega, ki se izroča Bogu in upa samo vanj (prim. 2 Kor 12,9). Vendar je treba poudariti, da Božja milost ne zatre ali zaduši svobode tistega, ki sprejema mučeništvo, ampak jo, nasprotno, obogati in povzdigne. Mučenec je človek, ki je v najvišji meri svoboden – svoboden nasproti nasilju in svetu; je svoboden človek, ki v enem samem dokončnem dejanju izroči Bogu svoje celotno življenje ter se v najvišjem dejanju vere, upanja in ljubezni prepusti rokam svojega Stvarnika in Odrešenika. Mučenec žrtvuje svoje življenje, da bi bil popolnoma deležen Kristusove daritve na križu. Na kratko povedano: mučeništvo je največje dejanje ljubezni kot odgovor na neizmerno ljubezen Boga.

Dragi bratje in sestre, morda nismo vsi poklicani k mučeništvu, toda nobeden od nas ni izključen od poklicanosti k svetosti. Bog nas kliče k velikodušnemu življenju. To vključuje, da vsak dan vzamemo nase križ. Zlasti v našem času, ko se zdi, da prevladujeta sebičnost in individualizem, moramo vsi imeti za svojo prvo in temeljno dolžnost, da vsak dan rastemo v večji ljubezni do Boga in bratov, da bi spreminjali svoje življenje in tako preoblikovali tudi svet. Po priprošnji svetnikov in mučencev prosimo Gospoda, naj razvname naše srce, da bomo sposobni ljubiti tako, kakor je on ljubil vsakega od nas.«¹⁵

Opombe

¹ Papež Benedikt XVI., »Živ zgled duhovniške istovetnosti«, 29. okt. 2005, v: *Insegnamenti di Benedetto XVI I*, 2005, LEV 2006, 723–726.

- ² Hans Urs von Balthasar, *Knjiga Jagnjeta. O Janezovem Razodetju*, v: *Communio* 27 (2017) 305–356, tu 340s.
- ³ Glej Franc Ksaver Lukman, *Kristusovi pričevalci – Martyres Christi. Šestintrideset poročil o mučencih prvih stoletij, Mohorjeva družba, Celje 1993.*
- ⁴ Papež Benedikt XVI., posinodalna spodbuda *Sacramentum caritatis* (Zakrament ljubezni), CD 115, Ljubljana 2007, št. 85.
- ⁵ Papež Benedikt XVI., kateheza o sv. Štefanu pri splošni avdienci, 10. jan. 2007, v: *Insegnamenti di Benedetto XVI* III, 1 2007, 48–52, tu 51s.
- ⁶ Thomas S. Eliot (1888–1965), *Umor v stolnici*, v: *Communio* 31 (2021) 375–377, tu 377.
- ⁷ Janez Pavel II., apostolsko pismo *Tertio millennio adveniente* (V zarji tretjega tisočletja), CD 58, Ljubljana 1995, čl. 37. (okr. TMA).
- ⁸ Janez Pavel II., bula o napovedi velikega jubilejnega leta 2000 *Incarnationis mysterium* (Skrivnost učlovečenja), CD 79, Družina, Ljubljana 1999, št. 13.
- ⁹ Janez Pavel II., *Prestopiti prag upanja*, MD Ljubljana 1995, 189s.
- ¹⁰ Janez Pavel II., *Ne bojte se Cerkev!* Družina, Ljubljana 1996, 20.
- ¹¹ Benedikt XVI. je 28. okt. 2007 ob beatifikaciji 498 španskih mučencev, umorjenih v tridesetih letih 20. stoletja, rekel, da so ti »možje in žene s življenjem plačali svojo zvestobo Kristusu in Cerkvi«, v: *Insegnamenti di Benedetto XVI* III, 22007, LEV 2208, 515s.
- ¹² Justin Stanovnik, *Čas mučencev*, v: *Slovenski mučenci*, Ljubljana 1998, 3–7; ponatis v: *Communio* 29 (2019) 42–50, tu 40s.
- ¹³ Hans Urs von Balthasar, *Cordula oder der Ernstfall. Mit einem Nachwort zur dritten Auflage*, Johannes Verlag Einsiedeln 1967, 121 in 81. Prim. Anton Strle, H. U. von Balthasar o »krščanskem stanu« kot »resnem primeru« Cerkev današnjega sveta, v: *Bogoslovni vestnik* 39 (1979) 105–110.
- ¹⁴ Kardinal Joseph Ratzinger, *Poklicani v občestvo. Današnji pogled na Cerkev, Marijina kongregacija*, Ljubljana 1993, 129–130.
- ¹⁵ Papež Benedikt XVI., »Mučeništvo, oblika celovite ljubezni do Boga«, kateheza pri splošni avdienci 11. avgusta 2010, v: *Insegnamenti di Benedetto XVI* VI, 2 2020, LEV 2011, 87–89.

LIU ČENGJING

Mučen za Kristusa

Predhodno pojasnilo: Liu Čenjing (roj. 1858), ki je znan kot »brat Jun«, je po svojem spreobrnjenju neutrudno deloval kot oznanjevalec. Pod vplivom binkoštnega gibanja je na Kitajskem ustanovil številne hišne cerkve in s tem sprožil val evangelizacije. V poročilu o svojem življenju opisuje grozotno preganjanje, ki ga moral trpeti v teku več desetletij. Vendar to trpljenje vidi kot skrivnostno podlago za poznejšo rodovitnost svojega dela. Leta 1997 mu je uspel pobeg iz močno zavarovanega zapora v Čengčuju. Od leta 2001 živi v Nemčiji in se zavzema za evangeličanski Akcijski odbor za preganjane kristjane (AVC). Ob pojmu »ekumenizem mučencev« lahko s pogledom na »brata Juna« govorimo o »ekumenizmu preganjanih kristjanov«. Poročilo, ki sledi, je vzeto iz publikacije na spletni strani www.evangeliums.net. – Slovenski prevod članka »Gefolttert für Christus«, v: Kirche heute, 11/November 2023, str. 12–13. Prevedel Marijan Peklaj.

Gibanje hišnih cerkva

Kristjanom hišnih cerkva na Kitajskem je bilo predlagano, da se pridružijo Domoljubnemu gibanju »treh sámó«. »Trije sámó« pomeni: samo-širitev, samo- financiranje in samo-upravljanje (to pomeni neodvisno od inozemstva). A smo to odklonili, ker nam je bilo jasno, da je vlada privolila v Domoljubno gibanje »treh sámó« le zato, da bi kristjane nadzorovala in v občestvih pridobivala ljudi za svoj lastni politični program.

Oznanjevalec na begu

V tistem času se je začejalo moje življenje »bežečega evangelista«. Oznanjali smo na enem kraju, potem pa zbežali v naslednjega. V tistem času večina naših soborcev ni mogla domov, ker jih je iskala policija. Na vsakem avtobusnem postajališču in na vsaki železniški postaji so visele naše fotografije in naši osebni opisi. Voditelje hišnih cerkva so pošiljali v delovna taborišča ali jih zaradi njihove vere v Jezusa usmrtili. Ko bi evangelizacija potekala brez teh težav, bi mi najbrž ostali v svojih domačih vaseh in evangelij se ne bi mogel razširiti v tako številne kraje.

Prve aretacije

Končno so prijeli tudi mene. Moral sem poklekniti, ko so me policisti udarjali s pestmi v obraz in brcali s škornji. Moj obraz je bil ves okrvavljen. Policisti so me samega pustili v sobi. Spomnil sem se na to, kako je angel v Apostolskih delih odprl vrata ječe, da je Peter lahko ušel (Apd 5,19). Odločil sem se, da bom poskusil pobegniti. Pritisnil sem na kljuko, vrata so se odprla! Nikogar ni bilo, ki bi me zadrževal. Bilo je, kakor da je Bog zaslepil njihove oči. Ker so bila sprednja vrata zaklenjena, je ostala samo pot prek več kakor dva in pol metra visok zid okoli zapora, ki je bil zavarovan z izredno ostrimi steklenimi drobci. Povzpel sem se na zid, kolikor sem mogel. Tisti hip sem dobil občutek, kakor bi me nekdo vrgel prek zidu. Bog mi je pomagal, da sem se rešil.

Nekaj mesecev pozneje so me spet prijeli. Zaporniški čuvaji so me pritiskali k tlom in ukazovali drugim zapornikom, naj teptajo po mojih prsih in genitalijah. Iz ust mi je privrela kri. Postal sem omotičen in zelo me je bolelo. Bil sem prepričan, da bom umrl.

25. januarja 1984 zvečer sem se začel postiti. Tega se nisem domislil sam, temveč mi je Bog naročil, naj se postim, da bi ga poveličal. Ponoči in podnevi sem premišljeval o Božji besedi, o vsem, kar je sveto in spodbudno. Dan na dan, teden za tednom nisem

ničesar jedel. Gospod sam je bil moja hrana. Vem, da je, gledano medicinsko, nemogoče živeti več kakor nekaj dni brez vode, vendar: »Kar je nemogoče pri ljudeh, je mogoče pri Bogu« (Lk 18,27). Po nekaj dneh že nisem več mislil na jed in pijačo. Z vsakim dnem je moj duh prihajal v tesnejšo zvezo z Jezusom. Moje telo je bilo vedno bolj suho in slabotno, a moj duh je postajal vse močnejši.

Mučenje vse do izgube zavesti

Na 40. dan mojega posta so prišli trije policisti, da bi me zaslišali. Rekel sem, da nočem govoriti. Eden od policistov je vzel v roke električni pendrek, nastavljal najvišjo napetost in me z njim udaril v obraz. Čutil sem nepopisno bolečino, kakor bi me prebodlo tisoč puščic. Policisti so mi stopali na roke in stopala ter me vedno znova zadevali z elektrošokom. Še vedno nisem hotel govoriti. In sem nepremično ležal na mrzlih betonskih tleh.

Ko so opazili, da njihove metode ne pripeljejo do zelenega uspeha, so me dali odpeljati v zaporniško bolnišnico. Tam je stopil v sobo majhen belo oblečen mož. Čuvaji so me držali za roke in noge. Zdravnik je iz svoje torbe vzel dolgo iglo in jo potiskal po vrsti pod vsak moj noht na rokah. Bila je najstrašnejša muka od vseh, kar sem jih doživel dotlej. Vedno znova sem izgubljal zavest in nisem vedel, ali sem v svojem telesu ali zunaj njega.

Skrajna poniževanja

Dva policista sta me prinesla nazaj v mojo celico. Nekateri od mojih petnajstih sozapornikov so prestajali dosmrtno ječo, drugi so bili obsojeni na deset ali dvajset let. Zaporniški uradniki so jim bili obljubili, da jim bo kaznen skrajšana, če bodo z menoj ravnali grdo.

Tako so na primer moje ležišče potopili v straniščno kablo. Vodja celice mi je uriniral v obraz in silil druge, naj ga posnemajo. Jetniki so redno urinirali po meni.

Čuvaji so začeli grše ravnati z drugimi zaporniki. Zato so me moške še bolj sovražili. Nekega popoldneva so me odnesli na dvorišče in čuvaji so možem ukazali, naj me vržejo v posodo, v kateri so zbirali izločke vseh zapornikov. Meni pa je dajala moč in me tolažila Jezusova obljuba: »Blagor vam, kadar vas bodo ljudje sovražili, izobčili in sramotili ter vaše ime zavrgli kot zlo zaradi Sina človekovega! Razveselite se tisti dan in poskočite od sreče, kajti vaše plačilo v nebesih je veliko« (Lk 6,22 sl.).

Sadovi trpljenja

Vodstvo zavora je poskusilo vse, da bi od mene dobilo priznanje. Zdaj so poskusili drugače. Povabili so v zapor mojo družino. Ti naj bi me pregovorili, da bi spregovoril.

Samo mati me je prepoznala. Takrat sem tehtal še 30 kilogramov. Skoraj vsi lasje so mi izpadli in uhlji so se mi skrčili. Prameni las, kar jih je še ostalo, so bili zlepljeni z mojo posušeno krvjo. Vsi moji obiskovalci so jokali in tožili. Ena sestra je hitro odšla ter se vrnila s keksi in grozdnim sokom. Ko sem to videl, sem prelomil en keks, ga blagoslovil ter ga dal svoji ženi, svoji materi in drugim soborcem in sorodnikom. Potem sem nalil sadni sok. Vsi so sklonili glave in sprejeli Gospodovo večerjo. To je bila prva hrana, ki sem jo zaužil po 74 dneh.

Od 25. januarja do 7. aprila 1984 nisem ne jedel ne pil. Zdelo se je, da so zaporniški uradniki malo zmedeni. Sicer so slišali, kaj govorimo, niso pa mogli dojeti, kaj se dogaja. Končno so me na svoj običajni način potegnili proč.

Ko sem bil spet v celici, je name prišel Sveti Duh in svojim sozapornikom sem oznanil evangelij. Povedal sem jim, da jih more rešiti samo Jezus. Potem ko sem govoril, je bilo, kakor bi v prostor treščila bomba. Moške so padli na kolena in se pokesali svojih grehov. Ker nismo imeli veliko vode, sem vsakega krstil le z nekaj kapljicami. Ozračje v celici se je povsem spremenilo. Pred tem sta vladala sovraštvo in sebičnost, zdaj pa sta gospodovala veselje in mir. Ko so zaporniki smeli iti na dvorišče, so izkoristili vsako priložnost, da so drugim oznanili evangelij.

Prisilno delo v taborišču s kriminalci

Ljudsko sodišče me je obsodilo na štiri leta zapora s prisilnim delom zaradi zarote proti vladi. Vtaknili so me v delovno taborišče s 5.000 kriminalci. Delali smo štirinajst ur na dan, in to sedem dni na teden. Kopali smo ribnike. Ko nam je zmanjkovalo moči, so nas nadzorniki udarjali s puškinimi kopiti. Tako sem bil izčrpan, da sem živel samo še za to, da bi jedel in spal. Ko sem to spoznal, sem pred Gospodom začel delati pokoro in si zadal nalogo, da bom ob osmih zjutraj in ob devetih zvečer imel »tihi čas« za svojega Gospoda. Mojo slabost je spremenil v moč in zdaj sem lahko bolje prenašal delovni napor.

Veliko zapornikov je prihajalo iz razbitih družin. Oznanjal sem jim evangelij in nekateri so se odločili, da bodo hodili za Jezusom. Nove spreobrnjence smo krstili v ribniku. Po štirih letih so me odpustili in nadaljeval sem svoje služenje. Kljub preganjanju je bilo vedno več ljudi, ki so postali kristjani, med njimi tudi veliko članov komunistične partije. Po občestvih se je dogajalo nekakšno prebujenje, molitvena srečanja so pogosto trajala tudi cele noči. Kristjani z vsega sveta so v deželo prinašali Biblije, ki so jih hišne cerkve nujno potrebovale.

Začetek velikega prebujenja

V življenje smo priklicali gibanje »Mesec evangelija«. Med božičem in novim letom naj bi vsak član občestva pripeljal h Kristusu najmanj tri ljudi. Po prvi pobudi meseca evangelija je bilo krščenih 13.000 ljudi. Te mlade kristjane so šolali in spodbujali, da bi se naslednje leto udeležili meseca evangelija. Tako je bilo dve leti po začetku te pobude krščenih 123.000 ljudi. Vse do danes živi mesec evangelija naprej in je prispeval k eksplozivni rasti hišnih cerkva na Kitajskem. Danes je od 60 do 90 milijonov Kitajcev kristjanov. Od teh jih bomo 100 tisoč v naslednjih letih poslali v druge dežele kot misijonarje.

Zdaj tudi razumemo, da je bilo zadnjih trideset let trpljenja, preganjanja in mučenja, ki so jih prestale hišne cerkve na Kitajskem, del Božjega načrta in uvajanja za nas. Gospod nas je pripravljajl za misijonarje, ki naj odidejo v muslimanske, budistične in hinduistične dežele. Naši misijonarji so dobro izobraženi: vedo, kako je treba trpeti za Gospoda in kako zanj pričujemo v vseh okoliščinah – na vlakih, v avtobusih ali policijskih vozilih. Le težko bi nam storili kaj takega, česar še nismo doživeli. V najslabšem primeru nas lahko ubijejo; vendar to pomeni samo, da bomo za vso večnost privedeni pred našega Gospoda. Ne molimo za to, da bi nam bilo naloženo lažje breme, ampak da bi bil naš hrbet močnejši. Potem bo svet videl: Bog je z nami in nam podeljuje moč, da s svojim življenjem razodevamo njegovo ljubezen in oblast.

BENEDIKTINSKI MENIH

In Sinu Jesu – V Jezusovem Srcu

Ko Srce spregovori srcu

17. januarja 2008, god svetega Antona, opata

Medtem ko sem pravkar začel sveto uro češčenja in zadoščevanja po sveti maši, mi je Gospod začel govoriti na srce.

Postavi me na prvo mesto. Moje prijateljstvo naj ti bo pomembnejše kot vse ostalo. Ne moreš živeti brez mojega prijateljstva. Ni dobro, da si sam. Išči moje obličje ob vsakem času in v vsaki stvari. Išči moje odprto Srce, navzoče v zakramentu moje ljubezni. Poklical sem te, da boš moj prijatelj. Razodel sem se ti kot Prijatelj, ki si si ga vedno želel, Prijatelj, ki te ne bo nikoli prevaral, nikoli razočaral, te nikoli zapustil. Odpri svoje srce mojemu prijateljstvu. Išči moje obličje. Začni pogovor z menoj. Poslušaj me. Ostani v moji navzočnosti. Védi, da moje oči počivajo na tebi v vsakem trenutku. Moje srce je na voljo ob vsakem času, da te sprejme. Hrepenim po tvoji navzočnosti. Želim si pozornosti tvojega srca. Hočem tvoje prijateljstvo kot odgovor na prijateljstvo, ki ti ga podarjam.

Moje srce občuti posebno ljubezen do tebe, ljubezen, ki jo moj Oče od vekomaj namenja samo tebi in nikomur drugemu. Kako zelo je žalostno moje srce, kadar je edinstvena ljubezen, ki jo podarjam duši, zavržena, prezrta ali pa duša nanjo gleda brezbrizno! To ti povem zato, da boš mogel zadoščevati mojemu Srcu

s tem, da sprejemaš ljubezen, ki jo imam do tebe, in živiš v mojem prijateljstvu. Sprejmi moje darove, mojo dobroto, mojo skrb, moje usmiljenje v imenu tistih, ki zavračajo, kar bi jim tako rad podaril. Napravi to zlasti za moje duhovnike, svoje brate.

Vsakega duhovnika bi rad napolnil s svojo usmiljeno ljubeznijo. Vsakogar izmed njih bi rad sprejel v pribežališče svoje ranjene strani. Vsakomur bi rad podaril sladkosti svojega božjega prijateljstva, toda tako malo mojih duhovnikov sprejme, kar jim hočem dati. Bežijo izpred mojega obličja, ne približajo se mojemu odprtemu Srcu. Stojijo od daleč. Njihovo življenje je razkosano. Z mano se srečajo samo, kadar to od njih zahteva njihova dolžnost. Ni zastonske ljubezni, ne želje, da bi bili z mano samo zaradi mene samega, preprosto zato, ker sem tam, v zakramentu svoje ljubezni in čakam družbo in prijateljstvo tistih, ki sem jih izbral in poklical med milijoni duš, da bi bili moji duhovniki in posebni prijatelji mojega svetega Srca. O, ko bi ti duhovniki razumeli, da niso poklicani samo zato, da bi v mojem imenu služili dušam, ampak še bolj zato, da bi se oklepali mene, ostajali pri meni, da bi živeli v meni in zame, po meni in nikomer drugem!

Rad bi, da duhovnikom poveš želje mojega Srca. Priskrbel ti bom veliko priložnosti za to. Daj, da spoznajo reči, ki sem ti jih razodel. Toliko mojih duhovnikov ni nikoli zares slišalo in razumelo povabila k izključnemu in popolnemu prijateljstvu z menoj. In tako se počutijo osamljene v življenju. Vleče jih, da na drugih krajih in pri ustvarjenih bitjih, ki niso vredni nedeljene ljubezni njihovih posvečenih src, iščejo polnost sreče, veselja in miru, ki jim ga morem dati edino jaz. Toliko jih je, ki se pogrezajo v zagrenjenost in razočaranje. Poskušajo zapolniti svojo notranjo praznino s praznimi iskanji, naslado, gmotnimi dobrinami, hrano in pijačo. Zelo pogosto me imajo ob sebi v zakramentu moje ljubezni, pa me puščajo samega, dan za dnem in noč za nočjo.

Oh, kako si moje Srce želi ustanoviti občestvo duhovnikov molivcev, ki bodo zadoščevali za svoje brate duhovnike in ostajali

pred mojim evharističnim obličjem! Razlil bom nanje zaklade svojega evharističnega Srca. Rad bi prenovil duhovništvo svoje Cerkve in to bom na začetku storil z nekaj duhovniki, ki se bodo vrnili po mojem prijateljstvu in jih bo pritegoval sijaj mojega evharističnega obličja.

Milosti, ki jih hrani moje Srce za duhovnike, so neizčrpne, toda tako malo duhovnikov se jih posluži. Ti, moj prijatelj, duhovnik, ki sem te izbral, ostani v moji navzočnosti in odpri svojo dušo za vse, kar bi ti rad podaril. Poslušaj me. Zapiši, kar slišiš. Kmalu ti bom dovolil, da med druge porazdeliš reči, ti ji jih bom povedal v tihoti.

Ljubim te z nesmrtno ljubeznijo. Zdaj te ne more nič ločiti od vnete ljubezni mojega evharističnega Srca. Odbral sem te, da boš duhovnik molivec, kar sem vedno želel, da boš. Še naprej me poslušaj. Še naprej me ubogaj. Tvoje upanje ne bo razočarano.

Veliko ti imam povedati. Šele začel sem ti govoriti stvari, ki jih moje Srce že od vekomaj hrani zate. Da, rad bi tako govoril z vsemi dušami, vendar jih je tako malo, ki vedo, kako nepremično stati pred mojim obličjem, tako malo, ki vedo, kako naj se odpočijejo na mojem Srcu kakor sveti Janez. Moje Srce prekipeva od besed luči, ljubezni in tolažbe za moje duhovnike. Kako koprnim, da bi govoril z duhovniki, ki sem jih izbral, da bi bili prijatelji mojega Srca! Mojim duhovnikom govori o daru božjega prijateljstva, ki ga hranim za vsakogar izmed njim. To je skrivnost duhovniške svetosti: prijateljsko življenje z menoj, vsak dan prenovljeni »da« daru božjega prijateljstva, ki ga podarjam vsakemu duhovniku v svoji Besedi, kakor tudi v zakramentu in daritvi svojega telesa in svoje krvi.

Rad bi, da začneš vsak četrtek brati poglavja 13 – 17 Janezovega evangelija. Svojo dušo nahrani s tem branjem. Iz tega bom napravil svetlobo tvoji duši. Napravil bom hrano za tvojega duha. Napravil bom blagodejno zdravilo, protistrup za vse duhovne muke in tvoje slabosti. Izgovoril sem besede, ki so napisane za vse moje apostole do konca časov, vendar sem jih najprej napisal zlasti za tiste, ki sem jih vnaprej odbral za svoje duhovnike, duhovnike, poklicane

k življenju v prijateljstvu z menoj in po meni v tesni povezanosti z mojim Očetom in z lučjo Svetega Duha. Že danes začni z branjem teh poglavij in naredi iz njega vsakotedensko navado, način za boljše posvečevanje četrтков, vseh četrťkov tvojega življenja. Prosil sem te, da mi posvetiš te četrťke zavoljo vseh mojih duhovnikov, tvojih bratov. To napravi in te bom razsvetlil. To napravi in te bom poučil. To napravi in te bom potolažil s tolažbo, ki ti je ne more dati nobena stvar.

In ljubi mojo brezmadežno Mater. Še naprej ji dajaj čast z molitvijo njenega rožnega venca in drugimi molitvami, ki sem ti jih navdihnili moliti. Kdor sklene prijateljstvo z menoj, je deležen prirćnega in prednostnega zaupanja z mojo Materjo. Ko človek postane moj prijatelj, postane zanjo sin. Njeno brezmadežno Srce je prepolno miline do mojih duhovnikov. Ko boš govoril duhovnikom, ne pozabi govoriti o moji Materi, tvoji Materi in njihovi Materi. Daj, da jo bodo poznali v njenih odlikah in njenih skrivnostih. Marija bo razlivala milosti nate in na vse, ki bodo poslušali tvoje besede.

Tedaj sem vprašal Gospoda glede mojega vsakdanjega življenja. Tako pogosto sem utrujen in se moram odpočiti. Obdolžujem se, da nisem dovolj sposoben ohranjati tistega, kar bi se mi zdelo običajno za molitev in dejavnosti. Včasih mi ne uspe zmoliti brevirja v celoti in to me bremeni. Prosil sem torej Gospod, kaj naj napravim.

Zaenkrat je tvoj način življenja tak, kakor pač zmoreš. Pomagal ti bom in moja Mati ti bo pomagala počasi in korak za korakom začeti potrebne spremembe. Ne popuščaj občutkom krivde, ki te vedno nadlegujejo, ker ti ne uspe ustrezati idealu, ki si si ga začrtal. Ne naročam ti, da bodi zvest idealu. Prosim te samo, da si moj prijatelj in da vsak trenutek živiš v milosti mojega božjega prijateljstva. Vse ostalo bo sledilo. Popolnost je sad prijateljstva z menoj in ne predpogoj zanj. Ti in še veliko duš kakor ti, si glede tega še niste na jasnem. Mojega prijateljstva ne moreš zaslužiti, ga osvojiti z močjo doseganja vrhov popolnosti, ki si jih človek določi. Moje prijateljstvo je čisti dar. Je dar mojega svetega Srca

in ga podarjam zastonj. Tako malo duš to razume. Ti si posvečen, ker živiš v mojem prijateljstvu. Vse ostalo je drugotnega pomena. Ljubi me in veruj v mojo brezpogojno ljubezen do tebe. Zaupaj mi. Pokaži mi, da zaupaš v mojo usmiljeno dobroto, še zlasti, ko se počutiš slabotnega ali osramočenega ali boječega. Jaz bom prenovil milost svoje ljubezni v tvojem srcu. Dvignil te bom z darom svoje trajne navzočnosti. Sem prijatelj, ki te ne bo nikoli zapustil. Naj ti to zadošča.

Tedaj sem priporočil nekaj duš njegovemu odprtemu Srcu.

Blagoslavljam jih in moja brezmadežna Mati jih blagoslavlja. Vsakemu dajeva, po njegovi želji in pripravljenosti, da po najinih svetih Srcih prejme zanj pripravljene milosti.

Četrtek, 24. januara 2008, god svetega Frančiška Saleskega

Danes so se stvari drugače odvile. Začel sem z branjem Jn 13, kakor mi je Gospod naročil, naj delam ob četrtkih. Doumel sem tole:

Če bi Juda gledal Jezusa, bi milost umila njegovo srce skušnjave. »O, moj Jezus, skrij me v skrivnost svojega obličja, daleč od spletka demonov in ljudi.«

Gospod, tudi danes umij noge svojih duhovnikov in jih obriši s prtičem. Tudi danes bi Jezus umil noge tistih, ki si jih je izbral, da bi jih poučil o ponižnosti svoje ljubezni do njih. Če hočem biti v njegovi družbi, mu moram dovoliti, da mi naredi vse, kar poskuša storiti njegova ponižna ljubezen.

Jezus je vedno pripravljen umiti in očistiti svoje duhovnike – noge in roke, glavo in srce, telo in dušo. Hoče, da je duhovnik v službi njegove Cerkve brez madeža. Vselej je pripravljen umiti umazanijo, ki popači toliko duhovniških duš. Odtlej vode ne izlije s pomočjo kotlička. Voda, ki umiva duhovnike, priteka iz njegove odprte strani, pomešana z njegovo predragoceno krvjo.

Biti umit in očiščen je pogoj za prijateljstvo z njim. Jezus umije vsako dušo, ki sprejme dar njegovega božjega prijateljstva. Ostati v prijateljstvu, pomeni ostati pri izviru čistosti.

»Umazane noge« so grehi, storjeni v misli, besedi, z dejanjem ali opustitvijo v vsakdanjem življenju. Gospod je vedno pripravljen očistiti »umazanijo naših nog«. Kdor ostane v Jezusovem prijateljstvu, je po njegovi besedi »že čist«. Kljub temu želi izbrisati z naših nog tudi sledi vsakega strinjanja z zlom.

»Tudi vi morate umivati noge drug drugemu.« To je sveta naloga zakramenta sprave: ponovna vzpostavitev čistosti duš, ki jih je greh zastrupil in umazal. Spovednik mora biti zaradi tega globoko ponižen. Opravlja službo ponižne ljubezni.

Tedaj je Gospod naravnost spregovoril na moje srce:

Danes [ti med branjem] nisem naravnost govoril, ampak sem ti govoril po svoji besedi, ki je razsvetljevala tvoje srce, medtem ko si bral in me poslušal. Rad bi, da vedno tako bereš Sveto pismo. Beri, kar je napisano, vendar nagni uho svojega srca k mojemu glasu, ki govori dušam od znotraj ter daje luč in spoznanje tistim, ki ga iščejo. Navzoč sem, ko odpreš Sveto pismo in te hočem razsvetliti in poučiti. Ko prebiraš mojo besedo, poišči moje Srce. Ko bereš Sveto pismo, išči moje obličje. Našel boš moje Srce, skrito v moji besedi, kakor je zaklad skrit na njivi. Odkril boš, da moje obličje sije po besedilu in razsvetljuje oči tvoje duše.

Hočem, da moji duhovniki tako pristopijo k Svetemu pismu, me iščejo in si želijo milosti mojega božjega prijateljstva, milosti, ki se more poglobiti v vsakem trenutku, milosti, ki se je nikoli ne utrudim dajati v izobilju.

Petek, 1. februarja 2008

Bodi prepričan: prenova mojega duhovništva v Cerkvi bo prišla iz mogočne vrnitve k češčenju moje resnične navzočnosti v zakramentu moje ljubezni. Popolnoma bom očistil, ozdravil in prenovil tiste duhovnike, ki me bodo iskali v zakramentu moje ljubezni. Njim bom pokazal svoje obličje. Spregovoril jim bom na srce in jim razodel skrivnosti ljubezni, ki jih čuvam v svojem Srcu in hranim zanje v teh poslednjih dneh.

Zato sem te prosil, da bodi moj duhovnik molivec. To boš z mnogimi drugimi, kajti duhovnike sem začel zbirati okrog svojega evharističnega Srca. Tisti, ki so moji, poznajo moj glas, prišli bodo k meni in prebivali v moji navzočnosti.

To je zdravilo proti zlu, ki je tako popačilo moje duhovništvo v Cerkvi. Duhovnike vabim k svoji evharistični navzočnosti, da bi mogli tam okusiti božjo prijateljstvo, ki sem jim ga tako zelo želel podariti vse od začetka. Obudil bom gibanje duhovnikov, ki bodo iskali moje evharistično obličje in ostali blizu mojega evharističnega Srca, ne samo zanje, ampak za duhovnike, ki me nikoli ne častijo, se nikoli ne ustavijo v moji navzočnosti ali bežijo izpred mojega obličja. Moje Srce gori od želje po svetosti mojih prijateljev, mojih duhovnikov. Sam bom posvetil tiste, ki prihajajo k meni in po njih bom dosegel druge in jih nežno in trdno privel k svojemu Srcu. To bo znamenje mojega prihoda v slavi: ko se bodo duhovniki vrnili k meni v zakramentu moje ljubezni, me častili, iskali moje obličje, ostajali pri mojem odprtem Srcu, tedaj bo svet pripravljen, da sprejme moj ponovni prihod v slavi.

V vsem tem ohrani brezmejno zaupanje v mojo brezmadežno Mater. Njene roke so razprostrate nad Cerkvijo, da delila milosti v izobilju, najprej mojim duhovnikom in zatem po mojih duhovnikih dušam vsepovsod. Kliči mojo Mater kot srédnico vseh milosti, kajti ti in vsi moji duhovniki ste poklicani, da imate delež pri njenem sredništvu, kakor imate po zakramentu delež pri mojem sredništvu. Moja Mati pravkar zbira družbo duhovnikov, ki bodo zanj kakor drugi sveti Janez. Živeli bodo v njeni navzočnosti in prejeli od njenega žalostnega in brezmadežnega Srca obilje spoznanj in milosti za dneve, ki še pridejo. Ti pa, dragi brat, ljubi prijatelj in duhovnik mojega Srca, trdno se okleni moje Matere z njenim rožnim vencem in te ne bo nikoli zapustila. Nanjo se obračaj v vseh svojih prošnjah, malih ali velikih, prošnjah za dušo ali telo, in boš izkusil, da je resnično tvoja Mati védne pomoči.

Ljubi me in vračaj se pogosto k meni v zakramentu moje ljubezni. Sprejmi poljub mojega prijateljstva. Blagoslavljam te z vso ljubeznijo svojega prebodenega Srca.

Petek, 8. februarja 2008

Jaz sem te pripeljal na ta kraj, ki je posvečen s češčenjem in vero mnogih duš. Želim te videti v svoji navzočnosti; želim, da gledaš moje evharistično obličje in ostaneš blizu mojega evharističnega Srca. Ljubim te. Cenim tvoj odgovor na moj dar božjega prijateljstva. Ni se ti treba bati, da se bom oddaljil od tebe ali da bom utihnil. Jaz sem začel te pogovore in rad bi, da se nadaljujejo tako, da boš mogel rasti v mojem prijateljstvu in vse bolj postajati kakor moj dragi prijatelj sveti Janez.

Moje evharistično Srce v tem kraju ni zapuščeno niti pozabljeno. Tukaj sem obdan z ljubeznijo, polno hvaležnosti. Tukaj najdem molivce, ki jih iščem. Njihova navzočnost pri mojem oltarju mi je opora, razveselim se vsakogar, ki pride, nekateri s svojim bremenom skrbi, drugi s hvaležnostjo, spet drugi z žalostjo, ki jo povzroči greh, ali z željo, da mi podarijo ljubezen, ki mi jo toliko ljudi odteguje v tem ohlajenem svetu.

Govori sestram o moji ljubezni do njih. Ne zapustijo me v zakramentu moje ljubezni in tudi jaz jih ne bom zapustil niti jih je bom razočaral v njihovem pričakovanju. To je blagoslovljen kraj moje posebne navzočnosti. Je svetilnik v temni noči nevere, ko je veliko ljudi v skušnjavi, da me pozabijo ali da podvomijo o moji ljubezni in celo o mojem bivanju. Tukaj uslišujem molitve in jih bom še naprej, kajti ta hiša je utemeljena na veliki ljubezni in zakoreninjena v globoki veri. Moja želja je, da se v tem svetem bivališču razcveti tudi upanje. Moje evharistično Srce občuti posebno ljubezen do te hiše in do duš, ki v njej prebivajo, ki me ljubijo, mi služijo in živijo kot mnogi živi plameni češčenja pred mojim evharističnim obličjem. Opogumi jih z mojimi besedami.

Tukaj nameravam razvneti neizmeren ogenj evharistične ljubezni. Vse, ki trpijo v mrazu sveta, bo pritegnila toplota te hiše kakor daleč sijoče ognjišče. Želim si, da me tukaj ljubijo in častijo. Svojo željo polagam v srce svojih nevest, svojih malih služabnic, da bi mogle sodelovati pri dovršitvi mojih načrtov. Nočem, da izgubijo upanje. Ob izviru svoje daritve in v luči svoje trajne navzočnosti bom

obnavljal njihovo mladost. Hočem, da jih opogumiš in potolažiš v mojem imenu. Nenehno jih blagoslovlam s svojo navzočnostjo na oltarju sredi med njimi. Kjer vlada moj blagoslov, postane mogoče vse. Naj zvesto nadaljujejo v milosti češčenja, ki jim je bila podarjena, ostalo bom storil jaz. Moje Srce je ganjeno od sočutja do te male črede in moja ljubezen me nagiba, da jim pomagam v skladu z željami, ki sem jih položil globoko v njihovo notranjost.

Ti pa me ta teden tukaj počasti, kolikorkrat moreš. Pripeljal sem te semkaj, da bi te izšolal v češčenju, da bi te napolnil z milostmi, ki jih že tako dolgo gojim v svojem Srcu zate in za nikogar drugega. Išči me. Ostani pred mojim obličjem. Ostani v bližini mojega ranjenega Srca v zakramentu moje ljubezni. In storil bom zate, kar morem storiti sam jaz in nihče drug. Zaupaj mi.

Blagoslovlam te. In s svojo najnežnejšo ljubeznijo blagoslovlam vsako posamezno sestro tukaj. Moje srce je odprto zanje in se veseli njihove navzočnosti pred menoj v zakramentu moje ljubezni.

Bodi v miru. Nadaluj duhovno obnovo, kakor si jo začel, ko prosto izgovarjaš, kar ti narekuje tvoje srce. Zaupaj, da te bom navdihnil, ti pomagal, ti dal besed, ki te bodo okrepile in podprle te duše, ki so mi tako drage.

Petek, 30. maja 2008, slovesni praznik Srca Jezusovega

Odgovor na tisto, kar mi je Gospod naročil:

O, moj ljubi Jezus, prihajam pred tvoje evharistično obličje in se približujem tvojemu odprtemu Srcu v zakramentu tvoje ljubezni, da danes odgovorim, za kar si me prosil. V zaupanju v tvojo neskončno dobroto, ko se ne bojim ničesar, razen greha in nevarnosti, da bi se ločil od tebe, izrekam pritrditev vsemu, kar hoče od mene tvoje presveto Srce. Zase nočem ničesar drugega, razen kar hočeš ti. Želim to, kar ti želiš za moje življenje in ničesar drugega.

S svojo svobodno voljo, ki si mi jo podaril, ti dovoljujem, moj Kralj in moj vsemogočni Bog, da me popolnoma posvetiš, duha, dušo in telo. Na ta praznik tvojega presvetega Srca ti dovoljujem, da me

raniš in preoblikuješ v živo podobo tebe samega pred tvojim Očetom in sredi tvoje Cerkve. Rani me, da bi mogel biti drugi ti pri oltarju tvoje daritve. Rani me s tisto ljubeznijo, ki je ni mogoče opisati z zemskimi besedami, da ozdravim od vseh ran svojih grehov. Prešini mojo dušo s svojo božjo lučjo. Naj ne ostane v meni nobena senca teme.

Obnavljam popolno posvetitev čistemu in brezgrešnemu srcu tvoje brezmadežne Matere; iz njenih materinskih rok pričakujem vse, kar mi boš hotel pokloniti. Zahvaljujem se ti za neprimerljivo delo tvoje Matere za mojo dušo in v duši vseh tvojih duhovnikov. Po njej sem ves tvoj.

Uresniči vse načrte svojega svetega Srca z mojim življenjem. Naj bo hvaljeno tvoje evharistično Srce v mojem srcu in v srcu vsakega tvojega duhovnika.

Sobota, 19. oktobra 2008, sveti Pavel od Križa

Prav si storil, da si prišel k meni s svojimi občutki osamljenosti. Tukaj sem zate in ti, ti si tukaj zame, samo zame in za nikogar drugega. Ali morda misliš, da ne bom poplačal žrtve, ki si jo napravil, ko si prišel semkaj, da bi tukaj živel zame, z menoj, v moji bližini, dan in noč?

Morda nekoliko razumeš bridkost mojega evharističnega Srca, ki je v toliko tabernakljih po svetu popolnoma zapuščeno. Iz katerega razloga naj bi množil svojo veličastno navzočnost na tako resničen in čudovit način, če ne zato, da bi bil blizu dušam, ki jih ljubim z gorečo vnemo in neizrekljivo milino? Pa sem puščen sam. Često sem pozabljen od enega tedna do drugega ali, še huje, z menoj ravna kakor s predmetom, kakor s trgovskim blagom, ki ga hranijo na zalogo, če bi ga potrebovali. To ni bil moj namen, ko sem postavil zakrament svoje odrešilne ljubezni.

Imel sem trojni namen. Najprej sem hotel nadaljevati svojo enkratno daritev vse vekove, do konca časov. Drugič, hotel sem hraniti duše s svojim telesom in krvjo za njihovo ozdravljenje, njihovo posvečenje, njihovo zedinjenje z menoj in z vsemi udi

svojega skrivnostnega telesa; vse to s pogledom na svoj drugi prihod v slavi, ko bodo v meni vsi eno in jaz v njih; tedaj bo naša hvalna daritev Očetu v Svetem Duhu brez konca. Toda imel sem še tretji razlog: dušam – zlasti svojim duhovnikom – sem hotel nakloniti občestvo, svetlobo in toplino svoje resnične navzočnosti – tiste navzočnosti, v kateri bi bilo moje veselje prebivati med človeškimi otroci. S tem bi razlil milosti svojega učlovečenja in svojega zemeljskega življenja na vse svoje učence, moje izbrane prijatelje, prav do konca časov.

Veliko tega, kar sem imel v Srcu, ko sem postavljал ta zakrament, je zdaj pozabljeno ali zatemnjeno ali pa to celo vede tajijo. To boli moje evharistično Srce. Zato sem se obrnil k tebi in te prosil, da mi podariš svoje življenje, vse svoje preostalo življenje, da bi me častil in mi zadoščeval. Želim si svoboden odgovor tvoje častilne ljubezni na mojo evharistično ljubezen.

Zakaj misliš, da sem ti tako pogosto govoril o svojem evharističnem obličju? Ker »obličje« pomeni »navzočnost«. Pobožnost do mojega evharističnega obličja je zdravilo proti izgubi vere v mojo resnično navzočnost, ki je preplavila mojo Cerkev na vseh ravneh in zadušila ogenj evharistične ljubezni celo pri mojih izbrancih, mojih duhovnikih, ki postajajo do mene hladni in otopeli.

To je nocoj moja beseda tebi; zato sem te privedel na ta kraj.

Vsa samota, ki jo moreš občutiti, je povabilo, da me iščeš v zakramentu mojega božjega prijateljstva in potolažiš moje evharistično Srce.

Nedelja, 12. julija 2009

Misliš, da je tvoja nesposobnost za molitev brez raztresenosti ovira za mojo milost. Če bi bilo tako, ne bi mogel posvetiti velikega števila tistih, ki jih moja Cerkev časti kot svetnike. Kadar nezbranosti niso prostovoljne, me ne ovirajo pri delu v duši. Moja milost jih presega in dosega globino duše, kjer je vse negibno ter pripravljeno za moje zdravilno in posvečujoče delovanje.

Pridi k meni z gorečo željo, da se mi izročiš: to zadošča. Pridi k meni zaradi mene, da mi podariš svojo bližino kot izraz svoje hvaležne ljubezni. Ničesar ne potrebujem od tebe; želja mojega Srca je, da odgovorim na vse tvoje potrebe z obiljem duhovnih darov. Želja mojega Srca je, da te pritegnem do najtesnejše povezanosti z menoj.

Prinesi mi svoje želje, svojo dobro voljo, globoko obžalovanje svojih grehov in zlasti brezmejno zaupanje v mojo usmiljeno ljubezen. Pridi k meni, da prejmeš, kar ti želim dati. Ko s preprostostjo in hvaležnostjo sprejmeš, kar ti dajem, poveličuješ moje usmiljenje.

Nisem strog učitelj molitve. Ne naročam ti nič neprijetnega ali težkega za uresničitev. Prosim te, da mi daruješ družbo blagega prijatelja in naklonjenost svojega srca. Prosim te, da ostaneš v moji navzočnosti, vesel, da si pred mojim evharističnim obličjem, blizu mojega evharističnega Srca.

Utrujena ali raztresena molitev mi ni nič manj prijetna kakor molitev, ki jo spremlja tolažba in je izgovorjena zbrano. Tvoje osebne zmožnosti v ničemer ne ovirajo delovanja moje milosti v tvoji duši. Nauči se mi torej zaupati, da bom uresničil reči, ki jih sam ne moreš napraviti. In dovoli mi, da skrivno delujem v tebi po delovanju Svetega Duha in tako, da more videti samo moj Oče.

Vsebinsko kazalo za *Communio* 2023

Communio 1/2023: Duhovna dediščina Benedikta XVI.

Peter Seewald, Benediktova duhovna dediščina (1-25)

Homilija ob slovesnem začetku petrinske službe (26-32)

Samo od Boga prihaja resnična revolucija in odločilna spremenitev sveta (33-37)

Prava hermenevtika za branje in sprejetje koncila je velika moč za prenovu Cerkve (38-45)

Moral sem priti! (46-50)

Vera, razum in univerza (51-61)

Nagovor predstavnikom kulture (62-71)

Kristusova zvestoba, duhovnikova zvestoba (72-78)

Razum in vera potrebujeata drug drugega (79-83)

Razločevanje med dobrim in hudim (84-90)

Gospod zmaguje! (91-103)

Pastirsko pismo irskim katoličanom (104-116)

Nadškof Georg Gänswein, Kateheza v družini (117-120)

Communio 2/2023: Oživljajoči Duh

Joseph Ratzinger, Bazilika sv. Petra je binkoštna cerkev (121-124)

Joseph Ratzinger, Sveti Duh in Cerkev (125-132)

Papež Benedikt XVI., Rad bi bil vedno s teboj (133-137)

Joseph Ratzinger, Meje cerkvene oblasti (138-150)

Ciril Sorč, Človek – umetnina Svetega Duha (151-162)

Benediktinski menih, In Sinu Jesu (162-179)

Sv. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (180-216)

Communio 3/2023: Verska svoboda

Anton Stres, Med negativno in pozitivno versko svobodo (217-238)

Anton Štrukelj, Človekove pravice in dolžnosti (239-262)

Nicholas J. Healy ml., Koncilna izjava o verski svobodi ... (263-274)

David Voprada, Vprašanje vesti? (275-290)

Kardinal Gerhard Müller, Sinoda o sinodalnosti (291-294)

Marianne Schlosser, Pogovor s cerkveno učiteljico sv. Katarino Siensko (295-300)

P. Ildefons M. Fux OSB, Srce sveta (301-305)

Sr. M. Veronika Popp OSB, Živimo v resnici! (306-311)

Anton Štrukelj, Manjše bazilike v Sloveniji (312-317)

Jan-Heiner Tück, In memoriam Peter Henrici DJ (318-320)

Communio 4/2023: Ne bojte se!

Joseph Ratzinger, Troedini Bog (321-328)

Ludger Schwenhorst-Schönberger, Strah in neustrašnost v Svetem pismu (329-341)

Anton Štrukelj, Kristjanova tesnoba in vedrina (342-348)

Hermann Geissler, Janez Henrik Newman in Benedikt XVI. (349-358)

Gerhard Ludwig Müller, Verujem [...] katoliško in apostolsko Cerkev (359-366)

Janez Ferkolj, Poslušanje v tihoti. Pomen tihote za sveto liturgijo (367-380)

Anton Štrukelj, Sijaj mučencev v Cerkvi (381-396)

Liu Čengjing, Mučen za Kristusa (397-402)

Benediktinski menih, In Sinu Jesu (403-414)

Elio Guerriero
Hans Urs von Balthasar
Teolog lepote

*Celjska Mohorjeva družba 2023, 460 strani,
Prevedel Anton Štrukelj.*

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIIJA COMMUNIO

Nemška: INTERNATIONALE KATOLISCHE ZEITSCHRIFT COMMUNIO
Schenkenstrasse 8-10, A-1010 Wien, Dr. Jan-Heiner Tück, info@communio.de

Italijanska: RIVISTA INTERNAZIONALE DI TEOLOGIA E CULTURA COMMUNIO
JACA BOOK, Via Frua 11, I-20146 Milano, communio@jacabook.it

Hrvaška: MEDNARODNI KATOLIČKI ČASOPIS COMMUNIO,
Kršćanska sadašnjost, Marulićev trg 14, HR-41001 Zagreb, Dr. Ivica Raguž, communio.hr@gmail.com

Ameriška: COMMUNIO. INTERNATIONAL CATHOLIC REVIEW
Washington, D.C. 20017, P.O.Box 4557, communio@aol.com

Francoska: REVUE CATHOLIQUE INTERNATIONALE COMMUNIO
F-75004 Paris, 5, passage Saint-Paul, Dr. Serge Landes, communio@neuf.fr

Nizozemska: COMMUNIO. INTERNATIONAAL KATHOLIEK TIJDSCHRIFT
B-Groenstraat 57, B-2860 Sint-Katelijne-Waver, wilkens@roduluc.nl

Španska: REVISTA CATÓLICA INTERNACIONAL DE PENSAMIENTO Y CULTURA COMMUNIO
Andrés Mellado, 29 2ª, E-28015 Madrid, Procommunio@communio-es.com

Poljska: MIĘDZYKRAJOWY PRZEGLĄD TEOLOGICZNY COMMUNIO
Ołtarzew, Kilińskiego 20, PL 05-850 Ożarów Mazowiecki,
Dr. Sławomir Pawłowski, pawlow@kul.lublin.pl

Portugalska: COMMUNIO. REVISTA INTERNACIONAL CATÓLICA
Universidade Católica Portuguesa Palma de Cima, P-1649-023 Lisboa,
communio@lisboa.ucp.pt

Argentinska: REVISTA CATÓLICA INTERNACIONAL COMMUNIO
Sánchez de Bustamante 2662(1425) Buenos Aires, Argentina, Dr. Andres di Cio, andydicio@yahoo.com

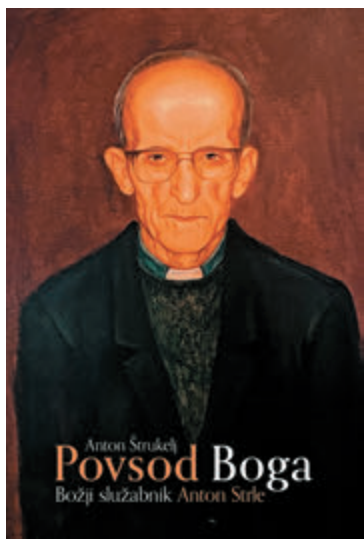
Madžarska: COMMUNIO. NEMZETKOZI KATOLIKUS FOLYORAT
H-1053 Budapest, Papnövelde n.7, Dr. Attila Puskas, puskas.attila@htk.ppke.hu

Ukrajinska: МІЖНАРДНИЙ БОГОСЛОВСЬКИЙ ЧАСОПИС СОПРИЧАСТЯ
МОНАСТИР МОНАХІВ СТУДІЙСЬКОГО УСТАВУ, Użgorod/Lviv

Češka: MEZINÁRODNÍ KATOLICKÁ REVUE COMMUNIO
CZ 11000 Praha 1, Husova 8, Dr. David Voprada, communio@serznam.cz

Brazilska: REVISTA INTERNACIONAL DE TEOLOGIA E CULTURA COMMUNIO
Rua São Pedro Alcântara, 12. Centro, Petrópolis, RJ 25.685-300, Dr. Edson de Castro Homem,
communio@cieep.org.br

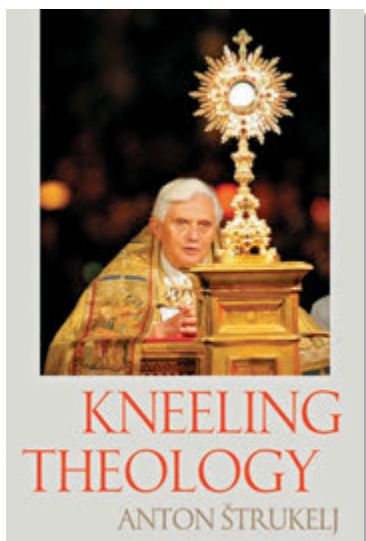
Mednarodna katoliška revija Communio. Naslov uredništva in uprave: Družina d.o.o., Krekov trg 1, 1001 Ljubljana, p.p. 95, tel. 01/360-28-28, faks 01/360-28-29. E-naslov: *anton.strukelj@guest.arnes.si* – Revija izhaja štirikrat letno. Cena posameznega zvezka: 9,90 €. Letna naročnina: 39,60 €, za tujino 54,40 €, letalska 57,20 €. DDV je vključen v ceno. Domači naročniki nakazujejo naročnino na transakcijski račun Družina d.o.o. NLB 02014-0015204714, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana; naročniki iz tujine nakazujejo denar na devizni račun pri NLB d.d., Trg republike 2, 1520 Ljubljana, IBAN: SI56020140015204714, Družina d.o.o., Krekov trg 1, Ljubljana, SLO SWIFT oz. BIC: LJBASI2X. – Revija izhaja s finančno podporo ARRS. ISSN 1408-9580

Družina 2023, 432 strani.

Kisslegg 2023, 84 strani.

*The Catholic University of
America Press, Washington
2023, 178 strani.*

*Salve 2023, 198 strani.
Prevedel Janez Ferkolj.*

**Za revijo Communio pokličite 01/360-28-28
ali po e-pošti narocila@druzina.si**

Cena revije: 9,90 €

